

บันทึกการประชุม

คณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๓๓

วันศุกร์ที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๘

ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

กรรมการผู้มาประชุม คือ

๑. ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ	ประธานกรรมการ
๒. นายมานิจ สุขสมจิตร	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๓. ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๔. รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์	รองประธานกรรมการ คนที่สี่
๕. นายปรีชา วัชรภักย์	รองประธานกรรมการ คนที่ห้า
๖. นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์	รองประธานกรรมการ คนที่หก
๗. ศาสตราจารย์พิเศษประสพสุข บุญเดช	ประธานที่ปรึกษากรรมการ
๘. นายจรรยา อินทจากร	รองประธานที่ปรึกษากรรมการ
๙. พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช	ที่ปรึกษากรรมการและโฆษกกรรมการ
๑๐. นายคำบุญ สิทธิสมาน	โฆษกกรรมการ
๑๑. พลโท นาวัน ดำริกาญจน์	โฆษกกรรมการ
๑๒. นายปกรณ์ ปรียากร	โฆษกกรรมการ
๑๓. รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย	โฆษกกรรมการ
๑๔. นางสาวสุภัทรา นาคะผิว	โฆษกกรรมการ
๑๕. นายภฤต ไกรจิตติ	กรรมการ
๑๖. ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา	กรรมการ
๑๗. นายจุมพล สุขมัน	กรรมการ
๑๘. นายเชษฐา โทณะวนิก	กรรมการ
๑๙. นายเชิดชัย วงศ์เสรี	กรรมการ
๒๐. นางถวิลวดี บุรีกุล	กรรมการ
๒๑. นางทิตา ณ นคร	กรรมการ
๒๒. พลโท นคร สุขประเสริฐ	กรรมการ
๒๓. ศาสตราจารย์นครินทร์ เมฆไตรรัตน์	กรรมการ
๒๔. ศาสตราจารย์บรรเจิด สิงคะเนติ	กรรมการ

๒๕. นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	กรรมการ
๒๖. นายประชา เตรีตัน	กรรมการ
๒๗. นายไพบูลย์ นิตะวัน	กรรมการ
๒๘. นายมีชัย วีระไวทยะ	กรรมการ
๒๙. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ	กรรมการ
๓๐. นายวิชัย ทิตตภักดิ์	กรรมการ
๓๑. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลามเจริญทรัพย์	กรรมการ
๓๒. นางสาวสมสุข บุญยะปัญญา	กรรมการ
๓๓. ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์	กรรมการ
๓๔. นายดิศทัต โทตระกิตย์	เลขานุการกรรมการ
๓๕. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	เลขานุการกรรมการ

กรรมการผู้ไม่มาประชุม คือ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์กระแส ชนะวงศ์ (ลาการประชุม)

ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ คือ

๑. นายวรรณชัย บุญบำรุง

กรรมการร่างกฎหมายประจำ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

๒. ว่าที่เรือตรี ยุทธนา สำเภาเงิน

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการปกครอง
สำนักงานกรรมการ ๒ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ผู้เข้าร่วมประชุม คือ

นายชาติ เจริญสุข

สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ

คณะอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่าง

รัฐธรรมนูญ

นายธนภณ วัฒนกุล

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

นายปณตกร จงธีรโชติ

นักกฎหมายกฤษฎีกาปฏิบัติการ

สำนักจดหมายเหตุแห่งชาติ

๑. นางสาวธิดา อ้นหอม

นักจดหมายเหตุ

๒. นางสาวอรอุมา คุณพันธ์

เจ้าพนักงานจดหมายเหตุปฏิบัติงาน

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

๑. นายสุเทพ ลีรพงษ์กุล

นิติกรชำนาญการพิเศษ

๒. ร้อยเอก จิตติกร รอดวิจิตร

นิติกรชำนาญการ

ผู้ติดตามกรมการธิการ

๑. นายศิริรัช ศิริชุมแสง

ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

๒. นายธนบดี ภาคพิชัย

ผู้ติดตาม ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ

๓. นายธนาวัฒน์ สังข์ทอง

ผู้ติดตาม นายดิศทัต โทตระกิตย์

๔. นายชานนทร์ บุญรัชกุล

ผู้ติดตาม นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์

๕. นายราเชนทร์ เหลืองอ่อน

ผู้ติดตาม ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์

๖. พันเอก ประภักดิ์ ล้อมสมบูรณ์

ผู้ติดตาม พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ

๗. นายธนกร วังฐาน

ผู้ติดตาม นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

๘. นางสาวชัชชรีย์ จิตติพงศ์

ผู้ติดตาม นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

๙. นางสาวธันยนันท์ จันทร์ทรงพล

ผู้ติดตาม รองศาสตราจารย์นริวรรณ จินตกานนท์

๑๐. นางสาวอัจฉรา ชินนิยมพาณิชย์

ผู้ติดตาม นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๑๐ นาฬิกา

เมื่อกรรมาธิการมาครบองค์ประชุมแล้ว ประธานกรรมาธิการได้กล่าวเปิดประชุมและดำเนินการประชุมตามระเบียบวาระการประชุม สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธานแจ้งต่อที่ประชุม

ไม่มี

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองบันทึกการประชุม

ที่ประชุมมีมติรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๓๑ วันพุธที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๕๘ โดยไม่มีการแก้ไข
อนึ่ง ที่ประชุมให้เลื่อนการรับรองบันทึกการประชุม ครั้งที่ ๓๒ วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๕๘

ออกไปก่อน

ระเบียบวาระที่ ๓ พิจารณาร่างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญเป็นรายมาตรา (ต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว)

ที่ประชุมคณะกรรมการได้เริ่มพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญต่อจากการประชุมครั้งที่แล้ว โดยเริ่มที่ภาค ๒ ผู้นำการเมืองที่ดีและสถาบันการเมือง หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

ภาค ๒

ผู้นำการเมืองที่ดีและสถาบันการเมือง

ไม่มีการแก้ไข

ประเด็นความเห็นข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชน ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ (ไม่มี)

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมมีมติให้คงไว้ตามร่างของคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

หมวด ๒

ไม่มีการแก้ไข

แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ประเด็นความเห็นข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชน ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการ ขอเสนอแก้ไขเพิ่มชื่อ หมวด ๒ เป็นดังนี้

“หมวด ๒ หน้าที่แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐ”

เหตุผล เนื่องจากหากกำหนดให้นโยบายพื้นฐานของรัฐเป็นหน้าที่ของรัฐในการกำหนดนโยบายพื้นฐานของรัฐแล้ว จะมีผลให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง โดยเฉพาะฝ่ายบริหาร ต้องให้มีผลบังคับให้รัฐต้องมีหน้าที่ปฏิบัติตาม

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการได้ชี้แจงในประเด็นของชื่อ หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ว่า เป็นชื่อที่เหมาะสมและมีความหมายที่ชัดเจนอยู่แล้ว เนื่องจากคำว่า “หน้าที่ของรัฐ” ได้มีการกระจายอยู่ในหลายมาตราของรัฐธรรมนูญนี้ แต่สถานะที่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องรัฐต่างกัน กล่าวคือ กรณีที่เป็นหน้าที่ที่อยู่ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิของปัจเจกบุคคลในการฟ้องรัฐโดยตรง แต่ถ้าเป็นสิทธิเสรีภาพย่อมก่อให้เกิดสิทธิของประชาชนในการฟ้องรัฐเพื่อเรียกร้องให้รัฐคุ้มครองสิทธิที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมมีมติให้คงไว้ตามร่างของคณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้น

มาตรา (๒/๒/-) ๑

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๑ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน”

ประเด็นความเห็นข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชน ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมาธิการ ขอเสนอแก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา (๑/๒/-) ๑ โดยตัดออกทั้งมาตรา และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา (๒/๒/-) ๑ บทบัญญัติของหมวดนี้มีไว้เพื่อกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบในการดำเนินนโยบายการตรากฎหมายและการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง”

เหตุผล

- ต้องการให้แนวนโยบายแห่งรัฐเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

- เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น “รัฐต้องปฏิบัติ” ตามหลักการรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ซึ่งใช้คำว่า “รัฐต้อง” ซึ่งมีสภาพบังคับให้รัฐต้องปฏิบัติ
- เป็นการแสดงเจตนารมณ์ว่า รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง และจะเป็นการแก้ไขปัญหาในประเด็นรัฐไม่ปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ ก็ตาม และควรนำหลักการดังกล่าวไปบันทึกไว้ในเจตนารมณ์ด้วย

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิ

ฝ่ายเลขานุการได้ชี้แจงแนวทางในการยกร่างมาตรา (๑/๒/-) ๑ โดยการนำเอาหลักการของมาตรา ๕๙ แห่งรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ มาบัญญัติไว้ ซึ่งมีหลักการคือ เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายของรัฐ ในการตรากฎหมายและการกำหนดนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน

กรรมการได้แสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นการพิจารณาเรื่องการฟ้องร้องรัฐ ในกรณีที่รัฐไม่ปฏิบัติตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

- เรื่องการบัญญัติแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ให้มีผลอย่างเป็นทางการและมีแนวทางในการปฏิบัติ เมื่อรัฐธรรมนูญมีผลบังคับใช้ ไม่ว่ารัฐบาลใดเข้ามาบริหารประเทศก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมาไม่สามารถนำแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญมาปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง มีเพียงการแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาเท่านั้น โดยบอกแต่เพียงว่าจะดำเนินนโยบายตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยไม่มีรายละเอียดอย่างเพียงพอ ดังนั้น จะต้องมีการบัญญัติให้มีหลักการที่สามารถเกิดผลได้จริงในทางปฏิบัติเกี่ยวกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

- ที่ประชุมได้มีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ อาจมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องในหมวดว่าด้วยการปฏิรูปได้ หากสิทธิในเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องรัฐ ก็ควรนำเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไปพิจารณาในเรื่องหมวดการปฏิรูป อย่างละเอียดรอบคอบอีกครั้งหนึ่ง

ต่อประเด็นดังกล่าว ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า สิทธิในการฟ้องรัฐจะต้องพิจารณาจำแนกสิทธิ สิทธิในเรื่องใดเป็นการปฏิเสธอำนาจรัฐย่อมมีผลโดยตรงในการฟ้องรัฐ แต่ในกรณีสิทธิประเภทใดที่ต้องอาศัยความสามารถทางการคลังของประเทศ กล่าวคือ เป็นสิทธิที่ปัจเจกบุคคลจะบรรลุได้ก็ต่อเมื่อรัฐไปสร้างให้เกิดขึ้น ดังนั้น สิทธิบางประการไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเองแต่ต้องพิจารณาศักยภาพในทางการคลังของประเทศประกอบด้วย ประกอบกับ มาตรา (๑/๒/๒) ๖ เป็นการกำหนดหลักการใหม่และมีความสัมพันธ์กับแนวนโยบายแห่งรัฐในเรื่องของสิทธิ

- ลักษณะการร่างรัฐธรรมนูญมีด้วยกัน ๔ รูปแบบ

๑. รัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยการกำหนดโครงสร้างสถาบันทางการเมืองเป็นหลัก คือ ฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ โดยไม่เน้นในเรื่องการกำหนดเรื่องสิทธิเสรีภาพไว้ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส

๒. รัฐธรรมนูญที่มีการกำหนดโครงสร้างสถาบันทางการเมืองเป็นหลัก ฝ่ายนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และมีบทบัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครอง

๓. รัฐธรรมนูญมีการกำหนดโครงสร้างสถาบันทางการเมืองและมีบทบัญญัติในเรื่องสิทธิเสรีภาพ จะต้องมีการเขียนอุดมการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม ที่รัฐควรจะต้องยึดถือ โดยเริ่มมีการนำแนวนโยบาย พื้นฐานแห่งรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นครั้งแรกของโลกในรัฐธรรมนูญของประเทศไอร์แลนด์ ค.ศ. ๑๙๗๓

๔. รัฐธรรมนูญของประเทศอินเดียเป็นประเทศที่ ๒ และประเทศไทยเป็นประเทศที่ ๓ ของโลก ที่ได้มีการนำหลักการเรื่องกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญไทย ตั้งแต่ ปี ๒๔๙๒ - ๒๕๓๔ เรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐเริ่มบัญญัติไว้ละเอียดมากขึ้น ต่อมารัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนมาใช้คำว่า “แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ” ไว้ใน รัฐธรรมนูญ และมีการกำหนดกลไกเพื่อให้เกิดผลได้จริง โดยกำหนดให้รัฐบาลต้องแถลงนโยบายแห่งรัฐ และมีการแถลงความคืบหน้าในการดำเนินการตามนโยบายเป็นรายปีต่อรัฐสภา และมีสภาที่ปรึกษาฯ เป็นผู้ดูแลในเนื้อหาหมวดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ดังนั้น การร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐจึงต้องมีเนื้อความที่กระชับ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ ยังแสดงให้เห็นถึงระบบการตรวจสอบในเรื่องการ กำหนดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐไว้ โดยการตัดความว่า “ไม่ก่อให้เกิดสิทธิในการฟ้องร้องรัฐ” ตามรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๓๔ ในมาตรา ๕๙ ออก เพื่อให้เกิดพัฒนาการในอนาคตว่า ศาลปกครองหรือศาลรัฐธรรมนูญอาจ หยิบยกประเด็นดังกล่าวขึ้นเป็นคดีสู่การพิจารณาได้ ในกรณีที่รัฐไม่ปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ แม้บทบัญญัติดังกล่าวจะไม่มีสภาพบังคับให้รัฐต้องทำตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐทันทีก็ตาม แต่ไม่ได้ หมายความว่า การที่รัฐไม่ปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ รัฐจะไม่ถูกตรวจสอบไปเสียทั้งหมด แต่รัฐ อาจถูกฟ้องร้องได้ หากไม่ปฏิบัติตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ประเด็นการพิจารณาเรื่องตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล

- เหตุที่มีการตัดหลักการของรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๗๕ วรรคสอง โดยไม่นำมาบัญญัติใน มาตรา (๒/๒/-) ๑ เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถดำเนินการตามนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาได้ ซึ่งเป็นมาตรการ ตรวจสอบรัฐบาล โดยการมีองค์การต่างๆ ที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้น มาร่วมประเมินการดำเนินการตาม นโยบายของรัฐบาล เนื่องจากการแถลงนโยบายของรัฐบาลได้มีการนำมาบัญญัติไว้ในเรื่องคณะรัฐมนตรีแล้ว

ประเด็นการพิจารณาความหมายของถ้อยคำ

- คำว่า “นโยบาย” หมายความว่า เป็นสิ่งที่รัฐจะต้องดำเนินการต่อในทางปฏิบัติ ดังนั้น ก่อนการ นำไปสู่การปฏิบัติจะต้องมีการกำหนดนโยบายก่อน ซึ่งรัฐบาลทุกรัฐบาลจะต้องนำไปปฏิบัติและการนำ นโยบายไปใช้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสภาวะของสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย

- คำว่า “รัฐ” หมายความว่า มีความเพียงใด คณะรัฐมนตรี หรือจะมีความหมายรวมไปถึงรัฐสภา หรือศาล หรือไม่ ถ้ารัฐดำเนินการตรากฎหมายไม่เป็นไปตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หากคณะรัฐมนตรี เสนอกฎหมายที่สอดคล้องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ แต่ฝ่ายนิติบัญญัติไปออกกฎหมายไม่สอดคล้อง หรือ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญไม่ปฏิบัติตามที่รัฐบาลแถลงนโยบายต่อรัฐสภา จะมีความหมายครอบคลุม เพียงใด โดยให้นำประเด็นดังกล่าวไปบันทึกไว้ในเจตนารมณ์ให้ชัดเจน

- ผู้มีหน้าที่ในการบริหารบ้านเมือง คือ รัฐบาล เพื่อนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อจัดสรรสิ่งที่ดีให้แก่ประชาชน หรือมีคุณค่าต่อสังคม ซึ่งมาจากตัวแทนของประชาชน โดยมีกฎหมายเกี่ยวกับระเบียบบริหารราชการแผ่นดินกำหนดให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม หรือเป็นนโยบายที่รัฐบาลได้กำหนดขึ้นใหม่เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน และการบริหารแผ่นดินนั้น แบ่งออกเป็น ๒ ฝ่าย คือ

๑. ฝ่ายบริหาร คือ รัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย

๒. ข้าราชการ ซึ่งเป็นผู้นำนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติ

ดังนั้น การร่างบทบัญญัตินี้จะต้องมีความหมายที่กว้างสามารถรองรับกับพลวัตทางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในทางการเมืองหรือเรียกว่าปรากฏการณ์ทางการเมือง ร่างมาตรา (๒/๒/-) ๑ จึงมีความยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมแล้ว

ประเด็นการพิจารณาเรื่องหลักในการกำหนดนโยบายขั้นพื้นฐาน

- การกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐจะต้องนำหลักกฎหมายมหาชนประกอบกับหลักรัฐประศาสนศาสตร์มาประกอบกันเพื่อกำหนดแนวนโยบายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน

ท้ายที่สุด ที่ประชุมเห็นควรให้มีการแก้ไขถ้อยคำโดยให้นำถ้อยคำในมาตรา ๗๕ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ คำว่า “เจตจำนง” แทนคำว่า “แนวทาง” มาบัญญัติไว้ในร่างมาตรา (๒/๒/-) ๑ มีความหมายที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

มติของคณะกรรมการธิการ

ที่ประชุมมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญมาตรา(๒/๒/-) ๑ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็น แนวทางการเจตจำนง ให้รัฐดำเนินการตามกฎหมายและกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน”

มาตรา (๒/๒/-) ๒

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตอำนาจรัฐ และต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเหมาะสมและเพียงพอแก่ความจำเป็น เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนเพื่อการพัฒนาประเทศ”

ประเด็นความเห็นข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชน ที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้า ๕๗ ๖๗ ลำดับที่ ๑๕๑, ๑๘๑

“รัฐต้องรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราชและบูรณภาพแห่งอาณาเขต”

“รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช ความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลโท นาวิณ ตำริกาญจน์ กรรมาธิการ เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความเป็นวรรคสองของ มาตรา (๒/๒/-) ๒ เป็นดังนี้

“ด้วยภัยความมั่นคงจากอาชญากรรมข้ามชาติ และภัยความมั่นคงมิติใหม่ มีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐต้องให้ความสำคัญต่อการบูรณาการ และผนึกกำลังทุกภาคส่วนจัดสรรงบประมาณ และแสงความร่วมมือกับต่างประเทศในการลดผลกระทบและจำกัดภัยคุกคามดังกล่าว”

เหตุผล หมวดนี้เป็นเรื่องที่รัฐต้องมีเจตจำนงที่ต้องทำหลายเรื่อง เช่น เรื่องต่างประเทศ ความมั่นคงทางสภาวะแวดล้อม การให้บริการสาธารณะ ความมั่นคงพลังงาน แต่ในเรื่องดังกล่าวจะแยกอยู่ในแต่ละมาตรา สำหรับตัวร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒ ได้นำมาจากแนวนโยบายความมั่นคงของรัฐ ตามมาตรา ๗๗ ซึ่งความมั่นคงของรัฐมีอยู่ด้วยกันหลายด้าน มิใช่เฉพาะเรื่องความมั่นคงทางอธิปไตยของดินแดนแต่เพียงด้านเดียว ซึ่งปัจจุบันภัยคุกคามของรัฐมีด้วยกัน ๓ รูปแบบ คือ

๑. ภัยคุกคามตามมาตรา ๗๗ คือ ภัยคุกคามทางด้านมั่นคงทางด้านอธิปไตยของดินแดน

๒. ภัยคุกคามอาชญากรรมข้ามชาติ ๘ ด้าน คือ การค้ามนุษย์ ค้ายาเสพติด ค่าอาวุธเถื่อน โจรสลัด การก่อการร้ายข้ามชาติ international economic crime การฟอกเงิน และ cyber crime

๓. ภัยคุกคามมิติใหม่ ความมั่นคงด้านมนุษย์ ความมั่นคงด้านพลัง ความมั่นคงทางน้ำ ความมั่นคงด้านอาหาร ความมั่นคงทางด้านทรัพยากร ความมั่นคงทางด้านสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ภัยคุกคามทั้ง ๓ รูปแบบ หน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ จะต้องเป็นหน้าที่ของทุกกระทรวง ที่มีหน้าที่ดูแลรักษาความมั่นคงของรัฐ โดยต้องร่วมมือกันมิใช่บูรณาการด้านใดด้านหนึ่งแต่เพียงด้านเดียว แต่ต้องผนึกกำลังกันในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทุกด้าน

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการได้ชี้แจงหลักการในการยกร่างมาตรา มาตรา (๒/๒/-) ๒ ว่า ได้นำเอาหลักการกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๕๐ มาตรา ๗๗ และได้มีการปรับถ้อยคำให้มีความหมายที่ชัดเจนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน ๒ จุด คือ

จุดที่ ๑ ในมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ใช้คำว่า “บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ” แต่ตามร่างมาตรานี้ใช้คำว่า “บูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตอำนาจรัฐ”

จุดที่ ๒ ในมาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ใช้คำว่า “เทคโนโลยีที่ทันสมัยจำเป็นและเพียงพอ” แต่ตามร่างมาตรานี้ใช้คำว่า “โดยเหมาะสมและเพียงพอแก่ความจำเป็น”

จากนั้นกรรมาธิการได้มีการแสดงความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

ประเด็นความหมายของถ้อยคำ

- คำว่า “ความมั่นคงของรัฐ” มีความหมายรวมถึง ความมั่นคงของรัฐทุกด้าน ในเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ดังนั้น การร่างกฎหมายควรร่างให้มีความหมายกว้างไว้ก่อน เพื่อรองรับวิวัฒนาการในอนาคต

- คำว่า “ความมั่นคงมิติใหม่” ตามที่กรรมาธิการเสนอเพิ่มความนั้น ที่ประชุมเห็นว่า ในการยกร่างรัฐธรรมนูญเมื่อปี ๒๕๕๐ ของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งที่ ๒๗ /๒๕๕๐ ได้ให้ความหมายเรื่องความหมายของความมั่นคงของรัฐไว้ว่า หมายถึงความมั่นคงของรัฐทุกมิติ เช่น ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและความมั่นคงด้านอื่นๆ

- เมื่อพิจารณาคำว่า “การพัฒนาประเทศ” ของร่างมาตรานี้เป็นเรื่องที่สำคัญ ซึ่งผ่านมาทหารได้ใช้ยุทธโศปกรณ์ทางการทหารในการพัฒนาประเทศ ดังนั้น หากแปลเจตนารมณ์ของร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒ อาจแปลความได้ว่า ส่วนที่ ๑ เป็นเรื่องที่รัฐต้องพิทักษ์รักษาอะไรบางอย่าง ส่วนที่ ๒ เป็นการกล่าวถึงกำลังทหารว่าต้องทำอะไรบ้าง ส่วนที่ ๓ เป็นเรื่องภัยป้องกันภัยคุกคามในทุกรูปแบบ ดังนั้น ในเรื่องการพัฒนาประเทศจะต้องคงความดังกล่าวในร่างมาตรานี้ เป็นหน้าที่หลักของทหารในปัจจุบัน ประกอบกับต้องมีการฉีกกำลังด้านภัยคุกคามทุกรูปแบบ

- ที่ประชุมเห็นควรให้มีการตัดเนื้อความตอนท้ายของร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒ ความว่า “เพื่อพิทักษ์รักษาเอกราช อธิปไตย ความมั่นคงของรัฐสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนเพื่อการพัฒนาประเทศ” ออก เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของเนื้อความ เนื่องจากได้มีการบัญญัติเนื้อความดังกล่าวไว้ในตอนต้นของร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒ แล้ว

- ถ้าเติมความมั่นคงของรัฐมิติใหม่ ในมาตรานี้ จะเกิดปัญหาในการตีความคำว่า “ความมั่นคงอื่น” การตีความจะไม่ได้มุ่งประสงค์ถึงความมั่นคงอื่น เช่น คำว่า “รักษาชาติ” หมายความว่าหน้าที่ที่จะต้องปกป้องอำนาจอธิปไตยของชาติจากภัยภายนอกประเทศ และรักษาความสงบภายในประเทศ ดังนั้น คำว่าความมั่นคงของรัฐมีความหมายครอบคลุมทุกด้านในเรื่องความมั่นคงอยู่แล้ว

- มีกรรมาธิการได้ตั้งข้อสังเกตในประเด็นของคำว่า “ผลประโยชน์ของชาติ” ที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา (๑/๒/๑/๑) ๓ (๒) หมวด ๒ ประชาชน กับคำว่า “ผลประโยชน์แห่งชาติ” ที่บัญญัติไว้ในร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒ หากทั้ง ๒ คำ มีความหมายที่เหมือนกันก็ควรบัญญัติคำให้เหมือนกันทั้ง ๒ มาตรา จะได้เป็นการบัญญัติถ้อยคำให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

คำว่า “รวมทั้ง” หมายความว่า ทหารเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศเท่านั้น โดยรัฐต้องสนับสนุนให้มีชื่ออาวุธยุทโธปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อป้องกันประเทศ และเพื่อพัฒนาประเทศ รวมถึงองคาพยพในด้านอื่นๆ จะต้องช่วยกันในเรื่องการรักษาความมั่นคงของรัฐและพัฒนาประเทศไปพร้อมกัน

ประเด็นเจตนารมณ์ของร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒

- ที่ประชุมได้พิจารณาจากการแสดงความเห็นของกรรมาธิการและความเห็นของกรรมาธิการที่เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมในร่างมาตรานี้แล้วเห็นว่า ร่างมาตรา (๒/๒/-) ๒ มีเจตนารมณ์ในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ ซึ่งเรื่องใดบ้างนั้น ได้มีการบัญญัติไว้ในตอนต้นของร่างมาตราไว้อย่างชัดเจนแล้ว กล่าวคือ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตอำนาจรัฐ ความมั่นคงของรัฐ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผลประโยชน์แห่งชาติ

(๒) ประเด็นเรื่องการพัฒนาประเทศ เป็นหน้าที่ของทุกกระทรวงที่จะต้องร่วมมือกันในการพัฒนาประเทศ สำหรับการบัญญัติความให้รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเหมาะสมและเพียงพอแก่ความจำเป็น หมายความว่า ทหารเป็นองค์กรส่วนหนึ่งในการรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของรัฐ เพื่อป้องกันประเทศ และการพัฒนาประเทศด้วย

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญมาตรา (๒/๒/-) ๑ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งอาณาเขตและเขตอำนาจรัฐ ความมั่นคงของรัฐ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และผลประโยชน์แห่งชาติ และรวมทั้งต้องจัดให้มีกำลังทหาร อาวุธยุทโธปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยเหมาะสมและเพียงพอแก่ความจำเป็นเพื่อดำเนินการดังกล่าวและเพื่อการพัฒนาประเทศ เพื่อพิทักษ์รักษาไว้ซึ่ง อธิปไตย ศาสนาวัฒนธรรมรัฐสถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ และทรัพย์สินของราชการอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ตลอดจนเพื่อการพัฒนาประเทศ”

มาตรา (๒/๒/-) ๓

ไม่มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม การพัฒนาจิต และปัญญา”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กระทำการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๓๑ ลำดับที่ ๗๒ - ๗๓

“รัฐต้องใช้ศาสนาสร้างการปกครองที่เป็นธรรม ขจัดความทุจริตประพฤติมิชอบ โดยนำหลักศาสนามาเป็นกลไกสำคัญ ควบคุมการสร้างสรรคสังคมที่มีธรรมาภิบาล และสร้างระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ”

“รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนและเผยแพร่การประยุกต์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และศาสนบัญญัติอันดีงามเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์และบริการ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๓๒ ลำดับที่ ๗๕

“ให้มีการศึกษาด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ทั้งในระบบตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กไปจนถึงมัธยมศึกษา และนอกระบบด้วยศูนย์การเรียนรู้และสื่อส่งเสริม”

เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๕ ลำดับที่ ๓

“รัฐต้องใช้ศาสนาสร้างกระบวนการสามัคคีปรองดอง ส่งเสริมให้สื่อทุกชนิด (media) นำหลักธรรมในศาสนา มาเชื่อมร้อยสังคมให้เกิดความเข้าใจกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน รู้จักการให้อภัย และคุ้มครองการเสนอข่าวสารด้านศาสนาให้ปลอดจากประทุษวาจา (Hate Speech) ผ่านสื่อทุกชนิด เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีปรองดองระหว่างผู้ศรัทธาในศาสนาและความเชื่อที่ต่างกัน”

เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๖ ลำดับที่ ๔ - ๕

“ศาสนาสร้างการปกครองที่เป็นธรรม ต้องจัดคอร์ปชั่นด้วยศาสนา ศาสนาฝังอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนในแทบทุกด้าน เป็นสิ่งละเอียดอ่อนที่สามารถแทรกซึมเข้าไปในจิตสำนึกของผู้คนที่เพลิดเพลिनอยู่ในวัตถุที่ฉาบฉวยเป็นเหตุให้เกิดการคอร์ปชั่น รัฐจึงต้องส่งเสริมและพัฒนาพลเมืองทางด้านจิตใจด้วย โดยน้อมนำศาสนาให้เป็นกลไกสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมที่มีธรรมาภิบาล”

“ใช้ศาสนาสร้างกระบวนการสามัคคีปรองดอง ส่งเสริมให้สื่อ (Media) ทุกชนิดนำหลักธรรมทางศาสนาที่มีมาตรฐานร่วมกันขึ้นพื้นฐานมาเชื่อมร้อยสังคมให้เกิดความเข้าใจและมีเมตตากรุณาต่อกัน รู้จักการให้อภัย ส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาที่จะนำไปสู่ สังคมสามัคคีปรองดอง

ทั้งนี้ต้องมีการจัดสรรคลื่นความถี่อันเป็นทรัพยากรของชาติให้ด้านศาสนาอย่างเหมาะสม สนับสนุนเนื้อหาทางศาสนาที่มีเป้าหมายตามวรรค ๑”

เล่มที่ ๑ หน้าที่ ๑๗ ลำดับที่ ๒๒

“รัฐต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานทางศาสนาและด้านการบริการ ในการปฏิบัติตามพิธีกรรมทางศาสนา รวมถึงสิทธิในการเป็นนักบวชตามศาสนา เพื่อให้ศาสนิกชนในศาสนาต่าง ๆ เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๔๓ ลำดับที่ ๑๐๙ - ๑๑๑

“รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนาธรรมที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับศาสนาธรรม ประพฤติปฏิบัติตามศาสนาธรรมด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง

รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันทำนุบำรุงศาสนาที่ทางราชการรับรอง ทั้งศาสนสถาน และศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนพิธี และศาสนาธรรมให้มีความมั่นคง

รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาที่ทางราชการรับรอง ทั้งการอุปถัมภ์ คุ้มครองในด้านนโยบาย งบประมาณ และกฎหมาย โดยมีกฎหมายอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๓   ลำดับที่ ๑๑๒

“รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมต้องส่งเสริมสนับสนุนความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา ความสัมพันธ์และความร่วมมือด้วยดีของศาสนาต่าง ๆ เพื่อนำพลังของศาสนาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และส่งเสริมความมั่นคงของชาติ”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๕   ลำดับที่ ๑๒๐

“รัฐจะสนับสนุนให้ทุกองค์กรและผู้นับถือศาสนาของทุกศาสนาร่วมมือร่วมใจ การส่งเสริมความปรองดอง ความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันโดยสันติสุข”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๗   ลำดับที่ ๑๕๒

“รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และความคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนา มาเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต”

เล่มที่ ๑   หน้าที่ ๘   ลำดับที่ ๑๑

“การบัญญัติบทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนาโดยให้รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องคุ้มครองเสรีภาพ ในการนับถือศาสนา ภายในกรอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อพิทักษ์ความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม สาธารณสุข ศีลธรรมอันดีงาม และสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของพลเมืองไทย”

พรรคการเมือง   (ไม่มี)

ประชาชน   เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๗   ลำดับที่ ๑๔

“แนวนโยบายด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐต้องน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มาเป็นอุดมการณ์ของชาติและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาล ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ในการดำรงชีวิตของคนไทยทุกระดับ

แนวนโยบายด้านศาสนา

รัฐและทุกภาคส่วนในสังคม ต้องร่วมกันทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ทั้งศาสนสถานและศาสนวัตถุ ศาสนพิธี ศาสนบุคคลและศาสนาธรรมให้มีความมั่นคง

แนวนโยบายด้านการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกอันดีงาม และค่านิยมที่พึงประสงค์

รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกอันดีงาม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่คนไทยทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ และทุกวัย ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

แนวนโยบายด้านสังคม

รัฐต้องให้ความสำคัญแก่การพัฒนาด้านสังคมเท่าเทียมกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ เพราะความเจริญทางวัตถุกับความเจริญทางสังคมจะต้องควบคู่กัน ควรมีคณะกรรมการร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

แนวนโยบายด้านการศึกษา

รัฐต้องน้อมนำปรัชญาการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้ซึ่งได้รับการเทิดทูนยกย่องว่า “พระผู้ทรงเป็นครูแห่งแผ่นดิน” ในเรื่องการศึกษาและศาสนา มาประกอบการปฏิรูปการศึกษารอบใหม่

แนวนโยบายด้านวัฒนธรรม

รัฐควรกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนการดำเนินงานและโครงการอนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมอย่างเหมาะสม โดยการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้วิถีชีวิตของคนไทยมีความถูกต้องเหมาะสม พร้อมทั้งจะรับการเปลี่ยนแปลง

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๘   ลำดับที่ ๑๕ (๔)

“แนวนโยบายด้านศาสนา

(๔) ควรมีการตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า มาตรการนี้เป็นการนำหลักการมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙ โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมคำจากเดิม “เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต” แก้เป็น “เพื่อเสริมสร้างศีลธรรม การพัฒนาจิตและปัญญา”

กรรมการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ โฆษกกรรมการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน และศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างที่ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม การพัฒนาจิต และปัญญา

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการ

- กรรมการสิทธิการได้แสดงความเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรา (๒/๒/-) ๓ ตามร่างที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำจากเดิมจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙ เป็น “ทั้งนี้ ต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา” มีความหมายที่ชัดเจนแล้วและการแก้ไขเพิ่มเติมคำจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๙ เป็น “เพื่อเสริมสร้างคุณศีลธรรมการพัฒนาคิดและพัฒนาศักยภาพชีวิต ปัญญา” มีความเหมาะสมกับศาสนา เพราะคำว่า “ศีลธรรม” มีความเหมาะสมกว่าคำว่า “คุณธรรม” และการพัฒนาคิด และปัญญาเป็นเรื่องเกี่ยวกับศาสนา

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้คงไว้ตามร่างที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ

มาตรา (๑/๒/-) ๔

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๔ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ และพึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค ตลอดจนถึงปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะต้องดำเนินการและจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีให้มีความก้าวหน้าตามลำดับ

รัฐต้องส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับนานาประเทศ รวมทั้งต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการสิทธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๕๘   ลำดับที่ ๑๕๓

“รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๓   ลำดับที่ ๙

“แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ

(๑) รัฐต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเจรจาเขตการค้าเสรี หรือการทำสัญญาระหว่างประเทศ และต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทั้งก่อนและหลังการเจรจา

(๒) การทำสัญญาที่มีผลผูกพันด้านการค้า การลงทุน หรือเป็นภาคีพันธสัญญาระหว่างประเทศ รัฐต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งผลผูกพัน ด้านงบประมาณของประเทศอย่างมีนัยสำคัญ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๓) รัฐต้องมีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้าหรือ การลงทุน อย่างมีนัยสำคัญ รวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญา ดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ที่ได้ประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติ ตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป

(๔) รัฐต้องดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับความตกลงระหว่างประเทศ โดยถือเป็นเรื่องต้องนำเข้าสู่ การพิจารณาของกระบวนการทางรัฐสภา ยกเว้นเฉพาะข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน ของประชากรกลุ่มต่าง ๆ”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า บทบัญญัติในมาตรานี้เป็นการนำหลักการ มาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ นำมาแก้ไขเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของประเทศใน ปัจจุบัน นอกจากจะมีความร่วมมือจากนานาประเทศแล้วยังมีความร่วมมือระหว่างประเทศ ที่ต้องนำมา พิจารณาด้วย โดยมีการบัญญัติว่า... “ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี...” ซึ่งเดิมนั้น บัญญัติว่า “...ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี...” เป็นการจำกัดเฉพาะด้านสิทธิ มนุษยชนเท่านั้น ดังนั้น จึงได้บัญญัติให้มีความหมายที่กว้างและครอบคลุมขึ้น แต่ในหลักการยังคงเดิมตาม มาตรา ๘๒ เพียงแค่ปรับคำให้มีความรัดกุมขึ้นเท่านั้น

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมาธิการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๔ ดังนี้

“รัฐต้องดำเนินความสัมพันธ์และปฏิบัติตามสนธิสัญญาและพันธกรณีที่ทำไว้กับนานาประเทศและ องค์การระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชาติและประชาชน ทั้งในเรื่องสิทธิมนุษยชน การเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการพัฒนาพื้นฐานของการ เคารพอธิปไตยแห่งดินแดน ความเสมอภาค ผลประโยชน์ร่วมกันและเป็นไปตามกฎหมายระหว่างประเทศ”

โดยมีเหตุผลว่า เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ของโลกในปัจจุบัน ซึ่งประเทศไทยต้องเข้าไปมีส่วน ร่วมในการดำเนินความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศในทุกเรื่อง ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการพัฒนา

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า เหตุผลที่มีการแก้ไขโดยการตัดคำว่า “สนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน” เนื่องจากเพื่อให้มีความหมายที่ครอบคลุมและสมบูรณ์ขึ้น

พลโท นาวัน ดำริกาญจน์ โฆษกกรรมาธิการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๔ รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศและองค์การ ระหว่างประเทศ และพึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่าง เสมอภาค ตลอดจนต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญา

ที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะต้องดำเนินการและจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีให้มีความก้าวหน้าตามลำดับ

รัฐต้องส่งเสริมการค้าและการลงทุนกับนานาประเทศ รวมทั้งต้องให้ความคุ้มครองและดูแลผลประโยชน์ของคนไทยในต่างประเทศ

โดยมีเหตุผลว่า ขอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๔ ดังนี้ “...พึงถือหลักในการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาคต่างตอบแทน” เนื่องจากคำว่า “เสมอภาค” ในทางปฏิบัติทำได้ยาก ถ้าเป็นคำว่า “ต่างตอบแทน” จะมีผลในทางปฏิบัติมากกว่า

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า หลักเกณฑ์ในการจัดทำความตกลงระหว่างประเทศตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศมีหลายหลักเกณฑ์ด้วยกัน เช่น หลักความเสมอภาค หลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้ความอนุเคราะห์ยิ่ง การบัญญัติในรัฐธรรมนูญต้องมีเหตุผลรองรับด้วย และสามารถปฏิบัติได้

ประเด็นการบัญญัติว่า “...ต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี...” จะมีความหมายต่างจากคำว่า “หนังสือสัญญา” ในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙๐ อย่างไร เพราะความหมายตามมาตรา ๑๙๐ นั้น หนังสือสัญญามีความหมายที่ครอบคลุมหนังสือทุกประเภทไม่ว่าจะมีชื่อใด ดังนั้นในมาตรานี้ คำว่า “สนธิสัญญา” มีความหมายที่ครอบคลุมเหมือนมาตรา ๑๙๐ หรือไม่อย่างไร

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการ ได้แสดงความเห็นว่า ประเด็นเรื่อง “ความเสมอภาค” ในมาตรานี้ หมายถึง เมื่อมีการทำสัญญาหรือมีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศต่าง ๆ นั้น เป็นความเสมอภาคในเรื่องที่คู่สัญญามีผลประโยชน์ร่วมกัน

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า บทบัญญัติตามคำขอแก้ไขเพิ่มเติมของนายกฤต ไกรจิตติ นั้น มีความครอบคลุมในเรื่องกฎบัตรสหประชาชาติด้วยหรือไม่

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการ ได้ชี้แจงว่า สนธิสัญญาและพันธกรณีที่ทำไว้กับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศอยู่ในความหมายของมาตรานี้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากสหประชาชาติมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองในเรื่องความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนาด้วย เพื่อไม่ให้เกิดการพิพาทระหว่างประเทศต่างกัน

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า กรณีตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๘๒ ความว่า “...ตลอดจนต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้ง ตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศ” หมายถึง ถ้าจะต้องปฏิบัติตามในเรื่องสิทธิมนุษยชนหรือพันธกรณีในเรื่องสิทธิมนุษยชนนั้น ตามบทบัญญัติในมาตรา ๘๒ นั้น น่าจะมีความหมายที่ถูกต้องแล้วเป็นการปฏิบัติตามเฉพาะในเรื่องสิทธิมนุษยชน แต่ถ้าบัญญัติว่า “...ตลอดจนต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี รวมทั้งตามพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่าง

ประเทศ...” เมื่อบัญญัติไว้อย่างนี้ ประเทศไทยต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญารวมทั้งพันธกรณีที่ได้กระทำไว้กับนานาประเทศและองค์การระหว่างประเทศที่ทำไว้ต่อกันในทุกกรณี และอาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติได้

ส่วนประเด็นเรื่อง “ความเสมอภาค” นั้น น่าจะมีความหมายที่ครอบคลุมคำว่า “ต่างตอบแทน” ด้วยแล้ว

ประธานกรรมการแสดงความเห็นว่า เสนอให้นำบทบัญญัติในมาตรา (๒/๒/-) ๔ ตามคำเสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมของนายกฤต ไกรจิตติ มาเป็นหลักในการพิจารณาแล้วนำบทบัญญัติของคณะอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นมาปรับรวมเป็นมาตราเดียวกัน และขอแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “ชาติ” เป็นคำว่า “ประเทศ”

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า กรณีที่บัญญัติว่า “...และปฏิบัติตามสนธิสัญญาและพันธกรณีที่ทำได้...” นั้น จะต้องปฏิบัติตามในทุกกรณีหรือไม่ เนื่องจากในประเทศที่ไม่ได้ลงนามในสนธิสัญญาก็ไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม แต่เมื่อบัญญัติคำนี้ลงไปแล้วประเทศไทยต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาในทุกกรณีและต้องบัญญัติกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้วยหรือไม่

ประธานกรรมการได้แสดงความเห็นว่า เมื่อบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วก็ต้องปฏิบัติตาม

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงต่อที่ประชุมว่า บทบัญญัติที่ว่า “...โดยเฉพาะต้องดำเนินการและจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีให้มีความก้าวหน้าตามลำดับ” นั้น เห็นว่ามีความสำคัญและจำเป็นต้องบัญญัติอยู่ในมาตรานี้ เพราะเมื่อประเทศไทยได้มีการเข้าร่วมเป็นภาคีในสนธิสัญญาต่าง ๆ แต่กับมีการละเลยในเรื่องที่จะต้องดำเนินการตามความตกลงนั้น จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ แต่ถ้ายังคงบัญญัติอยู่ในรัฐธรรมนูญอาจเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายและการตรากฎหมายเพื่อรองรับต่อไป

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการ ได้แสดงความเห็นว่า กรณีบัญญัติว่า “...ปฏิบัติตามสนธิสัญญาและพันธกรณีที่ทำได้...” นั้น มีความหมายครอบคลุมในเรื่องสิทธิและหน้าที่ให้รัฐต้องปฏิบัติตาม จึงไม่ควรบัญญัติซ้ำอีกว่า “...เพื่อให้เกิดการพัฒนาสิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีให้มีความก้าวหน้าตามลำดับ...”

เสนอให้มีการตัดข้อความในวรรคที่หนึ่ง ดังนี้ “รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธและความร่วมมือกับนานาประเทศ...” เนื่องจากเห็นว่าคำว่า “ความสัมพันธ์” จะมีความหมายกว้างกว่าคำว่า “ความสัมพันธ์ไมตรี”

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า สนธิสัญญาและพันธกรณีที่ทำได้ต่อกันในกฎหมายระหว่างประเทศนั้น ความหมายในเชิงลบ คือ ภัยคุกคามระหว่างประเทศรูปแบบหนึ่ง เนื่องจากทำให้ประเทศมหาอำนาจแสวงหาผลประโยชน์จากสนธิสัญญาและพันธกรณีนี้ได้

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า กรณีที่มีความต้องการให้บทบัญญัติในมาตรานี้ให้มีการจัดสรรทรัพยากรในทุกเรื่อง เพื่อให้เกิดการพัฒนานั้นก็ควรบัญญัติ ดังนี้ “...รวมทั้งต้องจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้เกิดพัฒนาการตามพันธกรณีให้มีความก้าวหน้าตามลำดับ”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควบบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒ ลำดับที่ ๑๑

“รัฐมีหน้าที่จัดการปัญหาการทุจริตที่เกิดขึ้นในการบริหารราชการแผ่นดิน”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๑๕ ลำดับที่ ๑

“ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบบริหารราชการแผ่นดิน

การบริหารราชการแผ่นดินทุกระดับต้องยึดหลักการให้บริการที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยมีกระบวนการบริหารที่มีจริยธรรมและธรรมาภิบาลมีการวัดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจนเชื่อถือได้ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของชาติระยะยาวและรายงานผลให้ประชาชนทราบด้วย”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๑๕ ลำดับที่ ๒

“ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐ ตามหลักธรรมาภิบาลแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๑๕ ลำดับที่ ๓

“การจำกัดอำนาจ บทบาท ขนาด และการขยายตัวของภาครัฐ

เห็นควรกำหนดแนวทางในการจำกัดอำนาจและปรับลดบทบาทของภาครัฐลง รวมถึงลดการแทรกแซงของภาครัฐในกลไกตลาด

ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมสามารถขอจัดบริการสาธารณะได้ตามที่กฎหมายกำหนด โดยได้รับการสนับสนุน การกำกับดูแลตรวจสอบและวัดผลสัมฤทธิ์ในการจัดบริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานมีคุณภาพและเป็นธรรมจากภาครัฐ”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๑๖ ลำดับที่ ๔

“การจำกัดอำนาจ บทบาท ขนาด และการขยายตัวของภาครัฐ

การขยายและตั้งส่วนราชการหรือหน่วยงานภาครัฐใหม่ในส่วนกลางและภูมิภาค จะต้องไม่เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดบริการสาธารณะที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และจะกระทำได้เฉพาะเมื่อมีการปรับยุบเลิกส่วนราชการเดิมลง”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๑ ลำดับที่ ๒๕

“รัฐสนับสนุนให้ใช้หลักนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาล และขจัดการทุจริตประพฤติมิชอบในการประกอบกิจการทั้งภาครัฐและเอกชน”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๙ ลำดับที่ ๖๐

“การบริหารราชการแผ่นดินต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๑๒๘   ลำดับที่ ๑

“ความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

เห็นควรกำหนดขอบเขตภารกิจ อำนาจหน้าที่ และจัดดุลอำนาจและความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจนรวมทั้งเพิ่มอำนาจของประชาชนในการมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการบริหารงานมากขึ้น”

เล่มที่ ๑   หน้าที่ ๓๘   ลำดับที่ ๒

“ด้านการเข้าถึงบริการภาครัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปฏิรูประบบบริหารงานภาครัฐ ตามหลักธรรมาภิบาลแบบบูรณาการระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างแท้จริง”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๓๕   ลำดับที่ ๙๐

“การกำหนดแนวนโยบายแห่งรัฐและการบริหารราชการแผ่นดิน ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ มีประสิทธิภาพ มีความคุ้มค่าในเชิงภารกิจแห่งรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น กระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น กระจายอำนาจตัดสินใจ อำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ซึ่งต้องคำนึงถึง การมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดเผยข้อมูล การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงาน”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๓๕   ลำดับที่ ๙๐

รัฐต้องกำหนดแนวทางและนโยบายเพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับประโยชน์จากการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมต่อทุกคนในระบบเศรษฐกิจในรูปแบบการจัดสวัสดิการถ้วนหน้าที่รัฐจัดให้แก่ประชาชน ซึ่งควรมุ่งเน้นที่สำคัญ คือ

(๑) เศรษฐกิจต้องเติบโตด้วยอัตราพอสมควร และเติบโตแบบทั่วถึง (inclusive growth) โดยเอกชนต้องมีส่วนร่วมในโครงการการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

(๒) ปฏิรูประบบภาษี โดยเน้นการขยายฐานภาษี เพื่อให้เกิดการจัดเก็บภาษีที่เป็นธรรมตามหลักการจัดเก็บภาษีที่ดี โดยจัดเก็บในอัตราก้าวหน้า ซึ่งผู้มีรายได้มากก็ควรที่จะเสียภาษีมาก และผู้มีรายได้น้อยก็ควรเสียภาษีน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานนอกระบบที่ไม่เคยเสียภาษีรายได้บุคคลธรรมดา รัฐก็ควรที่จะสร้างมาตรการจัดเก็บภาษีด้วยวิธีการที่เหมาะสม เพื่อไม่ให้ภาระภาษีมาตกอยู่กับแรงงานในระบบแต่เพียงฝ่ายเดียว

(๓) ภาครัฐกิจ ท้องถิ่น ชุมชน และครอบครัว ต้องมีส่วนร่วมในการจัดการสวัสดิการบางประเภทที่รัฐส่วนกลางจัดการไม่ได้ และ

(๔) ต้องมีองค์กรทำหน้าที่กำกับดูแล (regulator) ให้เกิดหลักประกันด้านสวัสดิการที่เท่าเทียมและยั่งยืน ตัดทอนรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและสร้างโอกาสแก่คนฐานล่าง

ทั้งนี้ จุดเน้นทั้ง ๔ ประการ จะก่อให้เกิดความเสมอภาคทางโอกาสให้กับประชาชนอย่างเท่าเทียมกันได้ และเพื่อให้เห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม โดยการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นจริงและตัวชี้วัดให้ชัดเจน”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๖   ลำดับที่ ๑๒๖

“รัฐต้องจัดให้มีกระบวนการยุติธรรม การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดสรรทรัพยากรหรือบริการสวัสดิการสังคมและความรับผิดชอบของประชาชนในฐานะพลเมืองของรัฐยึดบนหลักของความยุติธรรมไม่เลือกปฏิบัติหรือสร้างความเหลื่อมล้ำให้เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งเสริมสร้างความสมานฉันท์ให้กับคนในชาติ เกิดความสามัคคี ไม่มีการแบ่งแยก”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๖๗   ลำดับที่ ๑๘๐

“รัฐพึงจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดขอบเขตการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐให้ชัดเจน ป้องกันและปราบปรามการเลือกปฏิบัติหรือการแสวงประโยชน์โดยมิชอบอย่างเฉียบขาด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยมีเสถียรภาพ”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๑๓๖   ลำดับที่ ๒๔

“การกระจายอำนาจให้รัฐกำหนดให้มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๑๓๗   ลำดับที่ ๒๕

“การมีส่วนร่วมของส่วนราชการและภาคประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ตามความเหมาะสมสำหรับพื้นที่พิเศษ เช่น แหล่งท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมและการค้าชายแดน เป็นต้น กรณีดังกล่าวให้รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน การพัฒนาและตรวจสอบการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ที่ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่อาจได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันโดยตรงจากการตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นพิษจากมลภาวะต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

เล่มที่ ๑   หน้าที่ ๔๔   ลำดับที่ ๖

“กลไกในการกำกับและควบคุมให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชน ที่สำคัญ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ภาคประชาชนเป็นกลไกหนึ่งในการกำกับดูแลควบคุมให้ใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชน อาทิ การเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ

ในหมวด ๓ และหมวด ๕ โดยประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน นั้น มีปัญหาไม่สามารถดำเนินการได้ ดังนั้น กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนควรเป็นไปในลักษณะดังต่อไปนี้

(๑) ลดกฎเกณฑ์หรือเงื่อนไข ซึ่งเป็นอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ กล่าวคือ ลดขั้นตอนการเสนอกฎหมายโดยประชาชน และให้มีการทำประชาพิจารณ์ในประเด็นที่ครอบคลุมและกว้างขวางกว่าเดิม

(๒) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยผ่านองค์กรทางการเมือง

(๓) ประชาชนต้องเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้โดยสะดวกตามที่ได้กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งยกเว้นการเปิดเผยข้อมูลในเรื่องสำคัญ อาทิ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง หรือประโยชน์ของประเทศ เป็นต้น

(๔) ประชาชนควรมีสหิทธิยื่นฟ้องคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยตรงต่อศาล

(๕) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ โดยให้สภาพพัฒนาการเมือง มีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว”

เล่มที่ ๑   หน้าที่ ๔๕   ลำดับที่ ๘

“กำหนดให้มีกระบวนการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐอย่างเข้มงวด”

พรรคการเมือง   เล่มที่ ๑   หน้าที่ ๔๐   ลำดับที่ ๑๔

“ควรยึดหลักธรรมาภิบาล คือ ความมีคุณธรรม มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ยึดหลักกฎหมายที่ถูกต้อง ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วม และต้องระบุดึงความพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติหน้าที่ทางการเมืองและข้าราชการประจำไว้ด้วย”

เล่มที่ ๑   หน้าที่ ๔๖   ลำดับที่ ๑๒

“การปฏิรูปการจัดทุจริตคอร์รัปชัน รัฐธรรมนูญควรมีบทบัญญัติในการดำเนินคดีทุจริตโดยไม่มีอายุความและกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้เอง และกำหนดให้มีการยึดทรัพย์สินผู้กระทำการทุจริตได้เมื่อคดีถึงที่สุด รวมถึงการเพิ่มโทษให้กับผู้ที่กระทำการทุจริตในคดีเลือกตั้งโดยการตัดสิทธิการทางการเมืองหรือสิทธิการเลือกตั้งตลอดชีวิต”

ประชาชน   (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลโท นาวิน คำริกาญจน์ โฆษกกรรมาธิการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายที่ รัฐส่วนหนึ่งรัฐ ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และต้องจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น ดังต่อไปนี้

(๑) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

(๒) พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน

(๓) จัดระบบงานภาครัฐให้มีการกระจายอำนาจภารกิจ อำนาจหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจนสอดคล้องกัน ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

(๔) มีกลไกป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

(๕) มีกลไกในการกำกับและควบคุมให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

(๖) มีการให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว

(๗) ส่งเสริมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรมและจิตบริการ

การจัดทำบริการสาธารณะใดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือเอกชน สามารถดำเนินการได้โดยมีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพ มากกว่ารัฐ รัฐต้องพิจารณาการกระจายภารกิจดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือเอกชนดังกล่าว ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมจากรัฐ

พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ กรรมการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๖) มีการให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว และคุ้มครอง ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน”

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๕...

(๕) มีกลไกในการกำกับและควบคุมให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมนั้น อาจตามกฎหมายให้มีการติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐโดยชนชั้นภาคชาติและประชาชนชั้นสูงเท่าที่ทำได้”

โดยมีเหตุผลดังนี้

เนื่องจากการเรียกร้องของภาคประชาชนที่อยากมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินนโยบายของรัฐ (เช่น ในเรื่องของนโยบายพลังงาน) ทั้งนี้ แม้ว่าจะมีมาตรา (๑/๒/๔) ๒ กำหนดเกี่ยวกับการติดตามการทำงานของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ตาม แต่เป็นกรณีที่มีผู้ติดตามตรวจสอบในเรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบแต่การติดตามตรวจสอบกรณีนี้อาจไม่ใช่เรื่องการทุจริตและประพฤติมิชอบ แต่เป็นเพียงช่องทางที่เปิดโอกาสให้ประชาชนช่วยแจ้งกรณีการดำเนินการที่ไม่ตรงกับนโยบายของรัฐ

นางฉวีลวดดี บุรีกุล กรรมการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๔) มีกลไกป้องกันและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพทั้ง ในภาครัฐและภาคเอกชน ในทุกภาคส่วน

โดยมีเหตุผลว่า ให้ครอบคลุมภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และท้องถิ่น

“มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๖) มีการให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็วเป็นธรรมและ เสมอภาค

โดยมีเหตุผลว่า ลดความเหลื่อมล้ำในการให้บริการประชาชน

“วรรคท้าย การจัดทำบริการสาธารณะใดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน หรือเอกชน สามารถดำเนินการได้โดยมีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพ มากกว่ารัฐ รัฐต้องกระจายภารกิจดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือเอกชนดังกล่าว ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมจากรัฐ”

โดยมีเหตุผลว่า ครอบคลุมหลายภาคส่วนที่มีศักยภาพในการจัดทำบริการสาธารณะได้อันจะเป็นการประหยัด และคุ้มค่าในการใช้งบประมาณ ประชาชนจะได้รับการบริการที่ดี

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่า มาตรฐานนี้เป็นการนำหลักการมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๑) เป็นการนำบทบัญญัติในมาตรา ๗๘ มาเรียบเรียงใหม่จากคำว่า “มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้” โดยนำหลักธรรมาภิบาลมากำกับ

มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๒) เป็นการนำหลักในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในมาตรา ๗๘ (๑) มาปรับใช้

มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๓) เป็นการนำหลักในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในมาตรา ๗๘ (๒) มาปรับใช้

มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๔) เป็นการนำหลักในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๗ ในมาตรา ๓๕ (๓) มาปรับใช้

มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๕) เป็นการนำหลักในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๗ ในมาตรา ๓๕ (๓) มาปรับใช้

มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๖) เป็นการนำหลักในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ในมาตรา ๗๘ (๕) มาตรา (๒/๒/-) ๕

วรรคที่สอง เป็นการนำหลัก contestability มาบัญญัติเพื่อให้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- บทบัญญัติในมาตรานี้มีความขัดแย้งกับเรื่อง contestability และถ้าเป็นจุดเปลี่ยนสำหรับรัฐธรรมนูญฉบับนี้ แต่ในมาตรานี้ก็ไม่ได้แสดงให้เห็นว่า มีการลดการผูกขาดของรัฐในการบริการสาธารณะแล้วไม่มีประสิทธิภาพที่เพียงพอที่จะนำไปสู่การออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีผลต่อภาคประชาสังคมที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะเพื่อนำไปสู่การกระจายอำนาจครั้งสำคัญ

- มาตรานี้เป็นบทหลักที่ขยายเรื่องกรอบการดำเนินการตามหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ถ้ามีการบัญญัติรายละเอียดในการดำเนินการไว้ในมาตรานี้ทั้งหมดแล้วก็ไม่จำเป็นต้องบัญญัติไว้ในมาตราอื่นอีก ดังนั้น การบัญญัติมาตรานี้ในภาพกว้างแล้วไปบัญญัติรายละเอียดที่มากจนเกินไปจะทำให้กรอบในการดำเนินการแคบลง

- บทบัญญัติในมาตรา (๒/๒/-) ๕ วรรคที่ ๑ คำว่า “จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น” กับบทบัญญัติในมาตรา (๒/๒/-) ๕ (๓) คำว่า “จัดระบบงานภาครัฐ” ต้องบัญญัติให้สอดคล้องกันหรือไม่

ประเด็นที่มีการขอแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา (๒/๒/-) ๕ (๗) คำว่า “...ให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดย...” เสนอให้ย้ายไปบัญญัติไว้ในมาตรา (๒/๒/-) ๕ (๖) จะมีความสอดคล้องกว่าหรือไม่

- เสนอให้มีการใช้คำว่า “ภาคประชาชน” แทนคำว่า “เอกชน”

ประธานกรรมการขอให้บันทึกในเจตนารมณ์ว่าคำว่า “บุคคล” ในมาตรานี้ หมายความว่า องค์กรเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน NGO เนื่องจากเป็นภาษากฎหมายและมีความหมายที่กว้างกว่า “เอกชน”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่า มาตรานี้เป็นการบัญญัติในเรื่องของการจัดระบบราชการและงานภาครัฐ โดยมุ่งหมายเพื่อให้ภาครัฐมีการกระจายอำนาจในการบริการสาธารณะ

ประธานกรรมการแสดงความเห็นว่า บทบัญญัติในมาตรานี้เป็นการกระจายภารกิจไม่ใช่การกระจายอำนาจ แต่อำนาจย่อมตามไปกับภารกิจด้วย ทั้งนี้ หากบัญญัติเรื่ององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าเปลี่ยนเป็นองค์กรบริหารท้องถิ่น จะทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่และความหมายเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่

กรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

- เสนอให้มีการนำบทบัญญัติในมาตรา (๒/๒/-) ๕ (๗) ไปบัญญัติไว้ใน (๒/๒/-) ๕ (๑) เพื่อให้มีความหมายที่สอดคล้องกันเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบริหารราชการในด้านการบริหารจัดการและการคุ้มครองข้าราชการ ทั้งนี้ ยังไม่ได้มีการพิจารณาเนื้อหาในหมวดกระจายอำนาจและบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ เป็นการกล่าวถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพียงรูปแบบเดียว ซึ่งส่วนภูมิภาคเป็นการแบ่งอำนาจออกจากส่วนกลางและการบัญญัติให้ส่วนภูมิภาคอยู่ในมาตรานี้ ร่วมกับจังหวัดจัดการตนเองจะขัดกันหรือไม่

- มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๑) เป็นเรื่องของระบบงาน ส่วนมาตรา มาตรา (๒/๒/-) ๕ (๗) เป็นเรื่องของข้าราชการ จึงควรให้แยกกันเพราะงานต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ส่วนข้าราชการนั้นต้องมีจริยธรรม

ประธานกรรมการได้แสดงความเห็นว่า การเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นเห็นควรบัญญัติไว้ในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐหรือในหมวดกระจายอำนาจ

- กรรมการได้แสดงความเห็นว่า ควรบัญญัติไว้ในหมวดนี้น่าจะเหมาะสมกว่า ซึ่งตามรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ มาตรา ๗๘ เดิม นั้น การพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ นั้น จะมีเงื่อนไขในการคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐที่รัฐถึงทำได้ แต่ถ้าบัญญัติในหมวดกระจายอำนาจจะเป็นสภาพบังคับให้ต้องทำในทันที แต่ในเรื่องนี้ควรให้เป็นไปตามพัฒนาการและความพร้อมของแต่ละพื้นที่ที่น่าจะเหมาะสมกว่า

ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๕ (๒) และ(๓) ดังนี้

(๒) พัฒนาและสร้างโอกาสเศรษฐกิจที่ส่งเสริมการค้าเพื่อขจัดลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน

(๓) จัดระบบราชการของรัฐให้มีการกระจายอำนาจ และจัดการกิจ อำนาจหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติแก้ไขร่างมาตรา (๒/๒/-) ๕ ที่คณะอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๕ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และต้องจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่น ดังต่อไปนี้

(๑) จัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

(๒) พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสร้างโอกาสเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน

(๓) สัตว์ชนวนแห่งชาติรัฐให้กระจายอำนาจ และจัดการกิจ อำนาจหน้าที่ และขอบเขตความรับผิดชอบที่ชัดเจน ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น

(๔) มีกลไกป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่มีประสิทธิภาพทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

(๕) มีกลไกในการกำกับและควบคุมให้การใช้อำนาจรัฐเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชนอย่างแท้จริง

(๖) สวัสดิการคุ้มครองให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว

(๗) ส่งเสริมและคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีจริยธรรม

การจัดทำบริการสาธารณะใดที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือเขตชนบทสามารถดำเนินการได้โดยมีมาตรฐาน คุณภาพ และประสิทธิภาพ มากกว่ารัฐ รัฐต้องพึงกระจายภารกิจดังกล่าวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน หรือเอกชนดังกล่าว ดำเนินการภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมจากรัฐ”

มาตรา (๒/๒/-) ๖

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๖ รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายและการตรวจสอบเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในทุกระดับดังต่อไปนี้

(๑) รายรับ รายจ่าย และการเสียภาษีอากรของนิติบุคคลภาคเอกชนที่แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว

(๒) รายรับ รายจ่าย และการเสียภาษีอากรของนิติบุคคลที่มีได้แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ชี้แจงว่า เป็นการเขียนเพื่อกำหนดให้รัฐมนตรีมีนโยบายจัดให้มีกฎหมายการตรวจสอบและธรรมาภิบาลซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๕ (๓) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งกำหนดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันตรวจสอบและจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนรวมทั้งกลไกในการกำกับควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชนเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และดูเรื่องการรับจ่ายของนิติบุคคลของภาคเอกชนที่จะมีผลต่อการบริหารงานภาครัฐ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๖ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๖ รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายและการตรวจสอบเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในทุกระดับ ดังต่อไปนี้เกี่ยวกับเรื่องรายรับ รายจ่าย และการเสียภาษีอากรของนิติบุคคลภาคเอกชน ทั้งที่แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และมีได้แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว

(๑) *ราชวัช ราชสวัสดิ และทนายเสี่ยภาชีฮตราชธนนิติบุคคลภาคเอกชน ที่แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว*

(๒) *ราชวัช ราชสวัสดิ และทนายเสี่ยภาชีฮตราชธนนิติบุคคลที่มีได้แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว*”

มติของคณะกรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการมีมติให้แก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๖ ที่คณะอนุกรรมาธิการยกร่างบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๖ รัฐต้องจัดให้มีกฎหมายและการตรวจสอบเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลในทุกระดับ ดังต่อไปนี้เกี่ยวกับเรื่องรายรับ รายจ่าย และการเสียภาษีอากรของนิติบุคคลภาคเอกชน ทั้งที่แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และมีได้แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว

(๑) *ราชวัช ราชสวัสดิ และทนายเสี่ยภาชีฮตราชธนนิติบุคคลภาคเอกชน ที่แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว*

(๒) *ราชวัช ราชสวัสดิ และทนายเสี่ยภาชีฮตราชธนนิติบุคคลที่มีได้แสวงกำไรมาแบ่งปันกัน และผู้แทนของนิติบุคคลดังกล่าว*”

มาตรา (๒/๒/-) ๗

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) ส่งเสริม คุ้มครอง และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน

(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ตลอดจนเสริมสร้างความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น

(๔) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชนหรือท้องถิ่นและของชาติ

(๕) คุ้มครองชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยให้ดำรงอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมีศักดิ์ศรี

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐ ชุมชน และท้องถิ่น ในการดำเนินการตามมาตรานี้”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กระทำการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๗ ลำดับที่ ๕๒

“สิทธิชุมชน เสนอให้เขียนใน ๒ ประเด็น คือ

(๑) เสนอให้เขียนเรื่องสิทธิชุมชนให้ชัดเจนในการกำหนดอนาคตตนเอง จัดการกันเอง ชุมชนสามารถเป็นนิติบุคคล เพื่อจัดการกิจการสาธารณะ คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและอัตลักษณ์กันเองได้ มีการสนับสนุนสมาชิกชุมชนที่เป็นจริง ให้สอดคล้องแนวคิด “ทุนสามมา

(๒) เพื่อให้ชุมชนมีสิทธิข้างต้น ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐจำเป็นต้องบัญญัติให้สอดคล้องกัน โดยเสนอให้เขียนให้เห็น “การกระจายอำนาจรัฐไปสู่ชุมชนให้อำนาจจัดการกันเอง โดยภาครัฐทำหน้าที่หนุนเสริมการพัฒนาโลกสนับสนุนการสร้างชุมชนเข้มแข็งและสามารถกำหนดเป็นเขตคุ้มครองวัฒนธรรมหรืออัตลักษณ์เฉพาะชุมชนได้ รวมทั้งมีการประเมินผลกระทบอย่างรอบด้านจากนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรมที่จะดำเนินการในชุมชนนั้นแบบมีส่วนร่วม”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๓๐ ลำดับที่ ๖๗-๖๘

“รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องส่งเสริมและสนับสนุนการเปิดพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่สื่อทุกรูปแบบสำหรับสำหรับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมโดยสนับสนุนงบประมาณและการจัดการที่จำเป็นภายใต้การมีส่วนร่วมและการจัดการของภาคประชาชนเพื่อสร้างคุณภาพระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

รัฐต้องจัดตั้งให้มีกองทุนสร้างเสริมศิลปะ วัฒนธรรม เป็นกองทุนภาคประชาสังคม ภายใต้การมีส่วนร่วมและจัดการของภาคประชาชน”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๕๘   ลำดับที่ ๑๕๗

“รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น”

พรรคการเมือง   (ไม่มี)

ประชาชน   เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๑

“ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ การจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียมเป็นธรรมเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา องค์กรชุมชนกลุ่มบุคคลเอกชน และบุคคลสามารถจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย”

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๙   ลำดับที่ ๑๘ (๓)

“(๓) รัฐต้องคุ้มครองให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขปโภคที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ในราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้ท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริการสาธารณสุขปโภคที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม”

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๔๐   ลำดับที่ ๑๘ (๖)

“(๖) รัฐต้องกระจายอำนาจในการจัดบริการการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาสังคม ชุมชน ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรชุมชน หรือองค์กรเอกชน”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางสาวสมสุข บุญยะบัญชา กรรมาธิการ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๗ (๓) ดังนี้

“(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น”

โดยมีเหตุผล เนื้อหาการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่นตามมาตรา นี้ จำเป็นต้องเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตและด้านเศรษฐกิจ (หมายถึงคนไม่ยากจน เหลือมลพิษ มีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ มีทุนที่พอเพียง ฯลฯ) คำว่าคุณภาพชีวิตจะครอบคลุมด้านอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวถึงและเกี่ยวกับความเข้มแข็งของคนที่ควรเกิดขึ้นในมิติต่าง ๆ

ที่จริงเห็นว่าการเขียนทั้งมาตราค่อนข้างยาวถ้าจะสรุปให้สั้นลงก็น่าจะดีแต่ประเด็นเรื่องคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจควรรวมอยู่ไม่ว่าจะคงร่างแบบยาวตามเดิมหรือแบบสั้นลง เช่น เหลือเพียง ๑ – ๒ บรรทัดแต่ครอบคลุม

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ โฆษกกรมการ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้โดยจัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๑) มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับ ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรัฐ

(๒) ส่งเสริม ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน

(๓) ค้ำครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ตลอดจนเสริมสร้างความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น

(๔) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาอันดีงามของชุมชนหรือท้องถิ่นและของชาติ

(๕) ค้ำครองชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยให้ดำรงอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมีศักดิ์ศรี

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐ ชุมชน และท้องถิ่น ในการดำเนินการตามมาตรานี้”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้มีการชี้แจงว่ามาตรานี้เป็นนำเอาเรื่องชุมชนท้องถิ่นที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ มาเขียนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะว่าเป็นหน่วยที่เป็นพื้นฐานของสังคมซึ่งมีบทบาทค่อนข้างมากในปัจจุบันจึงนำมาเขียนในเรื่องนโยบายในการที่รัฐจะต้องส่งเสริมเป็นการเฉพาะโดยพูดถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินการทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่นในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ทั้งเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ การรักษาสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมและรักษาศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรม โดยเฉพาะในส่วนของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มให้รัฐจัดให้มีการค้ำครองชนพื้นเมืองหรือชนกลุ่มน้อยให้ดำรงความเป็นชนพื้นเมืองหรือชนกลุ่มน้อยไว้อย่างมีศักดิ์ศรีโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของชุมชนเหล่านี้

- พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ โฆษกกรมการ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ วรรคหนึ่ง ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้โดยจัดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

ประธานกรรมการได้ชี้แจงว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับชุมชนท้องถิ่นเป็นคนละเรื่องกัน โดยชุมชนมีมาก่อนการปกครองตั้งแต่โบราณ ส่วนการปกครองท้องถิ่นรัฐเป็นผู้กำหนดขึ้น

- พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ โฆษกกรมการ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ (๑) ดังนี้

“(๑) มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของรัฐ” เพื่อให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในวาระหนึ่ง และให้การวางแผนนโยบายพัฒนาท้องถิ่นเป็นการดำเนินการร่วมกับส่วนกลางคือรัฐ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงต่อประเด็นดังกล่าวว่า (๑) มีความมุ่งหมายคือให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการที่จะกำหนดนโยบายแผนพัฒนาในท้องถิ่นที่เป็นพื้นที่ของตนเองเนื่องจากในปัจจุบันมีเรื่องการส่งเสริม การวางแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยผู้มีส่วนร่วมอยู่ในพื้นที่ทั้งส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยรัฐต้องเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายลงไปในแต่ละพื้นที่แล้วแต่ความเหมาะสม การคงความเดิมไว้จะครบถ้วนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

- นางสาวสมสุข บุญญะบัญชา กรรมการ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๗ (๓) ดังนี้

“(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ตลอดจนส่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น”

เนื่องจากความว่าคุณภาพชีวิตจะครอบคลุมในเรื่องอื่น ๆ ที่มีได้กล่าวถึง ทั้งทางด้านการศึกษา และเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของคน และเพิ่มพูนว่าเศรษฐกิจเพื่อให้ครอบคลุม เพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาความยากจน เรื่องรายได้ และกองทุน

มีกรรมการแสดงความเห็นดังนี้

- เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ วาระสอง เป็นดังนี้ “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐ ชุมชน และท้องถิ่น ในการดำเนินการตามมาตรานี้” เพราะการมีส่วนร่วมสามารถทำได้ในหลายแบบต้องให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

- สามารถนำความในวาระหนึ่งและวาระสองมารวมกันได้หรือไม่เพื่อให้ใจความกระชับยิ่งขึ้น

ประธานกรรมการได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) สงวน ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน

(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย ตลอดจนส่งเสริมสร้างความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น

(๔) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

อันดีงามของชุมชนหรือท้องถิ่นและของชาติ

(๕) คุ้มครองชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยให้ดำรงอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมีศักดิ์ศรี

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับรัฐ ชุมชน และท้องถิ่น ในทางดำเนินกิจกรรมขององค์กร

มีกรรมาธิการแสดงความเห็นดังนี้

- ได้เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ วรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้”

- เสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๗ วรรคหนึ่ง เป็นดังนี้ “มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้”

- กรรมาธิการได้แสดงความเห็นว่าหากแก้ไขเพิ่มเติมเป็นความดังกล่าวจะทำให้ทุกเรื่องต้องผ่านรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่มีบางเรื่องซึ่งเป็นเรื่องของชุมชนที่ริเริ่มดำเนินการต้องผ่านรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือไม่

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการได้ชี้แจงว่าในส่วนแรกของวรรคหนึ่งต้องการส่งเสริมชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการในพื้นที่ ส่วนในอนุมาตราเป็นการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมหรือเข้ามาดำเนินการในส่วนนั้น ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องของรัฐจัดให้เกิดขึ้น วรรคสองมุ่งที่ประชาชนในพื้นที่เพราะนอกจากชุมชนที่อยู่เป็นกลุ่มเป็นพื้นที่ยังมีประชาชนซึ่งอาจจะเข้ามามีส่วนร่วมในอีกระดับหนึ่ง เป็นการแยกเป็นส่วนของชุมชน และส่วนของประชาชนออกจากกัน

- มีกรรมาธิการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๗ (๓) ดังนี้

“(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขชนพหุขัภาพ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น”

มติของคณะกรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการมีมติให้แก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๗ ที่คณะกรรมาธิการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๗ รัฐต้องส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

(๑) มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน และงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) สงวน ดูแลรักษา และใช้ประโยชน์ในทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนอย่างยั่งยืน

(๓) คุ้มครองและรักษาสิ่งแวดล้อม สุขชนพหุขัภาพ ตลอดจนเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีทางเศรษฐกิจ สังคม และความรักสามัคคีของบุคคลในชุมชนและกับชุมชนอื่น

(๔) ส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

อันดีงามของชุมชนหรือท้องถิ่นและของชาติ

(๕) คุ้มครองชนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยให้ดำรงอัตลักษณ์ของตนได้อย่างมีศักดิ์ศรี

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับรัฐ ชุมชน และท้องถิ่นในการดำเนินการตามมาตรานี้”

มาตรา (๒/๒/-) ๘

มีการแก้ไข

มาตรา (๒/๒/-) ๘ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ ศีลธรรม การพัฒนาจิตใจ และปัญญา ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกดังต่อไปนี้

(๑) มีนโยบายการศึกษาที่มีความต่อเนื่อง ให้โอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอและเหมาะสมบนพื้นฐานของความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนและสถานศึกษา

(๒) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นกำลังของการพัฒนาประเทศทุกด้าน และเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและในการแข่งขันกับนานาชาติ และธำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย โดยให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม

(๓) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้นอกหลักสูตร และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมและพัฒนาการของโลก เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสามารถในการประกอบอาชีพ

(๔) พัฒนาคุณภาพของครู บุคลากรทางการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ให้ประเมินจากผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๕) ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ โดยเฉพาะการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ประชาชนนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

(๗) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ

“แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ด้านการศึกษา

รัฐต้องกำหนดนโยบายด้านการศึกษา ภายใต้หลักการ ๗ เรื่อง ดังนี้

(๑) การศึกษาคือการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นกำลังของการพัฒนาประเทศ จึงต้องกำหนดให้เป็นนโยบายระดับชาติที่มีความสำคัญสูงสุด โดยต้องมีความเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนาทุกด้านและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของประเทศ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความสามารถในการแข่งขัน และการธำรงรักษาเอกลักษณ์ของสังคมไทย

(๒) รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน องค์กรอื่น ๆ และรัฐต้องปรับเปลี่ยนและลดบทบาทจากการเป็นผู้จัดการศึกษามาเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน รวมถึงการกำกับนโยบาย แผน มาตรฐาน และติดตามประเมินผล

(๓) รัฐต้องส่งเสริมความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาให้สามารถบริหารจัดการการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นอิสระและรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลการจัดการศึกษา

(๔) การจัดการศึกษาต้องสร้างความเป็นธรรมขจัดความเหลื่อมล้ำ ให้โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยรัฐต้องจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอต่อการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพแก่ผู้เรียน ตั้งแต่ปฐมวัยถึงการศึกษาภาคบังคับ ตามความแตกต่างของผู้เรียนและสถานศึกษา

(๕) การจัดการศึกษาต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่หลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาระบบครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา ประชาชนชาวบ้านรวมถึงผู้ที่มีความรู้ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ที่เป็นสากลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความหลากหลายตามบริบทและความแตกต่างของภูมิสังคม เพื่อเพิ่มสมรรถนะการเรียนรู้และความสามารถในการประกอบอาชีพการงานของบุคคลตลอดชีวิตภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

(๖) รัฐต้องส่งเสริมการสร้างสภามหาวิทยาลัยในสังคมไทยโดยให้มีแหล่งเรียนรู้และสื่อสาธารณะด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศิลปะ วัฒนธรรม และศาสนา เพื่อบ่มเพาะจิตสำนึกความเป็นพลเมืองไทยที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม

(๗) นโยบายการศึกษาต้องมีความต่อเนื่อง มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และปราศจากการแทรกแซงใด ๆ จากกลุ่มผลประโยชน์”

เล่มที่ ๒

หน้าที่ ๓๒

ลำดับที่ ๗๕

“ให้มีการศึกษาด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และคุณสมบัติที่พึงประสงค์ ทั้งในระบบตั้งแต่ชั้นเด็กเล็กไปจนถึงมัธยมศึกษา และนอกระบบด้วยศูนย์การเรียนรู้และสื่อส่งเสริม”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๓๒   ลำดับที่ ๗๘

“รัฐต้องจัดให้มีการศึกษา การสื่อสาร สร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อให้ประเทศไทยเป็นสังคมที่มีความเป็นวิทยาศาสตร์อยู่ในวิถีคิด วิถีชีวิต และให้การใช้หลักเหตุผลเป็นพื้นฐานการตัดสินใจ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และสมรรถนะของประเทศ”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๓๓   ลำดับที่ ๗๙

“รัฐต้องจัดให้มีกลไกส่งเสริม สนับสนุน สร้างแรงจูงใจให้เกิดการสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและชัดเจน และดำเนินการให้มีการส่งเสริมและลงทุนด้านการวิจัยและนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิต ภาคบริการ และเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๓๓   ลำดับที่ ๘๐

“รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐาน การผลิตและการพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาให้มีจำนวนเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อการปฏิรูปสังคมไทยให้เป็นสังคมฐานความรู้ที่ถูกต้อง และมีความตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรและภูมิปัญญาไทย”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๓๓   ลำดับที่ ๘๑

“รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการเคารพ คุ้มครอง แลกเปลี่ยนและแบ่งปันทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดให้เกิดความรู้ในสิ่งที่มีอยู่และความรู้ใหม่ เพื่อการรักษา พัฒนาและสร้างวัฒนธรรมการเคารพในทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าจากทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย ตลอดจนให้มีการนำไปใช้อย่างเป็นธรรม ให้มีระบบการบริหารจัดการ และคุ้มครองปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศที่มีประสิทธิภาพ”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ   เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๒   ลำดับที่ ๑๐๗

“รัฐต้องส่งเสริมในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมให้มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัยห้องทดสอบต่าง ๆ ให้มีความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา มีการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแนวทางในการพบปะเจรจาหาความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระดับโลกต่าง ๆ ตลอดจน มีการวางรากฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ให้กับหน่วยงานเอกชนที่ใช้งานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญาไป ต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม สนับสนุนให้มีกฎหมายเพื่อให้เอกชนสามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใช้ประโยชน์ได้ มีการผลักดันให้เอกชนมีการลงทุนทำงานวิจัยโดยให้มีการสนับสนุนทั้งเรื่องภาษี กำลังพลและเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความสามารถการแข่งขันในด้านงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งทุนเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๘   ลำดับที่ ๑๓๒

“รัฐต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการศึกษา ทักษะแนวคิด นวัตกรรมและเทคโนโลยี รูปแบบใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างทดแทนแรงงานอันเป็นการแก้ไขปัญหาระยะยาว”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๙   ลำดับที่ ๑๓๕

“รัฐต้องส่งเสริมและจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดย

(๑) ควรมีแผนการศึกษาที่เป็นมาตรฐาน ระยะเวลา ๑๕ ปี และยั่งยืน และแผนการศึกษาที่เพิ่มเติมจากแผนมาตรฐาน โดยปรับเปลี่ยนได้ตามวาระ (Minor change)

(๒) ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษาและจัดสรรให้ทั่วถึง โดยไม่แบ่งสรรปันส่วน งบประมาณทั้งหมดควรลงมาสู่ผู้เรียนให้มากที่สุด

(๓) ควรดูแลคุณภาพชีวิตของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ให้เทียบเท่ากับอาชีพอื่น

(๔) ผู้ที่ดูแลด้านการศึกษาในระดับประเทศ ควรเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรม”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๕๒   ลำดับที่ ๑๓๘

“รัฐต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยรัฐต้องส่งเสริมในเรื่อง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศส่งเสริมให้มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัยห้องทดสอบต่าง ๆ ให้มีความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา มีการใช้การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแนวทางในการพบปะเจรจาความร่วมมือกับประเทศต่างๆและองค์กรระดับโลกต่างๆ การกำหนดมาตรการเพื่อวางรากฐานทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ให้กับหน่วยงานเอกชนที่ใช้งานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญาไป ต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม สนับสนุนให้มีกฎหมายเพื่อให้เอกชนสามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใช้ประโยชน์ได้ มีการผลักดันให้เอกชนมีการลงทุนทำงานวิจัยโดยให้มีการสนับสนุนทั้งเรื่องภาษี กำลังพลและเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันในด้านงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชนหรือสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งทุนเกี่ยวกับกรวิจัย และพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้โดยง่ายและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การกำหนดสัดส่วนของงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าควรมีสัดส่วนร้อยละเท่าใดของ GDP เพื่อช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และ ขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งการเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการ ออกสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร และสนับสนุนส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการวิจัย ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศโดยต้องส่งเสริมให้มีระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรโดยสะดวก และรวดเร็ว”

เล่มที่ ๒

หน้าที่ ๕๓

ลำดับที่ ๑๓๙

“รัฐต้องให้การสนับสนุนและส่งเสริมด้านสารสนเทศและการสื่อสาร โดยในแผนการศึกษาของชาติ ต้องบรรจุความรู้เรื่องกระบวนการใช้ และการพัฒนาระบบระบบงาน IT (ICT Application and Process Development Life Cycle) รวมถึง ICT Project Management ไว้ในระบบการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้งานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การจัดทำโครงสร้างพื้นฐานของประเทศให้รองรับระบบ IT รวมถึงการปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาด้าน IT ของประเทศในอนาคต การสนับสนุนให้มีมาตรฐานการพัฒนาระบบ IT ที่เชื่อมต่อกันได้ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผลิตบุคลากรด้าน IT ในทุกระดับ การกำหนดมาตรฐานของผู้ประกอบการด้าน IT โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และสนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใช้ซอฟต์แวร์ที่คิดค้นและผลิตโดยคนไทยให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาซอฟต์แวร์และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง”

เล่มที่ ๒

หน้าที่ ๕๙

ลำดับที่ ๑๖๑

“การดำเนินนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านการศึกษาของรัฐจะต้องดำเนินการให้มีการออกกฎหมายครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

(๑) ปรัชญาด้านการศึกษาต้องเน้นหลักการ จุดมุ่งหมาย และความคาดหวังในอนาคตของเด็กไทย ว่ามีความคาดหวังให้เด็กไทยซึ่งเป็นอนาคตของชาติจะเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นกรอบสำคัญที่จะนำพาเยาวชนของชาติไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่สังคมคาดหวัง

(๒) ให้นำวิธีการปฏิบัติทางศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาที่ได้รับการรับรองจากกรมการศาสนา มาปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและหน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ และศีลธรรม การสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ จิตสาธารณะ และการฝึกสมาธิ รู้รักสามัคคีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และการช่วยเหลือสังคม

(๓) สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เด็กและเยาวชนต้องได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมจากรัฐมิให้ถูกละเมิดหรือใช้ความรุนแรง การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้าย หรือไร้มนุษยธรรมการแทรกแซง หรือการจำกัดสิทธิใด ๆ จะกระทำมิได้

(๔) การนำการศึกษาเข้ามาแก้ไขปัญหาคาความรุนแรงในสังคมและพัฒนาสุขภาพเยาวชน ให้เยาวชนมีน้ำใจนักกีฬา แข่งขันกันด้วยมิตรภาพ มีความเสียสละ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย รู้รักสามัคคี สร้างระเบียบวินัยและส่งเสริมสุขภาพของพลเมืองในชาติ”

เล่มที่ ๒

หน้าที่ ๖๐

ลำดับที่ ๑๖๒

“การดำเนินการในเชิงนโยบายและความต่อเนื่องของนโยบายด้านการศึกษาของรัฐต้องกำหนดแนวทางดำเนินการ ดังนี้

(๑) เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงบ่อยครั้ง ส่งผลให้นโยบายต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาไม่สามารถเดินหน้าต่อไปได้ ขาดความต่อเนื่องชัดเจน ดังนั้น ควร

ต้องมีแนวทางหรือมีสภาการปฏิรูปการศึกษาขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อกำกับดูแล ควบคุมการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่อง

(๒) การดำเนินการเรื่องใด ๆ หากมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะสามารถทำให้นโยบายด้านการศึกษาที่ดำเนินอยู่มีความต่อเนื่องได้ก็ควรต้องดำเนินการ ซึ่งแนวทางที่สามารถดำเนินการได้คือการออกเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการออกเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป ซึ่งอาจต้องดำเนินการด้วยความเร่งด่วน

(๓) อาจกำหนดบทเฉพาะกาลในร่างกฎหมายเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง เช่น ให้มีคณะกรรมการระดับชาติทำหน้าที่ดูแลการปฏิรูปการศึกษา โดยปราศจากการแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวควรมีระยะเวลาในการปฏิรูปอย่างน้อย ๑๐ ปี เป็นต้น”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๖๔   ลำดับที่ ๑๗๕

“หลักประกันความเสมอภาคทางการศึกษา เช่น เนื้อหาหลักสูตรที่ใช้ในการเรียนการสอนกับที่ใช้สอบแข่งขัน เช่น สอบเข้ามหาวิทยาลัย ต้องเป็นเนื้อหาเดียวกัน จะออกสอบนอกเนื้อหาของหลักสูตรไม่ได้ และเนื้อหานั้นจะต้องมีการเรียนการสอนในทุกโรงเรียน และที่สำคัญต้องเน้นที่ครูอาจารย์ให้สอนในโรงเรียนเป็นหลัก ไม่ใช่เน้นการสอนนอกโรงเรียน (เปิดโรงเรียนกวดวิชา) และต้องลดจำนวนของโรงเรียนกวดวิชา และสมควรเพิ่มเงินวิชาชีพครูเป็นสองเท่า เพื่อลดการสอนนอกโรงเรียน เนื่องจากครูในปัจจุบันเป็นอาชีพที่ได้ฐานเงินเดือนค่อนข้างต่ำ ทำให้เด็กที่มีสติปัญญาและความสามารถสูงไม่สนใจเข้ามาในอาชีพนี้ ทำให้มาตรฐานของครูตกต่ำลง ทั้ง ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรบ่อยครั้ง การตรวจสอบคุณภาพควรเน้นผลของนักเรียนที่มีความรู้มากกว่า การจัดทำประเมินแบบกระดาษ ที่ครูต้องสละเวลาเตรียมการสอนมาทำมากมายจนเกินไป การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๕ ปี ปรับปรุงระบบการศึกษาใหม่ ส่งเสริมภาควิชาชีพมากยิ่งขึ้น เน้นย้ำให้จบการศึกษาออกมาและทำงานได้เลย เน้นภาคอุตสาหกรรมที่มีความต้องการสูง โดยผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานสูง เป็นช่างฝีมือมีทักษะที่ยอดเยี่ยมแต่ไม่ได้มีปริญญาบัตร ต้องมีเกียรติยศศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมพวกที่จบสายสามัญหรือมหาวิทยาลัย”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๗๓   ลำดับที่ ๒๐๓

“ควรคำนึงถึงคนด้อยโอกาส ผู้ขาดโอกาสที่จะเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของรัฐ โดยเฉพาะเรื่องการจัดการศึกษาควรจัดให้มีการศึกษาอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติได้จริงไม่ใช่เพียงบัญญัติไว้ในกฎหมายเท่านั้นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม”

พรรคการเมือง   (ไม่มี)

ประชาชน   เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๑๖   ลำดับที่ ๑๘

“(๖) รัฐต้องกระจายอำนาจในการจัดบริการการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาสังคม ชุมชน ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรชุมชน หรือองค์กรเอกชน”

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๐   ลำดับที่ ๓

“แนวนโยบายพื้นฐานด้านการศึกษา

(๑) รัฐต้องจัดให้มีงบประมาณเพียงพอสำหรับทุกคนในการได้รับการศึกษา ๑๕ ปี รวมถึงการช่วยเหลือครอบครัวให้สามารถส่งเด็กเข้าเรียนได้ การจัดให้มีกองทุนการศึกษาสำหรับผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ที่ผูกติดกับการเป็นอาสาสมัคร และการมีรายได้หลังจบการศึกษา

(๒) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สอดคล้องกับบริบท ฐานทรัพยากร และวิถีชีวิต วัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่น กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง ที่มีความแตกต่างหลากหลาย จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย รักท้องถิ่น คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจ และจัดสรรงบประมาณอย่างเท่าเทียม เป็นธรรม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา องค์กรชุมชน กลุ่มบุคคล เอกชน และบุคคลสามารถจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทและวิถีชีวิต วัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่นที่มีความแตกต่างหลากหลาย

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้มีส่วนในการจัดการศึกษาในทุกกลุ่มบุคคล กลุ่มองค์กร มีการศึกษาวิจัย ในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบท วิถีชีวิต วัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่น ที่มีความแตกต่างหลากหลาย และเผยแพร่ข้อมูล ผลการศึกษาวิจัย สู่สาธารณะ”

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๓๗   ลำดับที่ ๑๔

“ข้อเสนอมีดังต่อไปนี้

แนวนโยบายด้านการศึกษา

“รัฐต้องน้อมนำปรัชญาการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ผู้ซึ่งได้รับการเทิดทูนยกย่องว่าพระผู้ทรงเป็นครูแห่ง“ในเรื่องการศึกษาและศาสนา มาประกอบการปฏิรูปการศึกษารอบใหม่ ”แผ่นดิน”

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๔๐   ลำดับที่ ๒๐

“เสนอให้บัญญัติถ้อยคำดังต่อไปนี้ไว้ในรัฐธรรมนูญ

(๑) รัฐต้องจัดการศึกษาภาคบังคับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการอาชีวศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี อย่างมีคุณภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(๒) รัฐต้องจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติที่เป็นแผนแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติระยะยาวที่แน่นอนไม่เปลี่ยนแปลงและมีการปรับปรุงพัฒนาทุกๆ ๕ ปี

(๓) การศึกษา อบรม การเรียนการสอน วิจัยและเผยแพร่ ต้องได้รับการคุ้มครองทั้งนี้ต้องไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองศีลธรรมและนโยบายด้านความมั่นคงแห่งรัฐ

(๔) รัฐต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความรู้รักสามัคคีมีจิตสาธารณะ สำนึกในความรักชาติ ยึดมั่นในหลักศาสนา เทิดทูนพระมหากษัตริย์และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๕) เด็กและเยาวชนต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐมิให้ถูกละเมิดหรือใช้ความรุนแรง หรือแทรกแซง หรือจำกัดสิทธิจะกระทำมิได้และรับต้องให้การพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาตามศักยภาพ

(๖) ให้มีทบวงการศึกษาระดับพื้นฐานและทบวงการอาชีวศึกษามีส่วนราชการในสังกัดตามความเหมาะสมกับภารกิจและมีส่วนราชการเป็นกรมในสังกัด และให้เป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์แบบตามกฎหมาย

(๗) รัฐควรจัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครู การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูโดยจัดตั้งสถาบันการผลิตครูโดยตรงแยกออกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏ

(๘) รัฐต้องจัดให้มีระบบสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมและเทคโนโลยีการปฏิบัติวิชาชีพอย่างเพียงพอสอดคล้องความต้องการกำลังคนสายวิชาชีพ เพื่อการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เน้นการมีส่วนร่วมและส่งเสริมภาคเอกชนและสถานประกอบการให้มีบทบาทสำคัญในการจัดการอาชีวศึกษา

(๙) การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อประกอบวิชาชีพชั้นสูง จัดงบประมาณให้เพียงพอเพื่อการวิจัยการประยุกต์ใช้และการแสวงหาองค์ความรู้ใหม่เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ”

เล่มที่ ๕   หน้าที่ ๔๑   ลำดับที่ ๒๑

“ข้อเสนอมีดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดในรัฐธรรมนูญให้มีการยกระดับการศึกษาไทย (ทักษะภาษาอังกฤษ) โดยรัฐต้องจัดการเรียนการสอนด้วยโปรแกรมภาษาอังกฤษ (English Program หรือ EP) ให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ - ๖ ให้ทั่วถึงได้ตำบลละหนึ่งแห่ง และไม่เสียค่าใช้จ่าย

(๒) รัฐธรรมนูญต้องกำหนดหลักการจัดการเรียนการสอนเพื่อยกระดับการศึกษาไทย (ทักษะภาษาอังกฤษ) ด้วย English Program ไว้ในรัฐธรรมนูญ เพื่อให้รัฐบาลต้องออกกฎหมาย และมีการดำเนินการจัดการศึกษาดังกล่าวให้เสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ประกาศใช้ในรัฐธรรมนูญ”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๘ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๘ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อตรง การพัฒนาจิตใจ และปัญญา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกดังต่อไปนี้

(๑) มีนโยบายการศึกษาที่มีความต่อเนื่อง ให้โอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอและเหมาะสมบนพื้นฐานของความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนและสถานศึกษา

(๒) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นกำลังของการพัฒนาประเทศทุกด้าน และเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและในการแข่งขันกับนานาชาติประเทศ และดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย โดยให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม

(๓) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้นอกหลักสูตร และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมและพัฒนาการของโลก เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสามารถในการประกอบอาชีพ

(๔) พัฒนาคุณภาพของครู บุคลากรทางการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

การประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ให้ประเมินจากผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๕) ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ โดยเฉพาะการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ประชาชนนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

(๗) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และให้การสนับสนุนเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยในต่างประเทศ”

โดยมีเหตุผลเพื่อให้มีการให้ความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรมความซื่อตรงให้เป็นบรรทัดฐานในการดำรงชีวิตต่อไป

เพื่อรักษาทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยในประเทศอื่น ๆ ที่อาจนำนวัตกรรมของคนไทยไปใช้ประโยชน์โดยที่รัฐควรสนับสนุนและช่วยเหลือการจดสิทธิบัตรในต่างประเทศเพราะมีค่าใช้จ่ายสูงมากคนทั่วไปไม่สามารถรับภาระส่วนนี้ได้

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา

(๒/๒/-) ๘ ดังนี้

เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ประชาชนชนน้อมรับใช้ในทศวรรษชีวิต ดำเนินการให้มีการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อสนองต่อนโยบายการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและมีความต่อเนื่อง ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้และปราศจากการแทรกแซงใด ๆ จากกลุ่มผลประโยชน์

(๗) ส่งเสริมทศวรรษวิชาชีพหรือทศวรรษคิดเพื่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือศตวรรษใหม่ รัชชนและพัฒนทศวรรษวิชาชีพที่อรหันและทศวรรษวิชาชีพไทย รวมทั้งให้ศตวรรษศตวรรษวิชาชีพสหวิชาชีพ

โดยมีเหตุผลดังนี้ การศึกษาคือการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศ จึงมีความสำคัญสูงสุดที่ต้องกำหนดเป็นนโยบายระดับชาติ รัฐต้องลดบทบาทจากเดิมที่เป็นผู้จัดการศึกษามาทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงกำกับทิศทางการปฏิบัติของหน่วยการจัดการศึกษา ตลอดจนประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคน ปลดปล่อยการรวมศูนย์อำนาจในการบริหารจัดการศึกษาไว้ที่ส่วนกลางซึ่งได้สร้างข้อจำกัดอันคับแคบ ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยการพัฒนาคู อาจารย์บุคลากรทางการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ หลักสูตร และวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สามารถถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนตามบริบทที่หลากหลายและความแตกต่างทางภูมิสังคม ส่งเสริมความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นอิสระ และมีความรับผิดชอบต่อคุณภาพของการจัดการศึกษา ส่งเสริมการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และสื่อสารณะด้านการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ผดุงอำนาจการบริหารจัดการไว้ที่ส่วนกลางในทุกด้าน ทั้งการบริหารบุคลากร การจัดสรรงบประมาณ และการบริหารวิชาการ ได้ก่อให้เกิดความถดถอยของคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยโดยไม่มีผู้รับผิดชอบต่อนั้น รัฐจึงจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีความรับผิดชอบต่อผู้เรียนมากขึ้น รวมทั้งต้องยกระดับคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาภายใต้บริบทของความหลากหลายและความแตกต่างทางภูมิสังคม

พลโท นาวิน ดำริกาญจน์ โฆษกกรมการทหารบก ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๘ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๘ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ ศีลธรรม การพัฒนาจิตใจ และปัญญา ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกดังต่อไปนี้

(๑) มีนโยบายการศึกษาที่มีความต่อเนื่อง ให้โอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพแก่บุคคลอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม และจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอและเหมาะสมบนพื้นฐานของความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนและสถานศึกษา

(๒) จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นกำลังของการพัฒนาประเทศทุกด้าน และเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข มีความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศและในการสื่อสารและแข่งขันกับนานาชาติ

ประเทศ และจํารักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของไทย โดยให้ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม

(๓) พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน กระบวนการเรียนรู้นอกหลักสูตร และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาเรียนรู้ ให้เหมาะสมกับภูมิสังคมและพัฒนาการของโลก เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความสามารถในการประกอบอาชีพ

(๔) พัฒนาคุณภาพของครู บุคลากรทางการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ให้มีศักยภาพและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง โดยมีผู้วิจัยผู้รับการศึกษาเป็นศูนย์กลาง

การประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา ให้ประเมินจากผลสัมฤทธิ์ในการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

(๕) ช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้ได้รับทุนและปัจจัยต่าง ๆ ในการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ โดยเฉพาะการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ประชาชนนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

(๗) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา

(๘) ให้มีการประเมินสถานศึกษาภาครัฐ ถึงคุณภาพการเรียนการสอน ประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนา สู่คุณภาพที่ได้มาตรฐาน”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการธิการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่ามาตรานี้เป็นเรื่องนโยบายทางการศึกษาซึ่งบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๐ (๓) ซึ่งจะบัญญัติในภาพรวมเกี่ยวกับการจัดการศึกษา แผนการศึกษา รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ในมาตรานี้จึงนำมาเขียนไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นโดยรวมถึงการจัดนโยบายทางการศึกษาที่มุ่งไปที่ความสามารถของผู้เรียน สถานศึกษา รวมทั้งการจัดการการศึกษาว่าจะจัดการอย่างไร เน้นการแข่งขันระหว่างประเทศ มีการส่งเสริมการใช้ภาษาต่างประเทศในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตของผู้ได้รับการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมในเรื่องการก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงของโลก การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมุ่งที่จะให้ดูแลผู้เรียนเป็นหลักเป็นศูนย์กลาง ส่งเสริมสนับสนุนให้โอกาสแก่ผู้ยากไร้ และการศึกษาวิจัยในเรื่องต่างๆ เพื่อที่จะพัฒนาเทคโนโลยีวิทยาการและนวัตกรรมมาผนวกเพื่อให้เกิดการศึกษาก้าวหน้าหรือพัฒนาขึ้นตามลำดับ และการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบันให้นำมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา

- นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๘ ววรรคหนึ่ง และ (๗) ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๘ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้ ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ความซื่อตรง การพัฒนาจิตใจ และปัญญา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกดังต่อไปนี้

(๗) ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือความรู้ใหม่ รักษาและพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา และให้การสนับสนุนเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยในต่างประเทศ”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่ากรรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ดำเนินการและมีมาตรการเรื่องดังกล่าวอยู่แล้วทั้งในเรื่องการส่งเสริม ช่วยเหลือ และให้ความคุ้มครอง นอกจากนี้เรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นเรื่องของปัจเจกชน เป็นเรื่องของเอกชน หากเป็นเรื่องของนโยบายควรมองภาพรวมเป็นหลักการ

คณะกรรมการเสนอให้บันทึกไว้ในเจตนารมณ์ว่าการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาโดยต้องเป็นไปตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ รวมถึงการที่รัฐมีหน้าที่ที่จะคุ้มครองไม่ให้คนต่างประเทศมาอ้างสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทย ทรัพย์สินทางปัญญาที่จะคุ้มครองสนับสนุนไม่เฉพาะของบุคคลแต่หมายความรวมถึงทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศทั้งหมด เช่น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications หรือ GI) สนับสนุนและส่งเสริมให้คนไทยจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศโดยอาจจัดตั้งเป็นกองทุนแต่เมื่อสนับสนุนและส่งเสริมแล้วรัฐต้องมีส่วนได้ในทรัพย์สินทางปัญญานั้นด้วย ทั้งนี้ได้มีการเสนอความเห็นเพิ่มเติมว่าการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญานั้นต้องเป็นการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมกับสังคมไทย เพื่อไม่ให้กลายเป็นทรัพย์สินทางปัญญาในความหมายทั่วไปหรือทรัพย์สินทางปัญญาในความหมายของชาติตะวันตก

- พลโท นาวิณ ดำริภาญจน์ โฆษกกรรมการ ขอเพิ่มความเป็น (๘) มาตรา (๒/๒/-) ๘ ดังนี้

(๘) ให้มีการประเมินสถานศึกษาภาครัฐ ถึงคุณภาพการเรียนการสอน ประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาสู่คุณภาพที่ได้มาตรฐานและเท่าเทียมกัน”

- นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๘ ดังนี้

“(๒) สัปดาห์ที่ชาวเพื่อพัฒนาตนให้เป็นที่พึงประสงค์ของสรรพชนประเทศทุกด้าน และเพื่อให้สรรพชนที่ร่วมตนได้ขอพรสันติสุข มีศรัทธาสนทนกันที่ควรใช้ชาวชนต่างประเทศและในทวันชนชั้นที่ชนนประเทศ และชาวต่างชาติไว้ซึ่งเกียรติยศของไทย โดยให้ตรอชดรัส ชุณชน ฮงด์ที่รยที่รยฮงด์สนที่ฮงด์ิน และชชชช ได้เข้าร่วมมีส่วนร่วม ปรับเปลี่ยนและลดบทบาทของรัฐจากการเป็นผู้จัดการศึกษา มาเป็นผู้ส่งเสริม สนับสนุน รวมถึงกำกับนโยบาย แผน มาตรฐาน และติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา

(๓) พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูช่วยสอนครูเรียนรู้อัตนศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่ครูเรียนรู้ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและพัฒนาศักยภาพครู เพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชน มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีความพึงพอใจในทวิภาคีของอาชีพ ส่งเสริมความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเป็นอิสระรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา”

โดยมีเหตุผลเพื่อปฏิรูปและกระจายอำนาจทางการศึกษา

ทั้งนี้คณะกรรมการพิจารณาแล้วเห็นว่าเรื่องดังกล่าวควรนำไปบัญญัติไว้ในหมวดที่เกี่ยวกับการปฏิรูปนายแพทย์ชัช ชุภวัตร รองประธานกรรมการ คนที่หก ผู้ขอแก้ไขเพิ่มเติมพอใจโดยจะนำเรื่องดังกล่าวซึ่งคณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษาเสนอจำนวน ๖ ข้อไปบัญญัติไว้ในหมวดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูป

- กรรมการพิจารณาแล้วเห็นควรให้เขียนให้กระชับยิ่งขึ้นโดยยึดหลักหากมีบัญญัติในส่วนที่ ๒ สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอยู่แล้วก็ไม่ควรนำมาบัญญัติไว้อีก เพราะสิทธิคือสิ่งที่รัฐต้องปฏิบัติ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นทิศทางแนวทางการปฏิบัติในระยะยาวเป็นสิ่งที่รัฐต้องทำเมื่อรัฐเห็นสมควร ส่วนเรื่องของการปฏิรูปคืออยากจะเปลี่ยนแปลงอะไรในอนาคต เช่น รัฐเปลี่ยนจากเป็นผู้จัดการศึกษาเป็นผู้ส่งเสริมการศึกษา ยกเลิกการประเมินครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา เป็นต้น ดังนั้นหากเป็นเรื่องปฏิรูปควรบัญญัติไว้ในหมวดปฏิรูปเพื่อไม่ให้เป็นปัญหาต่อไปในอนาคต เพื่อให้กระชับกรรมการเสนอให้ตัด มาตรา (๒/๒/-) ๘ (๒) และ (๔) ออก

- มีกรรมการเสนอความเห็นให้ครูของเอกชนมีสิทธิเท่าเทียมกับรัฐ และเอกชนควรได้รับการสนับสนุนภายใต้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่เท่าเทียมกับการศึกษาของรัฐ เช่น เรื่องวิทยฐานะ โดยคำว่าครูในที่นี้ให้หมายถึงครูของรัฐและเอกชน

- มีกรรมการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๘ (๖) ดังนี้ “ส่งเสริมและสนับสนุนและเผยแพร่การศึกษาวิจัยและพัฒนาในศิลปะวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยที่ได้รับทุนสนับสนุนจากรัฐบาลและเอกชน โดยเผยแพร่ข่าวสารด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และพัฒนาด้วยรวมถึงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้ประชาชนชนร่วมประโยชน์ในทวิภาคีของอาชีพ”

อนึ่ง คณะกรรมการได้มอบหมายให้นางทิตา ณ นคร และคณะ ยกร่างมาตรานี้ขึ้นใหม่แล้วให้คณะกรรมการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยนางทิตา ณ นคร และคณะ เสนอแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา (๒/๒/-) ๘ เป็นดังนี้

“รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาระดับและทุกระดับ สนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เพื่อพัฒนาคนให้เกิดความรู้ ศีลธรรม การพัฒนาจิตใจ ปัญญา และทักษะชีวิต ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก โดยต้องมีนโยบายการศึกษาที่มีความต่อเนื่อง การจัดสรร

ค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรในระดับส่วนกลาง และท้องถิ่น เพื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับภูมิสังคมและพัฒนาการของโลก และการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน รวมถึงการได้รับค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่พึง ของครูและบุคลากรทางการศึกษาในภาครัฐ และเอกชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย พัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการคุ้มครองภูมิปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้น”

ประธานกรรมาธิการกล่าวว่า ควรแก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๘ เป็น “...รวมทั้งให้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคลากรในภาครัฐและเอกชน...”

- กรรมาธิการเสนอให้เพิ่มเติมคำว่า “เทคโนโลยี” ในมาตรา (๒/๒/-) ๘ เป็น “...ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม...”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขร่างมาตรา (๒/๒/-) ๘ ที่คณะอนุกรรมาธิการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๘ รัฐต้องจัด ส่งเสริม และทำนุบำรุงการศึกษาอบรมทุกระดับและทุกรูปแบบ ตลอดจนสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดคณาจารย์ คีลธรรม ทรัพยากรบุคคลที่เก่งและดี มีคุณธรรม ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การพัฒนาคนให้เกิดความรู้ คีลธรรม การพัฒนาจิตใจ ปัญญา และทักษะชีวิต ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ และพัฒนาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลก โดยต้องมีนโยบายการศึกษาที่มีความต่อเนื่อง การจัดสรรค่าใช้จ่ายพื้นฐานที่เพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรในระดับส่วนกลาง และท้องถิ่น เพื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับภูมิสังคมและพัฒนาการของโลก และการพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งให้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคลากรในภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย พัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการคุ้มครองภูมิปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้น

(๑) มีนโยบายที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

(๒) จัดสรรค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน รวมทั้งให้ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ที่พึงได้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างบุคลากรในภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา วิจัย พัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และการเผยแพร่ข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการคุ้มครองภูมิปัญญาและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้น

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๔   ลำดับที่ ๑๑๔

“รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่คนไทยทุกกลุ่ม ทุกอาชีพ และทุกวัย ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๔๕   ลำดับที่ ๑๑๕

“รัฐจะต้องส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในระดับต่าง ๆ สอนวิชาศีลธรรม และวิชาหน้าที่พลเมืองอย่างได้ผล เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกอันดีงาม และมีค่านิยมที่พึงประสงค์”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๕๙   ลำดับที่ ๑๕๙

“รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชน และต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยเด็กและเยาวชนต้องได้รับการคุ้มครองจากรัฐ มิให้ถูกละเมิดหรือใช้ความรุนแรงหรือแทรกแซง หรือจำกัดสิทธิจะกระทำไม่ได้ ”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๕๙   ลำดับที่ ๑๖๑

“การดำเนินนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านการศึกษา รัฐจะต้องดำเนินการให้มีการออกกฎหมายครอบคลุมประเด็นดังต่อไปนี้

างศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาที่ได้รับการรับรองจากให้นำวิถีการปฏิบัติธรรมการศาสนามาปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและหน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ และศีลธรรม การสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ จิตสาธารณะ และการฝึกสมาธิ รู้รักสามัคคีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และการช่วยเหลือสังคม”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๖๑   ลำดับที่ ๑๖๔-๑๖๕

“รัฐต้องเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน สงเคราะห์และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่ยากจนและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ รวมถึงสวัสดิการสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาพยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้”

เล่มที่ ๒   หน้าที่ ๖๒   ลำดับที่ ๑๖๖

“รัฐต้องจัดให้มีการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรคตามลักษณะประชากร การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การพัฒนาลักษณะนิสัยเพื่อสุขภาพ การโภชนาการ คุณภาพและความปลอดภัยด้านอาหาร ความปลอดภัยในสิ่งแวดล้อมและอาชีพ รวมถึงความปลอดภัยในการคมนาคม”

พรรคการเมือง   (ไม่มี)

ประชาชน   (ไม่มี)

“จัดระบบการศึกษาที่ส่งเสริมเอกภาพความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมวลมนุษยชาติและมุ่งเสริมสร้างสันติภาพสากล”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๙ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๙ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสังคม องค์กรพัฒนาพัฒนาเอกชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย”

โดยมีเหตุผล เพิ่มเติมประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อให้ครอบคลุมภาคส่วนที่มีศักยภาพในการจัดการดำเนินการด้านดังกล่าว

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๙ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๙ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก และหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย”

โดยมีเหตุผล

๑. เพื่อให้นำไปสู่การจัด/พัฒนาระบบหลักประกันรายได้ผู้สูงอายุ
๒. รองรับสังคมผู้สูงอายุ
๓. เป็นหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้รับและมีการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมาธิการได้ชี้แจงว่าเรื่องดังกล่าวได้มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๘๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๐ (๑) ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องการคุ้มครองและพัฒนาเด็กรวมถึงผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ โดยในมาตรานี้ได้เพิ่มในส่วนตอนท้ายเพื่อให้ ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการดูแลอย่างทั่วถึง และมีองค์กรที่จะเข้ามาบริการในด้านนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมาธิการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๙ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๙ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะ

ยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสังคม องค์กรพัฒนาพัฒนาเอกชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย” เพราะในกรณีเช่นนี้ให้ควรให้ความสำคัญกับภาคประชาสังคม (civil society) และ องค์กรนอกภาครัฐ (non-governmental organisation หรือย่อว่า NGO) เพื่อเข้ามาช่วยกันดำเนินการเรื่องพวกนี้

คณะกรรมการธิการเห็นควรให้บันทึกเรื่องดังกล่าวในเจตนารมณ์เนื่องจากความว่า ประชาสังคม เป็นคำที่ใช้โดยทั่วไปเป็นภาษาที่เข้าใจแต่ไม่ใช่ภาษาทางการที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเพราะไม่มีความหมายชัดเจนเขียนไว้ในพจนานุกรม ส่วนความว่าเอกชนหมายถึงรวมถึง หมายถึงถึง องค์กรนอกภาครัฐ (non-governmental organisation หรือย่อว่า NGO) ภาคบริษัทเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรเอกชนที่แสวงหาผลกำไร และกลุ่มบุคคลซึ่งหมายถึงรวมถึงกลุ่มประชาสังคม (civil society) ด้วย

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมการ ขอแก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๙ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๙ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก และหลักประกันรายได้สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย”

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ประธานกรรมการเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมความในมาตรา (๒/๒/-) ๙ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๙ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก และพัฒนาระบบหลักประกันรายได้และสวัสดิการอื่นสำหรับผู้สูงอายุ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๙ ที่คณะอนุกรรมการร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๙ รัฐต้องคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรมและจริยธรรม เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก และพัฒนาระบบหลักประกันรายได้และสวัสดิการอื่นสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้เพื่อให้มีคุณภาพชีวิต

ที่ดีขึ้น และพึ่งตนเองได้ ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการดำเนินการดังกล่าวด้วย”

มาตรา (๒/๒/-) ๑๐

มีการแก้ไข

“รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพและประสิทธิภาพ อย่างทั่วถึง ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยทางการแพทย์มาใช้ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดบริการและพัฒนาระบบการสาธารณสุข”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ได้ชี้แจงว่า มาตรานี้ได้ปรับปรุงมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ๒๕๕๐ มาตรา ๘๐(๒) ให้สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในปัจจุบันเพื่อให้ส่งเสริมการแพทย์แผนไทย และเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยทางการแพทย์รวมทั้งเพิ่มให้องค์กรส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมการสาธารณสุข

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่ม ๒ หน้า ๒๔ ลำดับที่ ๔๐-๔๑

“รัฐมีหน้าที่สนับสนุน และจัดสรรทรัพยากรสำหรับบริการสาธารณสุขให้เพียงพอและยั่งยืน สอดคล้องกับสภาพการณ์ของเศรษฐกิจ และสังคม โดยคำนึงถึงมาตรฐาน ความทั่วถึง เป็นธรรม ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

รัฐต้องสนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา และอนุรักษ์การแพทย์แผนไทยคู่ขนานไปกับบริการแพทย์แผนปัจจุบันในระบบบริการสาธารณสุข”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน

เล่ม ๕ หน้า ๓๑ ลำดับที่ ๔

หน้า ๓๙ - ๔๐ ลำดับที่ ๑๘ (๓) (๖)

หน้า ๔๒ ลำดับที่ ๒๕

“แนวนโยบายด้านสาธารณสุข

(๑) รัฐต้องจัดบริการสาธารณสุขให้กับพลเมืองทุกคนบนผืนแผ่นดินไทย โดยเป็นระบบบริการมาตรฐานเดียว มีคุณภาพ ทั้งนี้ระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติต้องเป็นระบบเดียว และจัดให้มีกองทุนชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นในการรับบริการสาธารณสุขของทุกคน

(๒) รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอในการที่จะบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง เท่าเทียมและเป็นธรรม

(๓) รัฐต้องจัดให้มีคลินิกโรคจากการทำงาน ที่มีแพทย์ด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยในการทำงาน ที่ครอบคลุม ทั่วถึงในพื้นที่ทั่วประเทศ

(๔) รัฐต้องจัดบริการสุขภาพที่คำนึงถึงเพศวิถีและระบบอนามัยเจริญพันธุ์ที่ครอบคลุมทั่วถึง และเข้าถึงได้ทุกวัย

(๕) รัฐต้องกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณสุขให้องค์กรท้องถิ่นและองค์กรชุมชน”

หน้าที่ ๓๙ - ๔๐ ลำดับที่ ๑๘ (๓) (๖)

“ข้อเสนอมีดังต่อไปนี้

(๓) รัฐต้องคุ้มครองให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขปโภคที่มีคุณภาพ มาตรฐาน ในราคาที่เป็นธรรม รวมทั้งสนับสนุนให้ท้องถิ่น ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการบริการสาธารณสุขปโภคที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

(๖) รัฐต้องกระจายอำนาจในการจัดบริการการศึกษา การสาธารณสุข การพัฒนาสังคม ชุมชน ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรชุมชน หรือองค์กรเอกชน”

หน้าที่ ๔๒ ลำดับที่ ๒๕

“เห็นควรให้คงบทบัญญัติว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๕๐ และเพิ่มเติมสาระสำคัญบางเรื่องดังนี้ ส่วนที่ ๑ บททั่วไป ส่วนที่ ๓ แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ส่วนที่ ๖ แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ ส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ส่วนที่ ๘ แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมาธิการ ขอแก้ไขเป็นดังนี้

“รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานมีคุณภาพและประสิทธิภาพ อย่างทั่วถึง ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยทางการแพทย์มาใช้ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน ประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชนและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการและพัฒนาระบบการสาธารณสุข”

เหตุผล ครอบคลุมภาคส่วนต่างๆที่มีศักยภาพในการมีส่วนร่วมในการจัดบริการและการพัฒนาระบบบริการสาธารณสุข

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมาธิการ ขอแก้ไขเป็นดังนี้

“รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมีคุณภาพและประสิทธิภาพพลีสิทธิประโยชน์ อย่างทั่วถึง ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยทาง

การแพทย์มาใช้ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพะ”

เหตุผล เพื่อให้สอดคล้องกับบทบัญญัติในส่วนสิทธิเสรีภาพ

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการสิทธิการ

ประเด็นการขอแก้ไขของนางฉวีวดี บุรีกุล กรรมการสิทธิการ

ประธานกรรมการสิทธิการได้กล่าวว่า ได้มีการบันทึกเจตนารมณ์ในเรื่องของประชาสังคม หรือคำว่า เอกชนไว้แล้วในมาตรา มาตรา (๒/๒/-) ๙

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก ได้ขอแก้ไขมาตรานี้ ให้ความเห็นว่า เมื่อพิจารณาความในมาตรานี้แล้วมีความพอใจและไม่ขอปรับแก้ไขมาตรานี้

ประเด็นการขอแก้ไขของนางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมการสิทธิการ

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมการสิทธิการ ให้ความเห็นว่า ขอให้ใช้ถ้อยคำในลักษณะเดียวกับ มาตรา (๑/๒/๒)๓๐ ที่กำหนดให้รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการทางสาธารณสุขที่มีคุณภาพ มาตรฐาน และมีสิทธิประโยชน์ที่เท่าเทียมกันอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

จากนั้นมีกรรมการได้สอบถามว่า คำว่า “ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยทางการแพทย์” นั้นหมายรวมถึงการแพทย์แผนไทยและเรื่องสมุนไพรไทยหรือไม่ และขอเสนอเพื่อบันทึกในเจตนารมณ์ว่าความดังกล่าวให้หมายรวมถึงการแพทย์แผนไทยและเรื่องสมุนไพรไทยไว้ด้วย

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า การแพทย์แผนไทยเป็นสาขาของวิชาการแพทย์ประเภทหนึ่ง แต่ คำว่า ภูมิปัญญาไทยทางการแพทย์ มีความหมายที่กว้างกว่าคำว่า แพทย์แผนไทย และให้บันทึกในเจตนารมณ์ถึงเรื่องดังกล่าว

มติของคณะกรรมการสิทธิการ

“รัฐต้องจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่ ได้มาตรฐาน มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ อย่างทั่วถึง ซึ่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน และมีสิทธิประโยชน์ขั้นพื้นฐานอันจำเป็น ที่ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทยทางการแพทย์มาใช้ในการให้บริการ พัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาพะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้ ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดบริการและพัฒนาระบบการสาธารณสุข”

มาตรา (๒/๒/-) ๑๑

มีการแก้ไข

“รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็ว จัดให้มีการประเมินผล

กระทบบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎ

รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและหลักนิติธรรมโดยเคร่งครัด รวดเร็ว และเป็นธรรม ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิให้เกิดการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยบุคคลอื่น

รัฐต้องจัดระบบงานของรัฐและกระบวนการยุติธรรมให้อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งถึง เท่าเทียมกัน และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากประชาชนโดยมิชอบ รวมทั้งส่งเสริมการให้ความรู้ทางกฎหมายและการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน จัดให้มีกลไกการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการ ได้ชี้แจงว่า มาตรานี้เป็นเรื่องนโยบายที่เกี่ยวกับเรื่องกระบวนการยุติธรรม โดยในรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๑ และได้มีการปรับปรุงให้มีความชัดเจนให้สอดคล้องกับเรื่องสิทธิในกระบวนการยุติธรรมที่คณะกรรมการได้มีการพิจารณาไปแล้ว

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า ในมาตรานี้ได้กำหนดในเรื่องการประเมินผลกระทบในการร่างกฎหมาย โดยการตรากฎหมายนั้นในด้านหนึ่งถือเป็นความเสี่ยงในการเพิ่มอำนาจของรัฐและการทุจริตวิธีการลดการทุจริตที่ดีที่สุด คือ การยกเลิกกฎหมายไม่ให้ประชาชนเข้าไปติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่ม ๒ หน้า ๑๖ ลำดับที่ ๗

“การปฏิรูปกฎหมาย

(๑) รัฐต้องจัดทำกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักธรรมาภิบาลจัดทำกฎหมายให้ทันสมัย ปรับปรุงกฎหมายที่สร้างความไม่เป็นธรรมในสังคม กฎหมายที่มีประเภทของโทษหรืออัตราโทษที่ไม่เหมาะสม กฎหมายที่ทำให้ผู้ด้อยโอกาสเสียเปรียบ และกฎหมายที่สร้างภาระให้กับประชาชนโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร รวมทั้งมีกฎหมายกลางที่กำหนดกระบวนการจัดทำกฎหมายที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การบังคับใช้กฎหมาย การช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย และการจัดทำเจตนารมณ์กฎหมาย

(๒) ให้มีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนการปฏิรูปกฎหมายของประเทศ รวมทั้งเสนอร่างกฎหมายต่อรัฐสภา”

หน้าที่ ๑๘ ลำดับที่ ๑๑

“รัฐต้องพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เอื้อต่อการดำเนินยุทธศาสตร์เศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคและในโลก”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าที่ ๖๗ ลำดับที่ ๑๘๒

“รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการประชาชน และความสงบเรียบร้อยเพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สิน และในการดำเนินชีวิต”

หน้าที่ ๗๐ ลำดับที่ ๑๙๓

“รัฐต้องกำหนดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อการป้องกันการผูกขาดทางด้านธุรกิจพลังงานทั้งระบบ และส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดธุรกิจด้านพลังงานของนักลงทุนชาวไทย หรือองค์การธุรกิจสัญชาติไทยให้สามารถแข่งขันกับกลุ่มทุนหรือธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่โดยรัฐควรหลีกเลี่ยงการประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมหรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภคแก่ชุมชน”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน

เล่ม ๕ หน้าที่ ๓๒ ลำดับที่ ๘

“แนวนโยบายด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม

(๑) ให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม ค้ำครองสิทธิเสรีภาพ อำนวยความสะดวกยุติธรรม

(๒) ให้ความรู้และความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน”

หน้าที่ ๓๙ ลำดับที่ ๑๘(๑)

ข้อเสนอมีดังต่อไปนี้

“(๑) รัฐต้องออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิพลเมืองในฐานะผู้บริโภค เช่น พระราชบัญญัติองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และ พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๖๑ โดยคณะกรรมการตามร่างพระราชบัญญัติองค์การอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ....”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมาธิการ ขอแก้ไขเป็นดังนี้

“รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง สะดวก และรวดเร็วเป็นธรรมและเสมอภาค จัด

ให้มีการประเมินผลกระทบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎอย่างทั่วถึง”

เหตุผล ให้เกิดความเสมอภาคถ้วนหน้า

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก ขอให้บันทึกในเจตนารมณ์ของมาตรานี้ไว้ด้วยว่า

“ทั้งนี้รัฐต้องปรับปรุงหรือจัดทำกฎหมายเกี่ยวกับพลังงานซึ่งปัจจุบันยังไม่ธรรมและมีความเหลื่อมล้ำ ให้ทันสมัยและเป็นธรรมกับสังคม”

เหตุผล เนื่องจากมีกฎหมายพลังงานในปัจจุบันยังเอื้อให้มีการประกอบกิจการด้านพลังงานในลักษณะผูกขาดตัดตอนหรือการใช้อำนาจเหนือตลาด อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ข้อมูลทั้งหมดในการสำรวจไม่ได้อยู่ในความครอบครองของรัฐอันส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการพลังงานของประเทศ

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ประเด็นการขอแก้ไขของนางฉวีลวดี บุรีกุล กรรมการ ให้ความเห็นว่าการขอแก้ไขความในวรรคแรกสอดคล้องกับความเห็นของประชาชนที่เสนอเข้ามา

ประธานกรรมการให้แก้ไขเป็นดังนี้

“รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก เศรษฐกิจเร็วและเป็นธรรม จัดให้มีการประเมินผลกระทบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎ”

ประเด็นขอให้บันทึกในเจตนารมณ์ของนายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมการ คนที่หก ให้ความเห็นขอให้มีการบันทึกเจตนารมณ์ดังกล่าวเพื่อขยายความต้องการของประชาชน นักวิชาการ เครือข่ายพลังงานซึ่งสอดคล้องกับมาตรานี้

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า ให้บันทึกในเจตนารมณ์ว่าให้รวมถึงกฎหมายเรื่องพลังงานด้วย จากนั้นที่ประชุมได้มีการพิจารณาโดยมีกรรมการได้แสดงความเห็น ดังนี้

กรรมการได้สอบถามว่า ความในวรรคแรก “ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจ” นั้นหมายถึงผลต่อธุรกิจเท่านั้นหรือไม่ และขอให้คงคำว่า นิติธรรมไว้ก่อน สำหรับเรื่องกลไกระเบียบข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก กระทรวงยุติธรรมได้ส่งร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญาให้พิจารณาเป็นตัวอย่างว่าได้ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวแล้ว

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า ให้นำร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวไปพิจารณาตรากฎหมายในเรื่องดังกล่าวด้วย สำหรับเรื่องหลักนิติธรรมเป็นเรื่องศีลธรรมของกฎหมายและได้กำหนดไว้ในมาตรา (๓/๑/๑)๑ และให้ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการเสนอมาตราดังกล่าวต่อที่ประชุม ดังนี้

“มาตรา (๓/๑/๑)๑ หลักนิติธรรมอันเป็นรากฐานของรัฐธรรมาภิบาลในระบอบประชาธิปไตยอย่างน้อยมีหลักการพื้นฐานสำคัญ ดังต่อไปนี้

- (๑) ความเป็นสูงสุดของรัฐธรรมาภิบาลและกฎหมายเหนืออำนาจอธิปไตยของบุคคล และการเคารพ รัฐธรรมาภิบาลและกฎหมายทั้งโดยรัฐและประชาชน
- (๒) การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค
- (๓) การแบ่งแยกการใช้อำนาจรัฐ การใช้อำนาจรัฐ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
- (๔) นิติกระบวนการ ซึ่งอย่างน้อยต้องไม่บังคับใช้รัฐธรรมาภิบาลหรือกฎหมายย้อนหลังอันเป็นโทษแก่บุคคลให้บุคคลมีสิทธิในการปกป้องตนเองเมื่อสิทธิหรือเสรีภาพถูกระทบ ไม่บังคับให้บุคคลต้องให้ถ้อยคำซึ่งทำให้ต้องรับผิดทางอาญา ไม่ทำให้บุคคลต้องถูกดำเนินคดีอาญา ในการกระทำความผิดเดียวกันมากกว่าหนึ่งครั้งมีข้อกำหนดให้สันนิษฐานว่าบุคคลเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่นกว่าจะมีคำพิพากษาว่ากระทำความผิด
- (๕) ความเป็นอิสระของศาล และความสุจริตเที่ยงธรรมของกระบวนการยุติธรรม”

กรรมการให้ความเห็นว่า ความในวรรคสอง ขอให้ตัดคำว่า “หลักนิติธรรม” เนื่องจากหลักดังกล่าวมีความหมายที่กว้างและได้กำหนดไว้ในมาตรา ๓ ไว้แล้ว และหากกระบวนการยุติธรรมชุมชนเป็นกระบวนการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกแล้ว ขอให้ตัดคำว่ากระบวนการยุติธรรมชุมชนออกไป ส่วนคำว่า “องค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม” ขอสอบถามว่าสามารถมีส่วนร่วมเพียงใด

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการได้ชี้แจงว่า หากตัดคำว่า หลักนิติธรรม ออกไปจะทำให้ไม่ปรากฏหลักนิติธรรมในรัฐธรรมนูญ ต้องกลับไปใช้หลักนิติธรรมตามจารีตประเพณีแทนซึ่งมีความหมายที่กว้าง

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า กรรมการที่เสนอให้ตัดคำว่า นิติธรรมนั้น เนื่องจากได้กำหนดไว้ในมาตรา(๓/๑/๑)๑ ซึ่งเป็นบททั่วไปแล้วจึงไม่ควรกำหนดไว้ซ้ำซ้อนอีก จึงให้ตัดคำดังกล่าว สำหรับเรื่ององค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมในการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมายเพียงใดนั้น ประเทศในทวีปยุโรป ถือว่าทนายความเป็นบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้ช่วยศาลทำให้กระบวนการยุติธรรมสมบูรณ์ คำดังกล่าวในวรรคท้ายจึงมีความหมายในลักษณะเดียวกัน แต่ไม่มีอำนาจในการร่วมตัดสินใจ และให้บันทึกไว้ในแต่เจตนารมณ์

มีกรรมการแสดงความเห็น ดังนี้

คำว่า การระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนนั้นคือให้ผู้นำชุมชนเช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มาดำเนินการระงับข้อพิพาท ในส่วนกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนั้นคือ อนุญาโตตุลาการ

- ขอให้มีการตัดความในมาตรานี้ให้สั้นลงและให้รวมเป็นวรรคเดียวกัน
- กรณีให้โจทก์ได้เข้าถึงการช่วยเหลือทางกฎหมายจะกำหนดไว้ในส่วนใดของมาตรานี้

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า อยู่ในความหมายของคำว่า “การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติแก้ไขมาตรา(๒/๑/-)๑๑ เป็นดังนี้

“รัฐต้องจัดให้มีการพัฒนากฎหมายให้ทันสมัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม ยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่สร้างภาระและขั้นตอนที่ไม่จำเป็นต่อ**สหภาพประชาชน** ทำให้กลไกของรัฐสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง เท่าเทียม สะดวก **และรวดเร็ว** และเป็นธรรม จัดให้มีการประเมินผลกระทบของร่างกฎหมายที่เสนอ รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับผลกระทบในการตรากฎหมายและกฎ

รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย**และหลักนิติธรรม**โดยเคร่งครัด รวดเร็ว และเป็นธรรม ค้ำครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลมิให้เกิดการล่วงละเมิดทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยบุคคลอื่น

รัฐต้องจัดระบบงานของรัฐและกระบวนการยุติธรรมให้อำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั่วถึง เท่าเทียมกัน และเสียค่าใช้จ่ายน้อย ป้องกันมิให้มีการแสวงหาประโยชน์จากประชาชนโดยมิชอบ รวมทั้งส่งเสริมการให้ความรู้ทางกฎหมายและการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน จัดให้มีกลไกการระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการยุติธรรมชุมชนและกระบวนการยุติธรรมทางเลือก และสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมและการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย”

มาตรา (๒/๒/-) ๑๒

มีการแก้ไข

“รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ ค้ำครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจ เพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริม และสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการได้ชี้แจงว่า มาตรฐานนี้เป็นเรื่องรัฐดำเนินการเกี่ยวกับระบบ เศรษฐกิจของประเทศ ในส่วนเนื้อหาที่มีพื้นฐานมาจากรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ มาตรา ๘๗ และรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๔ ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งประเทศไทย(ฉบับชั่วคราว) ๒๕๕๗ มาตรา ๓๕ ที่มุ่งกำจัดการทุจริต ประพฤติมิชอบ และได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักการในการร่าง มาตรฐานนี้ และเรื่องการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจ รวมถึงเรื่องที่รัฐไม่พึงแข่งขันกับเอกชน และแนวทางในการ ให้รัฐส่งเสริมเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรค การเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่ม ๒ หน้าที่ ๒๐ ลำดับที่ ๒๐

“รัฐต้องยึดถือและดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การดำเนินการตาม แนวนโยบายของรัฐและประชาชนอยู่บนพื้นฐานความพอประมาณ สมเหตุสมผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และ พึ่งพาตนเองได้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่ม ๒ หน้าที่ ๔๖ ลำดับที่ ๑๒๗

“รัฐจะต้องน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริมาเป็นอุดมการณ์ของชาติ และยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาล ในการบริหารและการพัฒนาประเทศ และการดำรงชีวิตของคนไทยทุก ระดับ รัฐจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาชุมชน ให้เป็นชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึดมั่น ในหลักการ ๓ ประการ คือ ความพอเพียงหรือทางสายกลางการมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีเงื่อนไข ๒ ประการ คือ ความรู้และคุณธรรม รวมทั้งรัฐและทุกภาคส่วนของสังคมต้องร่วมกันในการขับเคลื่อนปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ทุกระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับหน่วยงานหรือองค์การ ระดับสังคมและระดับชาติ เพื่อสร้างสรรค์แผ่นดินไทยเป็นแผ่นดินของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน เล่ม ๕ หน้าที่ ๓๕ ลำดับที่ ๑๐

“แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเกี่ยวกับการสนับสนุนระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรม ยั่งยืน ไม่

ผูกขาด และคุ้มครองผู้บริโภค”

เล่ม ๕ หน้าที่ ๓๗ ลำดับที่ ๓๗ ลำดับที่ ๑๕

“แนวนโยบายด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐต้องน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ มาเป็นอุดมการณ์ของชาติและยุทธศาสตร์ที่สำคัญของรัฐบาล ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ในการดำรงชีวิตของคนไทย ทุกระดับ”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

รองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย โฆษกกรรมาธิการ ได้ขอหารือความในวรรคสอง และวรรคสาม ในประเด็นดังนี้

๑. หลักการนี้จะสอดคล้องกับแนวทางเรื่อง contesatability จะเปิดโอกาสให้ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนทำการแทนรัฐหรือไม่ในกรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำแทนรัฐ

๒. การตีความที่จำกัดเรื่องการแข่งขันกับเอกชนมีผลต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องการจัดบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนและอาจเป็นการก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นค่าธรรมเนียมทำได้ยาก เพราะมีการวินิจฉัยว่าเป็นการแข่งขันกับเอกชนเช่นกรณี counter service หรือจัดทำโรงพยาบาล

เหตุผล โดยความเข้าใจคำว่า “แข่งขันเอกชน” ควรหมายถึงรัฐได้ใช้ความเป็นหน่วยงานของรัฐเอาเปรียบเอกชนแต่ไม่ควรตีความว่าเอกชนดำเนินการแล้ว ห้ามให้รัฐดำเนินการ ควรตีความในลักษณะที่เอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีนวัตกรรมในการจัดบริการได้

กรรมาธิการให้ความเห็นว่า หลักของเรื่อง contesatability ไม่ใช่กรณีการแข่งขันกับเอกชนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีการเปรียบเทียบในเรื่องศักยภาพก่อนการแข่งขันด้วย และอาจมีการดำเนินการไปพร้อมกัน เช่นในเรื่องโทรศัพท์ที่รัฐ และเอกชนให้บริการ เพื่อให้ประชาชนมีทางเลือกในการใช้บริการ หากไม่สามารถกำหนดความให้ครอบคลุมถึงหลักของเรื่องดังกล่าวได้ขอให้บันทึกในเจตนารมณ์ในเรื่องดังกล่าวไว้ด้วย และในมุมมองนักเสรีนิยมที่ เห็นว่า รัฐไม่ควรเข้ามายุ่งเกี่ยวในระบบตลาด แต่มีนักวิชาการต่างประเทศเห็นแย้งว่า ระบบตลาดนั้นไม่มีอยู่จริงหรือมีอยู่จริงในระดับหนึ่ง รัฐจึงมีหน้าที่ที่จะแทรกแซงให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจเหนือตลาด หากร่างมาตรานี้ในลักษณะดังกล่าวด้วยเหตุผลว่ารัฐไม่ควรไปยุ่งเกี่ยวในระบบตลาด จะทำให้เกิดปัญหาต่อประเทศซึ่งมีช่องว่างของรายได้มากที่สุดในภูมิภาคอาเซียน

จากนั้นที่ประชุมได้มีการพิจารณาโดยมีกรรมาธิการได้แสดงความเห็น ดังนี้

- ข้อเสนอของทุกฝ่ายเป็นเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันมีเป้าหมาย คือ ความสมดุลและยั่งยืน จึงขอให้เพิ่มความดังกล่าวในมาตรานี้เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขอสอบถามว่า ธุรกิจขนาดจิ๋ว มีความหมายอย่างไร และมีขนาดเล็กเพียงใด

- นายกฤต โกรจิตติ กรรมาธิการ ได้ขอเพิ่มความเป็นวรรคใหม่ เป็นดังนี้

“รัฐต้องดำเนินนโยบายและมาตรการทางด้านเศรษฐกิจทั้งภายในและระหว่างประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชาติและประชาชนต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคม ขนส่ง การค้าการลงทุน การเกษตร อุตสาหกรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การศึกษา วิทยาศาสตร์ สาธารณสุข

เทคโนโลยี พลังงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมในทุกมิติ และกำกับดูแลระบบเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งเพื่อป้องกันผลกระทบในทางลบที่จะเกิดจากการเปิดเสรีการค้าการลงทุนและการเข้าร่วมในระบบเศรษฐกิจโลกต่อความมั่นคงและสังคมและการพัฒนาของไทยอย่างมีประสิทธิภาพ”

- พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการและโฆษกรัฐมนตรีว่าการ ขอแก้ไขความในวรรคสี่เป็นดังนี้

“รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดย่อม ขนาดเล็ก และวิสาหกิจขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

เพื่อให้สอดคล้องกับคำนิยามของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการ

- กรรมการได้กล่าวว่า คำว่า “ธุรกิจขนาดจิ๋ว” นั้น นำมาจากคำว่า Micro enterprise แต่ขณะนี้ไม่แน่ใจว่าจะใช้คำใดในภาษาไทยที่มีความหมายตรงตามคำในภาษาอังกฤษ

- กรรมการได้ตั้งข้อสังเกตว่า จากความหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้น มีคำว่า “สมดุล” รวมอยู่ด้วย ดังนั้น ตามวรรคหนึ่งจึงขาดคำว่า “สมดุล” ไป

- ประธานกรรมการได้แสดงความคิดเห็นว่า ความสมดุลและยั่งยืนนั้นควรควบคู่กัน

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า คำว่า “ตัดตอน” ควรคู่กันกับคำว่า “ผูกขาด” ดังนั้น จึงไม่ควรตัดคำว่า “ตัดตอน” ออก

ประธานกรรมการได้กล่าวว่า เรื่องสิทธิในการประกอบอาชีพในมาตรา (๑/๒/๒) ๒๘ นั้น ได้มีการตัดคำว่า “ตัดตอน” ออก ดังนั้น หากจะนำคำว่า “ตัดตอน” กลับเข้ามาใส่ในมาตรานี้ ต้องนำไปใส่ในมาตรา (๑/๒/๒) ๒๘ ด้วย

ประเด็นนี้ กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า คำว่า “ผูกขาด” นั้นมาจากคำว่า Monopoly ของภาษาอังกฤษ ซึ่งเพียงพอแล้วจึงไม่จำเป็นต้องนำคำว่า “ตัดตอน” มาใส่อีก

- กรรมการได้ตั้งข้อสังเกตว่า ถ้อยคำในวรรค ๓ ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ ที่ใช้ว่า “การแข่งขันกับเอกชน” นั้น เห็นว่ามีปัญหาในแง่ของการตีความ ทำให้ตีความได้แคบ กล่าวคือ เอกชนประกอบกิจการใดแล้ว และรัฐจะประกอบกิจการนั้นไม่ได้เลย เช่น ถ้าเราต้องการให้องค์กรท้องถิ่นมีรายได้จากค่าธรรมเนียมก็ต้องทำกิจกรรมหลายอย่างแข่งขัน ดังนั้น จะบัญญัติถ้อยคำอย่างไร ที่สามารถอธิบายว่าวรรคนี้ไม่ได้แปลว่า เอกชนประกอบกิจการใดแล้วรัฐไม่สามารถประกอบกิจการนั้นได้อีก

กรณีวรรค ๔ ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ นั้น แสดงให้เห็นว่า ถ้อยคำในวรรคนี้ต้องการส่งเสริมให้เกิด self employed ไม่ใช่ enterprise เพียงอย่างเดียว จึงไม่แน่ใจว่า วรรคนี้ต้องการส่งเสริมชุมชนให้หรือไม่ หรือต้องการส่งเสริมธุรกิจทั่วไป ซึ่งในบรรทัดที่สองที่มีข้อความว่า “ส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย” นั้น เป็นการกำหนดเฉพาะเรื่องการท่องเที่ยว

ภายในประเทศ ซึ่งในความเป็นจริงมีกิจกรรมอีกเป็นจำนวนมากในทางธุรกิจที่วิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปทำได้ จึงตั้งข้อสังเกตว่า การบัญญัติแบบนี้จะทำให้มีความหมายแคบหรือไม่

นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ กรรมการ ได้เสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในวรรคหนึ่ง ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ มีความดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในทุกระดับอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ คุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

โดยมีเหตุผล ดังนี้ เนื่องจากในทางปฏิบัติคนส่วนใหญ่ยังไม่มีความเข้าใจในคำว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่างแท้จริง โดยมักเข้าใจว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้กับเศรษฐกิจแบบชุมชน การปลูกผักเท่านั้น ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ผิดอย่างยิ่ง จึงขอเสนอว่า ให้มีการเพิ่มถ้อยคำเข้าไปหลังคำว่า “การพัฒนา” โดยใช้คำว่า “ทุกระดับ” เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในทุกระบอบอย่างสมดุล มีเสถียรภาพ ซึ่งหมายความว่า ไม่ว่าจะ เป็นเศรษฐกิจหมู่บ้าน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจระดับประเทศ ก็สามารถใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ทำให้ไม่เกิดการขัดกันระหว่างวรรคหนึ่งกับวรรคสอง

นายจุมพล สุขมัน กรรมการ ได้เสนอขอให้แก้ไขถ้อยคำในมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ คุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือสวัสดิภาพมีสาระสำคัญไปภาคหรือการจัดทำบริการสาธารณะ

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

โดยมีเหตุผลว่า การเปลี่ยนคำว่า “หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค” เป็น “หรือการจัดทำบริการสาธารณะ” นั้น ทำให้ครอบคลุมได้หลายลักษณะมากกว่า

- กรรมาธิการได้ตั้งข้อสังเกตว่า

๑. หลายกิจการ โดยหลักคิดตอนนี้กลายเป็นว่าให้รัฐกับเอกชน โดยยกตัวอย่างเรื่องกิจการปิโตรเลียม การบินไทย เป็นบริษัทที่รัฐถือหุ้นเกินกึ่งหนึ่ง เข้าข่ายรัฐวิสาหกิจ จะเข้านิยามของรัฐธรรมนูญตามวรรคนี้หรือไม่

๒. ต้องมีการจัดให้รัฐต้องไปดำเนินการ โดยการนำสินค้าบางอย่างไปช่วยเหลือ หรือกดดันราคา หรือแทรกแซงราคา เพื่อเป็นการควบคุมราคาภายในประเทศ ซึ่งอาจเข้าเกณฑ์ในการรักษาประโยชน์ส่วนรวม

๓. คำว่า “รัฐไม่พึง” ตามความในวรรคสาม ของมาตรา มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ นั้น หมายความว่า ทำได้ แต่ไม่ควรทำ

ทั้งนี้ เป็นการอภิปรายเพื่อบันทึกทั้งสามประการข้างต้นไว้ในเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์ กรรมาธิการ แสดงความคิดเห็นว่า บทบัญญัติมาตรานี้ มีการแทรกเรื่องหลักการของเศรษฐกิจไว้จำนวน ๓ ระบบ คือ

๑. แนวเศรษฐกิจพอเพียง

๒. แนวเศรษฐกิจแบบเสรี

๓. แนวเศรษฐกิจแบบพัฒนาโดยรัฐได้อย่างรอบครอบ

อนึ่ง ศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์ กรรมาธิการ ได้เสนอให้เพิ่มถ้อยคำในมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรี แต่ต้องสนใจเสถียรภาพและยั่งยืน และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ

คุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีประสิทธิภาพมากกว่าหรือมีความจำเป็นที่ตลาดแข่งขันเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริม และสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

โดยมีเหตุผล ดังนี้ เพื่อทำให้มีความหมายที่ชัดเจน ครอบคลุม และไม่ขัดแย้งกัน

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากฎหมายและโฆษกกรมการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ แยกวรรคแรกเป็น ๑ มาตรา ส่วนที่เหลืออีกจำนวนสามวรรคนั้น ก็ถูกกำหนดเป็นอีกหนึ่งมาตรา โดยมีประเด็นว่า การแยกเป็นมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ โดยเริ่มต้นวรรคแรกด้วยแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อในวรรคแรกนี้กำกับวรรคที่เหลือทั้งหมด อาจจะทำให้เกิดความไม่ครบถ้วนขึ้น จึงขอเสนอ ให้แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำในมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ มีความดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีตลาดแข่งขันที่ตลาดแข่งขันของรัฐของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้นำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

(๑) รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

(๒) รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรีอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ที่ตลาดแข่งขันที่ตลาดแข่งขันของรัฐ มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ คุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

(๓) รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันที่ขัดขวางปิดกั้นการประกอบกิจการของเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

(๔) รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

โดยมีเหตุผล ดังนี้

๑. เพื่อทำให้เกิดความชัดเจน สอดคล้อง และเป็นระบบมากขึ้น

๒. เพื่อแสดงให้เห็นว่ารัฐเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประกอบกิจการได้อย่างเสรี

ประธานกรรมาธิการแสดงความคิดเห็นว่า

๑. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความหมายกว้างกว่า เศรษฐกิจพอเพียง

๒. ระบบเศรษฐกิจเสรีในวรรคสอง คือ เศรษฐกิจที่เรากำลังยึดอยู่ แต่ระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม ต้องไม่มีรัฐเข้าไปแทรกแซงเลย เว้นแต่ เพื่อรักษาความมั่นคง และเพื่อทำในสิ่งที่เอกชนทำไม่ได้หรือไม่ทำ

๓. ถ้ารัฐแทรกแซงเท่าที่คนจน ขาวนา ถูกเอาเปรียบ คุ่มครองผู้อ่อนแอกว่า เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายคุ้มครองกรรมกร กฎหมายคุ้มครองค่าเช่า จะเกิดขึ้นมากมาย one need state interaction แปลว่า รัฐต้องลงไปแทรกแซงจึงไม่เป็นเสรี ดังนั้นในวรรค ๒ ที่กล่าวมาทั้งหมดคือ ข้อยกเว้นของเศรษฐกิจเสรี

๔. กรณีศาสตราจารย์พิเศษเอนก เหล่าธรรมทัศน์ กรรมาธิการ เสนอให้เพิ่มคำว่า “แต่ต้องสนใจ” ในวรรค ๒ ถ้าหากเขียนตามที่เสนอแล้ว ต้องนำคำดังกล่าวไปเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับ

๕. กรณีรองศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย โฆษกกรรมาธิการ เสนอให้มีการปรับถ้อยคำในวรรคสาม เห็นว่าควรไปใส่ในหมวดปฏิรูปท้องถิ่นว่า ในกรณีที่ท้องถิ่นมีความสามารถโดยบุคคลกรของตน ไม่ต้องใช้บุคลากรของรัฐ สถานที่ของรัฐ สามารถเข้าแข่งขันประกอบกิจการกับเอกชนได้ แต่ต้องเพื่อหน้าที่หลัก คือ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

๖. การมีระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ต้องจำกัดบทบาทของรัฐ ตามข้อ ๓

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมาธิการ คนที่หก กล่าวว่า รัฐมีหน้าที่ต้องแทรกแซงอย่างน้อย ๒ เรื่อง คือ

๑. รัฐมีหน้าที่แทรกแซง เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ

๒. รัฐมีหน้าที่แทรกแซง เพื่อป้องกันการผูกขาดอำนาจเหนือตลาด

ทั้งนี้ ทั้งสองประเด็นนี้จะเขียนไว้ในที่ใดของรัฐธรรมนูญก็ได้ แต่ต้องอยู่ภายใต้ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี

- กรรมาธิการได้แสดงความคิดเห็นว่า ควรพิจารณาข้อความในวรรคสุดท้าย ซึ่งมีความว่า “ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริมและสนับสนุน สินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์” เป็นส่วนที่เห็นว่าไม่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจว่า หมายถึง การท่องเที่ยวทั้งระบบเลยหรือไม่ อย่างไร

- กรรมาธิการได้แสดงความคิดเห็นว่า การที่รัฐต้องไปประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนนั้น นำมาจากหลักการในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ซึ่งมีหลักการว่า “สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด สนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมาย” ซึ่งตนได้เคยตั้งข้อสังเกตไว้ว่า การที่รัฐธรรมนูญกำหนดหลักการเช่นนี้เป็นการบัญญัติให้รัฐยกเลิกและละเว้นการตรา

ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ คุ่มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวมสาธารณะ หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจัว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริม และสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

- กรรมการได้แสดงความคิดเห็นว่า การอธิบายว่าการใช้ Asset ของรัฐ แล้วเป็นความได้เปรียบนั้น หากบันทึกไปในเจตนาธรรมเลย อาจเป็นการส่งผลให้แม้แต่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็ไม่สามารถที่จะประกอบกิจการรณประจำทาง เพื่อบริการประชาชนได้

- กรรมการได้ตั้งข้อสังเกตว่า ความในมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ วรรคสาม นั้นกล่าวถึงเฉพาะระบบเศรษฐกิจภายใน แต่ไม่รวมถึงระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

- กรรมการได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นที่ว่า มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ นั้น เป็นการจัดการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแทรกแซงโดยรัฐได้เพื่อความเป็นธรรม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เพื่อประโยชน์สาธารณะ ส่วนระบบเศรษฐกิจเสรีภายนอกนั้น เป็นเรื่องในมาตราอื่น

ประธานกรรมการกล่าวว่า เรื่องผลกระทบทางลบจากการเปิดเขตการค้าเสรีนั้น ควรจะนำไปบัญญัติไว้ในส่วนที่เป็นเรื่องเดียวกันกับหลักการทำสนธิสัญญาในมาตรา ๑๙๐ ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ซึ่งจะนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้เช่นกันแต่ยังไม่แน่นอนว่า จะนำไปบัญญัติไว้ในมาตราใดของรัฐธรรมนูญนี้

ประธานกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า คำว่า “อำนาจเหนือการตลาด” นั้น เป็นส่วนหนึ่งของคำว่า “การป้องกันการผูกขาด” และปัญหาที่เกิดขึ้นในประเทศเรา นี้ มิได้อยู่ที่ว่า ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ แต่อยู่ที่ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย

คำจำกัดความของการป้องกันการผูกขาด คือ เพื่อมิให้มีอำนาจเหนือตลาด เพื่อที่จะผูกขาดทั้งหมด ซึ่งหากใช้คำว่า “อำนาจเหนือตลาด” ก็ต้องตัดคำว่า “การป้องกันการผูกขาด” ออกโดยต้องใช้เพียงคำใดคำหนึ่ง ส่วนการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมนั้น คือ การกระจายรายได้เพราะถ้าหากลดแต่ความเหลื่อมล้ำแต่รายได้ไม่กระจายก็ไม่ถูกต้อง

นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการได้เสนอให้เพิ่มเติมข้อความในวรรคสาม ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ และสังคม กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ คุ่มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าจะทางตรงหรือ ทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน รัฐจะต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจ แบบเสรีที่บนพื้นฐานของนโยบาย และกฎหมายภายในและพันธกรณีระหว่างประเทศ เว้นแต่มีความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก และขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจ เพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและปลอดภัย ส่งเสริม และสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริมระบบสหกรณ์”

ประธานกรรมการธิการกล่าวว่าหลักการที่นายกฤต ไกรจิตติ กรรมการธิการเสนอนั้นได้ถูกกำหนดไว้ใน มาตรา (๒/๒/-) ๔ แล้ว

กรรมการธิการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ควรเพิ่มเติมคำว่า “และพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืน โดยเน้น เอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของไทย” ไปในตอนท้ายของวรรคท้ายของมาตรานี้

ประธานกรรมการธิการได้กล่าวว่า ควรตัดคำว่า “โดยเน้นเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของไทย” ที่ กรรมการธิการเสนอเพิ่มเติมออก

ที่ประชุมเห็นชอบ

มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ วรรคท้าย แก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง วิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศให้มีความยั่งยืนและ ปลอดภัย ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริม ระบบสหกรณ์ และพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืน”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติแก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๑๒ เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในทุกระดับอย่างสมดุล มีเสถียรภาพและยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบเสรีอย่างเป็นธรรม ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรม ทางเศรษฐกิจและสังคม ที่รัฐดูแลให้มีตลาดแข่งขันอย่างเสรี มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนำหลัก ธรรมาภิบาลมาใช้ในการประกอบกิจการ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท

ในทางเศรษฐกิจทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในทางเศรษฐกิจของประเทศ
คุ้มครอง ส่งเสริม และขยายโอกาสในการประกอบอาชีพของประชาชน และต้องป้องกันการผูกขาดตัดต่อน
ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม

รัฐไม่พึงประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์
ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ การรักษาประโยชน์ส่วนรวมสาธารณะ หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค

รัฐต้องส่งเสริมการประกอบธุรกิจขนาดจิ๋ว ขนาดเล็ก วิชากิจขนาดย่อมและขนาดกลาง วิชากิจชุมชน
และวิชากิจเพื่อสังคม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสหกรณ์ที่ช่วยภพชนในประเทศให้มีความเข้มแข็งและ
สอดคล้อง ส่งเสริมและสนับสนุนสินค้าและบริการจากภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย รวมทั้งส่งเสริม
ระบบสหกรณ์ และพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืน”

มาตรา (๒/๒/-) ๑๓

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๓ รัฐต้องดำเนินการให้ระบบการเงิน การคลัง และการงบประมาณภาครัฐเป็น
ระบบที่ มีวินัย มีเสถียรภาพ และมีความมั่นคง จัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและ
ความเสมอภาคด้านอื่น ป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่จะมุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิด
ความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว จัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพใน
การใช้จ่ายเงินของรัฐให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าและตอบสนองต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน โดยสอดคล้อง
กับสถานะทางการเงินการคลังของประเทศ และกลไกการตรวจสอบและเปิดเผยการใช้จ่ายเงินของรัฐที่มี
ประสิทธิภาพ ตลอดจนดำเนินการให้มีระบบการจัดเก็บภาษีอากรที่มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับความ
เปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการแสดงความคิดเห็นว่า มาตรานี้เป็นเรื่องของนโยบายการเงิน
การคลังของภาครัฐ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปถึงหมวดอื่น บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการเงินการคลัง ภาครัฐที่จะมีอยู่ใน
หมวดอื่นด้วยนั้นจะมุ่งหมายการวางกรอบแนวนโยบายที่รัฐจะต้องดำเนินการ ให้มีวินัย การเงินการคลัง
เสถียรภาพ ความมั่นคงและมีการจัดงบประมาณโดยคำนึงถึงทุกด้านเพื่อให้เกิดความมั่นคง ใช้จ่ายเงินอย่าง
มีวินัย รวมทั้งนำหลักการในรัฐธรรมนูญชั่วคราวปี ๒๕๕๗ ในมาตรา ๓๕ (๗) เกี่ยวกับการกำหนดกลไกใน
การที่จะป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่จะมุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความ
เสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศและประชาชน มาเป็นกรอบแนวทางการเขียนมาตรานี้ด้วย

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรค
การเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กระทำการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชน ที่ควรบัญญัติไว้ใน
รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ

เล่มที่ ๒

หน้าที่ ๒๑

ลำดับที่ ๒๖

“รัฐควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงิน การคลังและสนับสนุนเสถียรภาพและความมั่นคงการใ้
จ่ายเงินแผ่นดินต้องเป็นไปตามกฎหมายวิธีการงบประมาณ ไม่บิดเบือนกลไกตลาด”

โดยมีเหตุผลว่า จากการได้มีการรับฟังความเห็นของประชาชน และทุกฝ่ายแล้ว เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับที่ได้ร่างไว้ในมาตรา (๒/๒/-) ๑๓ เห็นว่า มีความครอบคลุมแล้ว แต่ควรปรับถ้อยคำให้มีความกระชับ ทั้งนี้ ยังคงหลักการที่บัญญัติไว้ในทุกหมวดด้วย

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา (๒/๒/-) ๑๓ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๓ รัฐต้องดำเนินการให้ระบบการเงิน การคลัง และการงบประมาณภาครัฐเป็นระบบที่มีวินัย มีเสถียรภาพ และมีความมั่นคง จัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและความเสมอภาคด้านอื่น ป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว จัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของรัฐให้เป็นไปอย่างคุ้มค่าและตอบสนองต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน โดยสอดคล้องกับสถานะทางการเงินการคลังของประเทศ และกลไกการตรวจสอบและเปิดเผยการใช้จ่ายเงินของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนดำเนินการให้มีระบบการจัดเก็บภาษีอากรที่มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม”

รายได้อื่นของหน่วยงานของรัฐ ที่เหลือจ่ายให้นำส่งเข้าเป็นงบประมาณแผ่นดิน หน่วยงานที่ใช้งบประมาณจากรายได้อื่น และภาษีสรรพสามิต ต้องมีกลไกการใช้จ่ายเงินและตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยมีเหตุผลว่า ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของรัฐ และรัฐมีรายได้เพิ่มจากผลประโยชน์ในการให้สัมปทาน

นางสาวสุภัทรา นาคะผิว โฆษกกรรมการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา (๒/๒/-) ๑๓ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๓ รัฐต้องดำเนินการให้ระบบการเงิน การคลัง และการงบประมาณภาครัฐเป็นระบบที่มีวินัย มีเสถียรภาพ และมีความมั่นคง จัดสรรงบประมาณ โดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ และความเสมอภาคด้านอื่น และมีระบบการเงินการคลังเพื่อสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ และประชาชนในระยะยาว จัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการใช้จ่ายเงินของรัฐให้เป็นไปอย่างคุ้มค่า และตอบสนองต่อประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน โดยสอดคล้องกับสถานะทางการเงินการคลังของประเทศ และจัดตั้งหน่วยงานของรัฐที่มีประสิทธิภาพ ลดต้นทุนต้นทุนให้ประชาชนลดระดับหนี้ครัวเรือนที่ครัวเรือนมีหนี้สูง และลดต้นทุนที่ประชาชน เปลี่ยนแปงของสภาพเศรษฐกิจและสังคม”

โดยมีเหตุผลว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีการกระจุกตัวทั้งทรัพยากร ทรัพย์สิน ที่ดิน อยู่ในกลุ่มคนเพียงไม่ถึงร้อยละ ๒๐ ของประเทศ มีช่องว่างทางรายได้เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มคนที่รวยที่สุดและกลุ่มคนที่จนที่สุด (คิดในร้อยละ ๒๐ ของแต่ละกลุ่ม) ถึง ๒๐ เท่า การลดความเหลื่อมล้ำ และความยากจน โดยใช้ระบบการเงินการคลังเพื่อแก้ปัญหาจึงมีความจำเป็น

ประเด็นการพิจารณาของกรรมการ

ประธานกรรมการได้แสดงความคิดเห็นว่า กลไกต่าง ๆ ในมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ ต้องนำมาบัญญัติไว้ด้วย หากไม่นำมาบัญญัติจะถูกสถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ และคณะรักษาความสงบแห่งชาติทำไม่ได้

ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา กรรมการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ตามที่ประธานกรรมการกล่าวข้างต้นนั้น ได้หมายความรวมถึงกลไกต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ แล้ว เนื่องจากถ้อยคำที่ระบุว่า “ให้ใช้จ่ายเงินแผ่นดินอย่างคุ้มค่า” นั้น ก็เป็นการสะท้อนให้เห็นว่า ต้องการมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการจ่ายให้เป็นประโยชน์อย่างคุ้มค่าแล้ว ทั้งนี้ ถ้าเห็นว่ายังไม่ชัดเจนก็สามารถแก้ไขได้

ประธานคณะกรรมการได้แสดงความคิดเห็นว่า ในหมวดการเงินการคลังนั้น ได้มีหลักอยู่มาตราหนึ่งว่า เงินแผ่นดินต้องผ่านกระบวนการงบประมาณ ซึ่งเห็นว่าเป็นการเพียงพอแล้ว หากจะกำหนดว่า ให้งบประมาณที่เหลือจ่ายต้องคืนทั้งหมด หน่วยงานที่จะเดือดร้อน คือ มหาวิทยาลัยต่างๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด เพราะหน่วยงานเหล่านี้ต้องการความเป็นอิสระ จึงเป็นสาเหตุว่า ถ้าเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพก็ต้องเก็บเงินไว้ใช้ดำเนินการต่าง ๆ

ประเด็นนี้ นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมการ กล่าวว่า เหตุที่เสนอให้ใส่ข้อความแบบนี้ เนื่องจากเห็นตัวอย่างมาจากเรื่อง กสทช. รวมถึงไทยพีบีเอส

ประธานคณะกรรมการกล่าวว่า อย่างไรก็ตามก็ต้องมีการผ่านกระบวนการงบประมาณทั้งหมดแล้ว ถ้ากระบวนการงบประมาณเห็นว่า กสทช. มีประสิทธิภาพ มีงบประมาณมาก ปีนี้ก็ไม่ต้องจัดสรรงบประมาณให้ให้ใช้จ่ายเงินที่เหลือเก็บไว้ อย่างนี้ น่าจะถูกต้องแล้ว อีกทั้งในเรื่องนี้ได้ระบุไว้ในส่วนของการเงินการคลังและงบประมาณ โดยได้มีการระบุไว้ว่า หน่วยงานใดมีงบประมาณเท่าใด ให้นำมาแถลงให้หมด เงินนอกงบประมาณทั้งหลายที่เป็นของหน่วยงาน ได้มีการกำหนดไว้แล้วว่า ต้องผ่านกระบวนการงบประมาณ และถ้ามีเงินเหลือก็เก็บไว้ แต่ต้องชี้แจงให้รู้ต่อสาธารณะว่า แต่ละหน่วยงานมีเงินเก็บเท่าใด ซึ่งหมายความว่า หน่วยงานใดมีเงินเก็บเยอะก็ไม่ต้องจัดสรรให้หรือให้น้อยลงก็ได้ ดังนั้น จึงไม่ควรถึงขนาดที่ว่า จะต้องคืนเงินทุกบาท เพราะจะทำให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรต่างๆ ได้รับความเดือดร้อน

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมการ ได้แสดงความคิดเห็นว่า ในกรณี เช่น กสทช. นั้น ควรจะทำอย่างไร ถึงจะทำให้เงินที่ได้มาเข้าเป็นงบประมาณของแผ่นดินให้มากที่สุด

ประเด็นนี้กรรมการ แสดงความคิดเห็นว่า ความสำคัญอยู่ที่การให้คำจำกัดความของคำว่า เงินของแผ่นดิน ที่จะต้องทำให้คำว่า เงินของแผ่นดิน มีความหมายที่ชัดเจน ครอบคลุมมากขึ้น ส่วนระบบเงินนอกงบประมาณ จะทำได้มากน้อยเพียงใดก็เป็นอีกประเด็นหนึ่ง

กรรมการได้แสดงความคิดเห็นว่า ขณะนี้มีหน่วยงานของรัฐประเภทที่ตัดออกจากเงินภาษี โดยเฉพาะภาษีสรรพสามิตไปหลายองค์กรแล้ว และที่กำลังจะมาใหม่คือ เงินส่วนที่เหลือของ กสทช. ถูกตัดไปเข้าองค์กรใหม่ ซึ่งมีประเด็นว่า เงินประเภทนี้ จะแสดงอย่างไร ในตอนจัดสรรงบประมาณ นอกจากจะกำหนดให้หน่วยงานเหล่านี้ต้องรายงานต่อสภาเพื่อทราบ ซึ่งบางครั้งก็ไม่ได้รายงานให้ทราบ ๓ ปีมาครั้ง

บางครั้งเข้ามากระเปียบวาระของสภา และสภาก็รับทราบ แต่ถ้าอยู่ในสภาแบบเดิม สภาก็ต้องพิจารณาเป็นรายปี สภาก็จะเห็นฐานะขององค์กรนี้หรือผลงานขององค์กรนี้เป็นอย่างไร การจะอนุมัติงบประมาณในปีต่อไป จะทำอย่างไร ประเด็นนี้ เช่น ภาษีก็จะตัดไปเลย ไม่เข้างบประมาณแผ่นดินแน่นอน เงินของ กสทช. ก็ตัดออกไปไม่เข้างบประมาณแผ่นดิน สภาจะเห็นตั้งแต่ต้นได้อย่างไร ยังไม่มีความชัดเจน

ประเด็นนี้กรรมาธิการได้แสดงความคิดเห็นว่า ประเด็นนี้ยังไม่ได้ข้อสรุปว่าจะทำอย่างไร เงินงบประมาณของแผ่นดินที่ควรส่งคลังรวมถึงเงินที่เก็บไว้ จะต้องมีการจำแนกประเภท คำว่าเงินแผ่นดิน ซึ่งมีความหมายกว้าง ตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.๒๕๕๒ จะต้องอธิบายเป็นกลุ่ม ๆ และกำหนดแนวทางการบัญญัติว่า เงินแผ่นดินที่จะต้องเป็นเงินรายจ่ายประจำปีมีขอบเขตอย่างไรบ้าง จึงจะมีความชัดเจนขึ้น

- ในวาระหนึ่ง คำว่า “...จัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและความเสมอภาคด้านอื่น...” ซึ่งที่ประชุมได้อภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณที่ต้องคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศที่กล่าวถึง gender budget หรือบางกรณีใช้คำว่า gender to finance หรือใช้คำว่า budget to finance gender equality มีความหมายรวมถึงการจัดสรรงบประมาณเพื่อส่งเสริมให้สตรีมีส่วนร่วมในด้านต่างๆ ซึ่งการเขียนบทบัญญัติที่มีลักษณะเป็น gender budget แต่ไม่สะท้อนความเป็น gender budget ได้อย่างแท้จริง เช่น จัดสรรงบประมาณให้เป็นเงินเดือนระหว่างชายและหญิงไม่เท่าเทียมกัน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของ gender budget อย่างชัดเจน แต่ถ้าพิจารณาระบบใหญ่ทั้งระบบโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ การเขียนบทบัญญัติลักษณะดังกล่าวต้องให้ไม่ให้ความหมายของคำว่า gender budget เปลี่ยนแปลงไป หรือต้องระบุในเจตนารมณ์ให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้มีการใช้จ่ายงบประมาณที่ผิดวัตถุประสงค์หรือความหมายที่แท้จริงของคำว่า gender budget

- กรณีมีข้อเสนอแก้ไขข้อความว่าเป็นว่า “...โดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ ความเสมอภาคด้านอื่นๆ และมีระบบการเงินการคลังเพื่อสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างค่านิยม...” ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวเป็นตัวบ่งชี้การปฏิรูปในอนาคตด้านการเงิน การคลังและงบประมาณของประเทศ

ตั้งข้อสังเกตกรณีการจัดสรรงบประมาณโดยต้องคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ เห็นควรนำไปบัญญัติไว้ในส่วนกฎหมายว่าด้วยวิธีการเงินการคลังและงบประมาณ มีความเหมาะสมมากกว่าการนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

- การจัดสรรงบประมาณโดยต้องคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศซึ่งมีการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดสรรงบประมาณในลักษณะดังกล่าว ซึ่งขัดต่อกระแสสังคมของโลกปัจจุบันที่มองอนาคตในวิถีประชาธิปไตยแบบใหม่เข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ รัฐธรรมนูญในหลายประเทศมีการบัญญัติหลักการ gender budgeting และนำมาปฏิบัติในหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศสมาชิกอาเซียนที่มีบทบัญญัติหลักการ gender budgeting ไว้ในรัฐธรรมนูญ มีเพียงไม่กี่ประเทศที่ยังไม่มีบทบัญญัติหลักการ gender budgeting ไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น ประเทศไทย ประเทศเมียนมาร์ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม เป็นต้น

สำหรับการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศมิใช่เพียงแต่ให้ผู้หญิงได้เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนงบประมาณของประเทศ แต่ต้องคำนึงถึงมิติความเสมอภาคด้านอื่นๆ เพื่อให้ทั้งเพศหญิงและเพศชายสามารถก้าวสู่การมีชีวิตสาธารณะ ซึ่งการจัดสรรงบประมาณด้านอื่นๆ จะต้องคำนึงถึงมิติด้านต่างๆ เหล่านี้ด้วย

- มุมมองในเรื่องการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ หรือกับการจัดสรรงบประมาณในบริบทของสังคม ซึ่งทั้งสองประเด็นมีแตกต่างกันในแง่การจัดสรรงบประมาณที่เป็นรูปธรรม ประเทศไทยให้ความสำคัญกับความเสมอภาคทางเพศสูงมากซึ่งไม่ควรนำไปเปรียบเทียบกับประเทศมุสลิมที่กำหนดบทบาทของสตรีไม่เท่าเทียมกับบทบาทของผู้ชาย โดยประเทศไทยในบริบทการเงินการคลังให้ความเสมอภาคด้านการเงินการคลังอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีข้อจำกัดว่าผู้ชายต้องได้เงินเดือนมากกว่าผู้หญิง ดังนั้น ต้องพิจารณาระหว่างการสร้างบทบาทความเสมอภาคทางเพศในบริบทของสังคม การบริหาร แยกออกจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางเพศ

- รัฐธรรมนูญประเทศออสเตรเลีย เป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่บรรจุเรื่อง gender budget ดังนั้น การเขียนบทบัญญัติรัฐธรรมนูญไทยจะเขียนอย่างไรเพื่อให้มีความชัดเจน โดยควรนำหลักการ gender budget แยกบัญญัติเฉพาะไม่ควรบัญญัติรวมกับเรื่องอื่น รวมทั้งจะต้องกำหนดเจตนารมณ์ให้ชัดเจนว่า gender budget มีความหมายครอบคลุมในเรื่องใดบ้าง

- คำว่า “การจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและความเสมอภาคด้านอื่น” ซึ่งเป็นหลักการใหม่ที่ต่างประเทศให้ความสนใจ ควรบัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำดังกล่าวหากได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญจะมีประโยชน์มาก อย่างไรก็ตามต้องบันทึกไว้ในเจตนารมณ์ให้ชัดเจนว่า “การจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศและความเสมอภาคด้านอื่น” มีความหมายอย่างไรและใช้ในกรณีบ้าง

- งบประมาณที่ให้ความสำคัญเสมอภาคทางเพศที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้หญิงหรือคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของสตรี ซึ่งจะช่วยให้ผู้หญิงสามารถมีบทบาทร่วมในการพัฒนาในอีกมิติหนึ่งทำให้ผู้หญิงมีบทบาทในสังคมและเกิดการพัฒนามีความสมดุลมากยิ่งขึ้น เนื่องจากระบบการพัฒนาและการตัดสินใจที่เป็นระบบพื้นฐาน ในปัจจุบันผู้ชายจะเป็นผู้ตัดสินใจมากกว่าผู้หญิง แต่ถ้ามีช่องทางหรือเปิดพื้นที่ให้ผู้หญิงได้เข้ามีส่วนในการพิจารณาและตัดสินใจด้านงบประมาณต่างๆ จะทำให้การพัฒนาเกิดความสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม

- เมื่อกล่าวถึง gender มิได้หมายความว่าเฉพาะผู้หญิงแต่เป็นเรื่องของเพศซึ่งมีความรวมเพศหญิงและเพศชาย ซึ่งในอนาคตถ้ามีการพิจารณาจัดสรรงบประมาณโดยผู้ชายได้รับการจัดสรรงบประมาณที่ไม่เหมาะสม gender budgeting หรือหลักการจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงความเสมอภาคทางเพศ จะเข้ามาเป็นกลไกในการพิจารณาให้เกิดความเสมอภาค

มติของคณะกรรมการ

คุ้มครองแรงงานสตรีมีภาระครอบครัว แรงงานพิการ แรงงานสูงวัย แรงงานเด็ก แรงงานป่วยเป็นโรคเอดส์ และกลุ่มแรงงานเปราะบางอื่น ๆ”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๙ ลำดับที่ ๕๗ เสนอว่า “มีระบบประกันสังคมที่ครอบคลุม คุ้มครองแรงงานที่ขาดรายได้และส่งเสริมการออมในหมู่ผู้ใช้แรงงานไทย”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนี้

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๖๓ ลำดับที่ ๕๗ เสนอว่า “รัฐต้องส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงาน โดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้ง ค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรม

นอกจากนี้ รัฐต้องพิจารณาเกี่ยวกับกรณีตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงานว่าด้วยการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคลสองฝ่าย คือ ฝ่ายนายจ้างและฝ่ายลูกจ้าง เพื่อให้บุคคลทั้งสองฝ่ายได้มีความเข้าใจอันดีต่อกัน สามารถตกลงในหน้าที่สิทธิและผลประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน และให้ยุติลงโดยรวดเร็ว ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นว่าด้วยเรื่องการลาคลอดเพื่อให้สิทธิที่เท่าเทียมกันทั้งชายและหญิงและเหมาะสมกับสถานการณ์ในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน เห็นควรแก้ไขระเบียบว่าด้วยการลาคลอดของแรงงานจากเดิม “ลาคลอดได้ไม่เกิน ๙๐ วัน โดยได้รับค่าจ้าง ๔๙ วัน” เป็น “ลาคลอดได้ไม่เกิน ๙๐ วัน โดยได้รับค่าจ้าง ๖๐ วัน สำหรับบุตรจากการคลอดของลูกจ้างแรงงานไม่เกิน ๓ คน”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน ดังนี้

- เล่มที่ ๕ หน้าที่ ๓๒ ลำดับที่ ๖ เสนอว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคมสวัสดิการ โดยให้มีการบังคับใช้หรือให้มีกฎหมายว่าด้วยการจัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามขาดแคลนประชาชน และเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง และให้ชัดเจนในเรื่องการส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงาน มีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลโท นาวิณ ดำริภาบุญจันทร์ โฆษกกรรมาธิการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความของมาตรา (๒/๒/-) ๑๔ โดยมีความเห็นคำว่า “วัยทำงาน” กำหนดช่วงอายุเท่าใดจึงถือเป็นวัยทำงาน ถ้ากำหนดช่วงอายุของวัยทำงานระหว่าง ๑๘ - ๖๐ ปี เห็นควรมีบทบัญญัติที่ขยายช่วงอายุมากขึ้น

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ (ไม่มี)

มติของคณะกรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการมีมติให้แก้ไขเพิ่มเติมร่างมาตรา (๒/๒/-) ๑๔ ที่คณะอนุกรรมาธิการยก ร่างบทบัญญัติเบื้องต้น เป็นดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๔ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนวัยทำงานและแรงงานสูงวัยมีงานทำที่เหมาะสม
คุ้มครองแรงงานเด็ก สตรี ผู้พิการหรือทุพพลภาพ แรงงานสูงวัย แรงงานซึ่งเป็นผู้ป่วยด้วยโรคต่าง ๆ รวมทั้ง
และแรงงานที่มีปัญหาอื่นทำนองเดียวกัน จัดระบบแรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคม รวมทั้งต้องให้ผู้ทำงาน
ได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ”

มาตรา (๒/๒-) ๑๕

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๕ รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน
รัฐต้องจัดให้มีสาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการ
รักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้สาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของ
ประชาชนอยู่ในการผูกขาดของเอกชน อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือเป็นการปิดกั้นโอกาสในการ
เข้าถึงของประชาชน”

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการ ได้กล่าวชี้แจงเหตุผลประกอบการเสนอ โดยหลักการของร่าง
มาตรา (๒/๒/-) ๑๕ เป็นการวางกรอบให้รัฐต้องจัดบริหารสาธารณสุขให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่า
เทียมกัน รวมทั้งการจัดให้มีสาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชน และต้องไม่
ผูกขาดโดยเอกชนในการให้บริการสาธารณสุขที่เป็นสาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับที่ได้
บัญญัติในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ และรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรค
การเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ ดังนี้

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๒ ลำดับที่ ๒๙ เสนอว่า “รัฐต้องพัฒนา ส่งเสริมและสนับสนุนระบบโครงสร้าง
พื้นฐาน โลจิสติกส์ ระบบขนส่งหลายรูปแบบทั้งภายในและระหว่างประเทศ”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๒ ลำดับที่ ๓๓ เสนอว่า “รัฐต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการพัฒนาและ
ความมั่นคงและความเชื่อมโยงการคมนาคมขนส่งทุกรูปแบบของประเทศเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง
ทางเศรษฐกิจของอาเซียน”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนี้

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๖๙ ลำดับที่ ๑๘๘ เสนอว่า “จัดให้มีสาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการ
ดำรงชีวิตของประชาชน เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้
สาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของเอกชน อันอาจก่อ
ความเสียหายแก่รัฐ โดยสาธารณสุขปกขึ้นพื้นฐานนั้นต้องคำนึงถึงความเพียงพอ ความคุ้มค่า ความรวดเร็ว
ความสะดวก และความปลอดภัย”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลโท นาวิณ ดำริกาญจน์ โฆษกกรรมาธิการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๕ เป็นดังนี้

“รัฐต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนเพื่อประโยชน์ใน **ทวิวิสัยคตววมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ** และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในการผูกขาดของเอกชน อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน”

เหตุผล เนื่องจากเห็นว่าถ้อยคำที่เขียนว่า “รัฐต้องจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ” ไม่เห็นความสอดคล้องของบทบัญญัติดังกล่าวว่า การจัดสาธารณูปโภคพื้นฐานในการดำรงชีพจะเป็นการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจอย่างไร

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

- ความในวรรคสอง “...อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน” แตกต่างกับบทบัญญัติมาตรา ๘๔ (๑๐) ของรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ ที่กำหนดว่า “(๑๐) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีพของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมีให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในการผูกขาดของเอกชน อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ” โดยความในวรรคสองของร่างมาตรา (๒/๒/-) ๑๕ เป็นการเพิ่มเติมหลักการรวมถึงการดำเนินการที่เป็นการปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน ซึ่งไม่มีความชัดเจน กรณีที่เอกชนมีโครงสร้างพื้นฐานแล้วจะทำให้รัฐเกิดความเสียหายอย่างไร

ประธานกรรมาธิการได้กล่าวว่า การตั้งข้อสังเกตการณ์การเขียนบทบัญญัติในวรรคสองว่า จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อรัฐอย่างไร ซึ่งเป็นถ้อยคำที่เขียนในรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ เป็นครั้งแรก เกิดจากการลงมือปฏิบัติตามข้อตกลงของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) โดยในร่างวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๕ ได้เขียนถ้อยคำเพิ่มเติมว่า “หรือเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน” ไม่ได้มีความหมายเฉพาะการปิดกั้นโอกาสการเข้าถึงของประชาชนเท่านั้น แต่รวมถึงการกำหนดราคาที่ไม่เป็นเชิงสมควรรด้วย

- หลักการของวรรคหนึ่งกำหนดให้รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันนั้น การให้เอกชนรับสัมปทานบริการสาธารณะในบางประเภทในลักษณะผูกขาดการกำหนดราคาค่าบริการอาจทำให้ประชาชนจำนวนหนึ่งไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้ ดังนั้น เห็นควรให้คงคำว่า “หรือเป็นการปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน” ไว้ในวรรคสอง

ทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการจัดให้มีการจัดระบบการใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั้งประเทศ ซึ่งยังไม่มีกำหนดขอบเขตหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน จึงกำหนดให้รัฐต้องมีแผนการใช้ที่ดินอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ มีระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งการสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการสงวน การจัดการ การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการบำรุงรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กระทำความเสียหายให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ ดังนี้

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๒ ลำดับที่ ๓๐ เสนอว่า “รัฐต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ ในการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืน”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๔ ลำดับที่ ๔๒ เสนอว่า “จัดให้มีระบบและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีความชัดเจนและบูรณาการ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้ในกิจกรรมต่างๆ ให้มีใช้อย่างพอเพียงตามศักยภาพ การจัดการปัญหาน้ำท่วมและอุทกภัยในพื้นที่เศรษฐกิจ ชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรม รวมถึงการแก้ปัญหาคุณภาพน้ำ และแหล่งน้ำที่เสื่อมโทรมให้คงความอุดมสมบูรณ์และพึ่งพาได้อย่างยั่งยืน”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๔ ลำดับที่ ๔๓ เสนอว่า “จัดให้มีระบบและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ และที่ดิน สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีการสงวน อนุรักษ์ ปันฟู เพื่อให้สามารถเอื้อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมของประเทศได้อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงการใช้ประโยชน์และการใช้ทรัพยากรอย่างเท่าเทียม และประชาชน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๕ ลำดับที่ ๔๔ เสนอว่า “ทรัพยากรทางทะเลเป็นสมบัติของชาติ ประชาชนชาวไทยมีสิทธิในการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและมีหน้าที่ดูแลฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพสมบูรณ์เพื่อคนรุ่นต่อไป ประชาชนต้องมีสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างเสมอภาคและเคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ประโยชน์อย่างเป็นธรรม หน่วยงานภาครัฐต้องมีโครงสร้างที่ชัดเจน เป็นเอกเทศ และไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น ภาคประชาชนมีบทบาทหน้าที่ในการควบคุม ตรวจสอบชี้วัด ติดตามประเมินผลการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ การพัฒนา และการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและพื้นที่อนุรักษ์ทางทะเลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๕ ลำดับที่ ๔๕ เสนอว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการตั้งถิ่นฐาน การผังเมืองและการใช้พื้นที่ทุกระดับ โดยจัดให้มีการวางแผนและวางผังการพัฒนาชนบท ชุมชนเมือง จังหวัด ภาค เพื่อกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินให้ประสานกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การคมนาคมขนส่ง อันอำนวยประโยชน์ต่อประชาชนด้านที่อยู่อาศัยและการประกอบอาชีพ

ทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม โดยคำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา คุณภาพชีวิต และผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนี้

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๔๑ ลำดับที่ ๑๐๕ เสนอว่า “รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครอง ส่งเสริม รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนการควบคุมและจำกัดภาวะมลพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ สวัสดิการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการทำแนวทางตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๔๑ ลำดับที่ ๑๐๖ เสนอว่า “รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้มีการจำแนกพื้นที่ ประเภท ขนาด ที่ชัดเจนและเหมาะสม (Zoning) และให้มีกฎหมายข้อบังคับที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ (Enforcement) อย่างเป็นรูปธรรมดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดิน การถือครองที่ดิน และการวางผังเมือง ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชุมชนตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยประชาชนควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

(๒) จัดให้มีนโยบาย แผน และกลไกในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งจัดหา พัฒนาแหล่งน้ำ พร้อมระบบกระจายน้ำ เพื่อให้ผู้ใช้น้ำทุกภาคส่วนมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างเหมาะสมกับการเกษตรทั้งพื้นที่ในเขตชลประทานและนอกเขตชลประทาน โดยประชาชนควรมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พื้นฟู ดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำ ที่ต้องคำนึงถึงความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล

(๓) กำหนดนโยบาย แผน และกลไกในการส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตลอดจนควบคุมและจำกัดมลพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ อนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน

(๔) จัดให้มีนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างเป็นระบบเพื่อการรักษาพื้นที่ป่าไม้ที่มีอยู่ในเชิงสภาพความอุดมสมบูรณ์และคงความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งเร่งฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรมให้ฟื้นคืนโดยประชาชนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๕๙ ลำดับที่ ๑๕๘ เสนอว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวนบำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล ส่งเสริมบำรุงรักษาและคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนควบคุมและจำกัดมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน”

- เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๖๕ ลำดับที่ ๑๗๖ เสนอว่า “การจัดสรรทรัพยากรหรือสมบัติของชาติที่สำคัญ หรือการให้สัมปทานที่สำคัญอันมีผลต่อความมั่นคงหรือมีมูลค่าสูง หรือระยะเวลาสั้น เช่น คลื่นความถี่ พลังงาน ป่าไม้ ต้องให้ความสำคัญ มีส่วนร่วม และยึดโยงกับประชาชน”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน ดังนี้

- เล่มที่ ๕ หน้าที่ ๓๕ ลำดับที่ ๑๑ เสนอว่า “แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้คงหลักการตามรัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ แต่ให้เพิ่มหลักการให้รัฐจัดให้มีการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในระดับยุทธศาสตร์ของนโยบาย แผน และแผนงาน (SEA) ตามหลักการพัฒนายั่งยืน”

- เล่มที่ ๕ หน้าที่ ๖๖ ลำดับที่ ๒๓ เสนอว่า “การจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จาก ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยืนยันหลักการตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๕๐ และเห็นควรเพิ่มเติมหลักการใหม่เพื่อกำหนดให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในพื้นที่”

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษาและโฆษกกรรมาธิการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความในของ มาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ดังนี้

- วรคสอง “ทรัพยากรธรรมชาติเป็นของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ การสงวน การจัดการ การ ใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐ ประชาชน และชุมชนทั้งในระดับชาติประเทศและท้องถิ่น”

- วรคห้าปรับข้อความให้ตัดกัน “...รักษาทรัพยากรธรรมชาติ...”

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมาธิการ คนที่หก ได้เสนอให้บันทึกเจตนารมณ์ ดังนี้

- วรคสอง “ปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงธรรมชาติอื่น ได้แก่ ถ่านหิน ลิกไนต์ หินน้ำมัน และทรายน้ำมัน ถือเป็นทรัพยากรธรรมชาติด้วย”

เนื่องจากแม้โดยปกติแล้ว ปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงธรรมชาติจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติอยู่แล้วก็ตาม แต่เพื่อป้องกันมิให้มีการตีความเป็นอย่างอื่นตามข้อวิตกกังวลของภาคประชาชนที่เกรงว่าจะมีการครอบครอง ทรัพยากรประเภทนี้เป็นประโยชน์ส่วนตนของภาคธุรกิจ หากกำหนดไว้ในเจตนารมณ์โดยชัดแจ้งย่อมจะทำให้ การใช้ปิโตรเลียมและเชื้อเพลิงธรรมชาติอื่นต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ ตามมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ วรคสอง

- “การจัดการและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐ ประชาชน และ ชุมชน นั้น ให้หมายความรวมถึง กรณีที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ใดๆ ทั้งที่เป็นตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงิน อันเป็น ประโยชน์ที่รัฐ ประชาชน และชุมชนพึงได้รับแบ่งปันจากการนั้นด้วย”

เนื่องจากในการประกอบกิจการใดๆ ซึ่งใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ซึ่งถือว่าเป็นของชาติ) เป็นหลักในการ ประกอบกิจการ (เช่น กิจการปิโตรเลียม) นั้น ควรจะต้องพิจารณาในเรื่องผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นตัวเงิน

หรือไม่ ซึ่งรัฐ ประชาชน และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนหรือชุมชนในพื้นที่ควรได้รับการแบ่งปันผลประโยชน์ดังกล่าวด้วย

นายประชา เจริญ กรรมการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ดังนี้

“ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติเพื่อประโยชน์สุขของชนและประชาชน การสงวน การจัดการ การใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ การบำรุงรักษา และการฟื้นฟูรักษาใช้หรือหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐและผลประโยชน์ตอบแทนที่ชาติและประชาชน และชุมชนทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นได้รับสูงสุด ทั้งนี้ ตามกฎหมายบัญญัติ”

เหตุผล เนื่องจากจากการรับฟังความเห็นของประชาชนในหลายเวที ประชาชนต้องการให้มีคำว่า “ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของทรัพยากรธรรมชาติ” การเขียนบทบัญญัติว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของ “รัฐ” แม้ว่าความหมายของคำว่า รัฐ จะหมายความรวมถึง ชาติและประชาชนด้วยก็ตาม ซึ่งในความหมายของคำว่ารัฐดังกล่าวประชาชนเข้าใจว่าหมายถึงเฉพาะรัฐบาลเท่านั้นที่เป็นเจ้าของประชาชนไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้น ประชาชนจึงเสนอให้มีการเขียนคำว่า “ประชาชน” ให้ชัดเจน

การแก้ไขคำว่า ประโยชน์หรือผลประโยชน์ตอบแทนจำเป็นต้องบัญญัติไว้เพราะการหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหมายครอบคลุมการให้สัมปทานในทรัพยากรธรรมชาติทุกประเภท โดยระบบการให้สัมปทานทรัพยากรธรรมชาติในปัจจุบันของประเทศไทยต้องพิจารณาใหม่ทั้งระบบ เช่น ป่าไม้ เหมืองหิน หวายในแม่น้ำลำคลอง เป็นต้น ซึ่งถือว่าเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินทั้งสิ้น

การให้สัมปทานต่างๆ การได้รับ “ประโยชน์สูงสุด” ความหมายของคำว่า “ประโยชน์สูงสุด” ดังกล่าวต้องเป็นกรณีที่รัฐหรือประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์ตอบแทนที่มากกว่าประชาชน วิธีการที่ได้รับมากกว่าสัมปทานต้องใช้ระบบการแบ่งปันผลประโยชน์ ระบบสัมปทานในปัจจุบันรัฐเสียเปรียบ ประชาชนในท้องถิ่นเสียเปรียบและรับผลกระทบจากกิจการที่ได้มีการจัดสรรสัมปทาน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องระบุไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน

นางถวิลวดี บุรีกุล กรรมการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสี่ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ดังนี้

“รัฐต้องจัดให้มีการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ มีการจัดระบบการใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั้งประเทศ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และการดูแลทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดให้มีมาตรฐานการใช้ที่ดินและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม”

เหตุผล เนื่องจากครอบคลุมการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (strategic environmental assessment : SEA) เพื่อให้มีความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและบูรณาการมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และศึกษาทางเลือกในการตัดสินใจในระดับนโยบาย หรือแผนอย่างรอบคอบ โดยที่มีการคำนึงถึงขีดความสามารถของพื้นที่ในการรับรองการพัฒนาด้วย

นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ กรรมการ ได้เสนอขอแก้ไขเพิ่มเติมความในวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๖. รัฐต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของชาติเพื่อประโยชน์สูงสุดของรัฐ ประชาชน และชุมชน ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น และต้องบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และหลักพัฒนาที่ยั่งยืน

รัฐต้องส่งเสริม บำรุงรักษา ค้ำครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ควบคุมกำจัดภาวะมลพิษ และมีมาตรการในเชิงรุก จัดหาเครื่องมือและกลไกต่างๆ เพื่อสนับสนุน ส่งเสริม ค้ำครองประชาชนในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและปลอดภัย ความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม และสิทธิต่างๆ โดยรัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดทำแผน และการดำเนินงานดังกล่าว เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

รัฐต้องจัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล และทรัพยากรธรรมชาติอื่นและดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างเป็นระบบ ยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมโดยให้สอดคล้องกับหลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นธรรม ภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดระบบการใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั้งประเทศ จัดให้มีมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน ระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม”

เหตุผล ดังนี้

- เพิ่มเติมหน้าที่ของรัฐที่จะบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ร่วมกันของคนในชาติอันเป็นประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม หลักการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเท่าเทียมเป็นธรรม และหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนตามปรัชญาของการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (rio declaration) อาทิ หลักการป้องกันล่วงหน้า (precautionary principle) หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (polluter pays principle) หลักการมีส่วนร่วม (participation principle) หลักการขยายความรับผิดชอบของผู้ผลิต (extended polluter responsibility) เพื่อสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อมและด้านวัฒนธรรมในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อม

- เพื่อรับรองว่ารัฐจะดำเนินมาตรการในเชิงรุกและการจัดหาเครื่องมือ กลไกต่างๆ สำหรับการเผยแพร่ข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนมีข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอต่อการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจนโยบายและโครงการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างโปร่งใสมีธรรมาภิบาล เยียวยาความเสียหายอย่างเสมอภาค เท่าเทียม รวดเร็ว และเป็นธรรม

- เพื่อรับรองว่ารัฐจะบริหารจัดการและดำเนินการตามแนวนโยบายด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อค้ำครองสิทธิต่างๆ ประชาชน

- สอดคล้องกับข้อเสนอของคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.) และสภาประชาชนเพื่อการปฏิรูป (สขป.)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

- ข้อเสนอที่ให้ “ทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของชาติและประชาชน” มีความหมายอย่างไร เนื่องจากปัจจุบันทรัพยากรธรรมชาติถือว่าเป็นสมบัติชาติ การจะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติต้องขออนุญาตจากรัฐทุกกรณี แต่หากให้ประชาชนเป็นเจ้าของการใช้ประโยชน์ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐอีกต่อไป ประชาชนสามารถดำเนินการ เช่น น้ำบาดาลสามารถขุดเจาะได้โดยไม่ต้องขออนุญาต เป็นต้น ข้อเสนอเพิ่มหลักการดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแนวคิดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ

- คำว่า “สมบัติของชาติ” ตรงกับคำว่า nation ซึ่งหมายถึงความถึงที่รวมของประชาชน ส่วนคำว่า “ประเทศหรือรัฐ” เป็น state เป็นองค์กร ไม่ใช่คำว่าเป็นของรัฐ ดังนั้น คำว่า state คือ ความเป็นนิติบุคคลของประชาชน

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ถ้าจะมีการแจกแจงคำว่า “ทรัพยากรธรรมชาติ” ตามวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ควรแจกแจงให้ครอบคลุม เช่น หิน ซีเมนต์ ยิปซัม ทองแดง หินแกรนิต เป็นต้น และในการขอสัมปทานทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทยเป็นการให้สัมปทานสั้น ๆ เพื่อที่จะมาต่อสัมปทานใหม่ โดยไม่ต้องแบ่งกำไรให้กับรัฐ แต่ในต่างประเทศการขอสัมปทานทรัพยากรธรรมชาติจะต้องแบ่งกำไรให้รัฐด้วย

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรเพิ่มคำว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ” ไว้ท้ายความในวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖

ประธานกรรมการกล่าวว่า ในหมวดนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ จะไม่เติมคำว่า “ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรเติมคำว่า “การบริหารจัดการ” แทนคำว่า “การสงวน การจัดการ การอนุรักษ์ การบำรุงรักษา” เพื่อให้คำกระชับขึ้น

- กรรมการเสนอให้ตัดคำว่า “สิ่งแวดล้อม” หลังคำว่า “ธรรมาภิบาล” ในวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เป็น “...และต้องบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม...”

ประธานกรรมการกล่าวว่า คงไว้ได้เพราะมีธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อมด้วย

กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า การเพิ่มคำว่า “หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน” เนื่องจากได้มีการประกาศรับรองหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนในการประชุมองค์การสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเมื่อปี ๑๙๙๒

- กรรมการขอเพิ่มคำว่า “หรือการหาประโยชน์จากทรัพยากร” เป็น “รัฐต้องบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือการใช้ประโยชน์หรือการหาประโยชน์จากทรัพยากร” เนื่องจากการหาประโยชน์นั้นจะต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของรัฐและประชาชน

ประธานกรรมการกล่าวว่ คำว่า “บริหารจัดการ” มีความหมายรวมถึง การสงวน รักษา บำรุง อนุรักษ์ และใช้ประโยชน์แล้ว

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ขอให้บันทึกไว้ในเจตนารมณ์ว่า “การบริหารจัดการ” ในวรรคสอง ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ หมายถึง การใช้หรือหาประโยชน์จากทรัพยากร

ประธานกรรมการกล่าวว่ ควรแก้ไขวรรคสองของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เป็น “รัฐต้องส่งเสริม บำรุงรักษา คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อม ควบคุมกำจัดมลพิษ กำหนดมาตรการ จัดหาเครื่องมือและกลไก ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมคุ้มครองประชาชนในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี และมีความยุติธรรมด้าน สิ่งแวดล้อม”

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรเปลี่ยนคำว่า “กำหนดมาตรการ” เป็นคำว่า “ด้วยมาตรการ”

ประธานกรรมการขอให้พิจารณาในวรรคสามของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ “รัฐต้องจัดให้มีแผน บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ป่าไม้ ทะเล ความหลากหลายชีวภาพ...”

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ในตอนท้ายของวรรคสามมีระบุว่ “...รวมทั้งการจัดระบบการใช้ ที่ดิน มาตรฐานการใช้ที่ดินและระบบการถือครองที่ดิน” ทำให้เรื่องที่ดินมาต่ออยู่ตอนท้าย และมาตราถัดไป คือ มาตรา (๒/๒/-) ๑๗ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเรื่องผังเมืองและการใช้ที่ดินด้วย จึงควรนำมารวมกับมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ หรือไม่ เพราะว่ผังเมือง การพัฒนาเมือง กับการใช้ที่ดินเป็นเรื่องเดียวกัน

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า อาจจะเพิ่มเรื่องผังเมืองและการใช้ที่ดินเป็นอีกวรรคหนึ่งของ มาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เพื่อให้สภาปฏิรูปแห่งชาติเห็นว่ายังให้ความสำคัญในเรื่องผังเมืองและการใช้ที่ดิน ที่ตอนนี้เป็นปัญหาเด่นชัดเรื่องความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมมากที่สุด

ประธานกรรมการกล่าวว่ จะนำเรื่องผังเมืองในมาตรา (๒/๒/-) ๑๗ รวมกับในตอนท้ายของ วรรคสามของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ไปไว้ในวรรคสี่ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ อย่างไรก็ตาม ขอให้พิจารณาใน วรรคห้าของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เสียก่อน

- กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า ควรแก้ไขวรรคห้าของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เป็น “รัฐต้องส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนชุมชน ท้องถิ่น และองค์กรการปกครองท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ *ตลอดจนมีส่วนร่วมใน การกำหนดแนวทางการจัดที่ดินและสิ่งแวดล้อม*”

ประธานกรรมการกล่าวว่ ขอให้พิจารณาส่วนที่ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา กรรมการ เสนอให้ตัดมาตรา (๒/๒/-) ๑๗ มาไว้ในวรรคสี่ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ซึ่งกรรมการได้แสดงความคิดเห็น ดังนี้

- กรรมการสอบถามและแสดงความคิดเห็นว่า คำว่า “ผังชนบท” มีความหมายว่อย่างไร โดย กฎหมายผังเมืองมี ๓ ระดับ คือ ผังภาค ผังเมือง และผังชนบท ในที่นี้เข้าใจว่ “ผังชนบท” หมายถึง เรื่อง การใช้ที่ดิน ซึ่งหากใช้คำว่า “ผังภาคจะครอบคลุมความหมายทั้งหมด จึงควรแก้ไขวรรคสี่ของมาตรา

(๒/๒/-) ๑๖ เป็น “...รวมทั้งการจัดระบบผังเมืองในทุกระดับให้ทันสมัย...” โดยตัดคำว่า “ผังชนบท” และคงคำว่า “ผังเมือง” เพราะผังเมืองแสดงถึงการทำให้ทันสมัย

ประธานกรรมการกล่าวว่ ควรแก้ไขวรรคสี่ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เป็น “...จัดระบบการผังเมือง...” โดยตัดคำว่า “ผังชนบท”

- กรรมการเสนอให้แก้ไขเป็น “... รัฐต้องจัดให้มีระบบผังเมืองทุกระดับ และพัฒนาเมืองให้บูรณาการกับพื้นที่ชนบท จัดระบบการใช้ที่ดินและการถือครองที่ดินที่เหมาะสมและยั่งยืนครอบคลุมทั่วประเทศ...”

- กรรมการเสนอให้นำข้อความในมาตรา (๒/๒/-) ๑๗ ที่ตัดมาไว้ในวรรคสี่ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ขึ้นวรรคใหม่และให้แก้ไขเป็น “รัฐต้องจัดให้มีระบบการผังเมืองทุกระดับเพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน ทั้งระบบการพัฒนาเมืองและบูรณาการกับพื้นที่ชนบท...” เพราะการวางผังเมืองก็เพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินทุกระดับ

- กรรมการเสนอให้แก้ไขเป็น “รัฐต้องจัดให้มีระบบการผังเมืองทุกระดับ เพื่อวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการดูแลรักษาจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม...”

- กรรมการแสดงความเห็นว่าได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติการผังเมืองและผังชนบทแล้ว โดยปัจจุบันเปลี่ยนมาใช้พระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. ๒๕๑๘ ซึ่งเป็นการรวมผังเมืองและผังชนบท ดังนั้นควรใช้คำว่า “การผังเมือง” แทนคำว่า “ระบบผังเมือง”

ประธานกรรมการกล่าวว่ ควรแก้ไขเป็น “รัฐต้องจัดให้มีการผังเมือง และการพัฒนาเมืองในลักษณะบูรณาการทุกระดับ...”

- กรรมการเสนอให้เพิ่มเติมคำว่า “บูรณาการการใช้ประโยชน์ที่ดิน” โดยแก้ไขเป็น “รัฐต้องจัดให้มีการผังเมือง และการพัฒนาเมืองในลักษณะบูรณาการทุกระดับ บูรณาการการใช้ประโยชน์ที่ดิน...”

ประธานกรรมการกล่าวว่ ควรแก้ไขเป็น “รัฐต้องจัดให้มีการผังเมือง การพัฒนาเมืองและชนบทในลักษณะบูรณาการ จัดระบบการใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั้งประเทศ โดยมีมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน จัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม”

- กรรมการเสนอให้เพิ่มเติมคำว่า “การมีส่วนร่วม” ในวรรคห้าของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เพราะในการวางผังเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น

ประธานกรรมการกล่าวว่ ควรแก้ไขวรรคห้าของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เป็น “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามมาตรานี้”

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมมีมติแก้ไขร่างมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ที่คณะอนุกรรมการยกร่างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ดังนี้

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (ไม่มี)

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (ไม่มี)

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ไม่มี)

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมาธิการ

ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา กรรมาธิการ เป็นผู้เสนอให้ตัดความในมาตรา (๒/๒/-) ๑๗ ไปไว้ในวรรคสี่ของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ เนื่องจากเรื่องผังเมืองและการพัฒนาเมืองในมาตรา (๒/๒/-) ๑๗ กับเรื่องการใช้ที่ดินในวรรคสามของมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ที่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็นเรื่องเดียวกัน

มติของคณะกรรมาธิการ

ที่ประชุมคณะกรรมาธิการมีมติให้ตัดมาตรา (๒/๒/-) ๑๗ ไปไว้ในมาตรา (๒/๒/-) ๑๖ ตามที่ศาสตราจารย์จรัส สุวรรณมาลา กรรมาธิการ เป็นผู้เสนอ

มาตรา (๒/๒/-) ๑๘

มีการแก้ไข

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๘ รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงาน พลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทน อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน มีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่นๆ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๒๓ ลำดับที่ ๓๖, ๓๗ และ ๓๘

“ รัฐต้องสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน โดยจัดหาพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการ ทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ ความทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ในราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม

- กิจกรรมพลังงานเป็นสาธารณูปโภคพื้นฐาน ซึ่งรัฐต้องกำกับดูแลให้มีการประกอบกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเป็นธรรม และคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม

- รัฐต้องส่งเสริมให้มีการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียน รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเป็นผู้ผลิตเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย และจัดให้มีกฎหมายส่งเสริมพลังงานหมุนเวียน

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๗๐ ลำดับที่ ๑๙๓ - ๑๙๖

- รัฐต้องกำหนดให้มีกลไกทางกฎหมายเพื่อการป้องกันการผูกขาดทางด้านธุรกิจพลังงานทั้งระบบ และส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมโดยยึดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) และกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดธุรกิจด้านพลังงานของนักลงทุนชาวไทย หรือองค์การธุรกิจสัญชาติไทยให้สามารถแข่งขันกับกลุ่มทุนหรือธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่โดยรัฐควรหลีกเลี่ยงการประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมหรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภคแก่ชุมชน

- รัฐต้องพัฒนาพลังงานของชาติ โดยเร่งจัดหาแหล่งพลังงานให้เพียงพอมีเสถียรภาพ ด้วยการเร่งสำรวจพัฒนาแหล่งพลังงานประเภทต่าง ๆ และพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่น ๆ มาใช้ประโยชน์

- รัฐต้องพิจารณาปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานและหน่วยงาน การปฏิบัติหน้าที่และการบังคับใช้กฎหมายกับกระทรวงที่เกี่ยวข้องด้านพลังงาน โดยเฉพาะปิโตรเลียม ให้เกิดความเป็นธรรม ถูกต้องรัดกุม และไม่บิดเบือนข้อมูลจากการนำเสนอข้อเท็จจริงจากหน่วยงานต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อภาคสังคม

- รัฐต้องรักษาประโยชน์ส่วนรวมของชาติ ในการสำรวจขุดเจาะปิโตรเลียมในประเทศ พร้อมทั้งส่งเสริมการลงทุนค้นหาแหล่งปิโตรเลียมที่มีศักยภาพในต่างประเทศ ส่งเสริมการเก็บสำรองเชื้อเพลิงของภาครัฐให้เพียงพอไว้เพื่อป้องกันการผันผวนของราคา นอกจากนี้ ส่งเสริมให้ประชาสังคม มีความรู้ความเข้าใจและมีส่วนร่วม”

เล่มที่ ๒ หน้าที่ ๗๑ ลำดับที่ ๑๙๗ และ ๑๙๘

“- รัฐต้องกำหนดนโยบายและดำเนินการเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างพลังงานทั้งระบบของประเทศ โดยเน้นการปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาด ลดการแทรกแซงจากภาครัฐ โดยเฉพาะในรูปของการอุดหนุนราคาน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมและกำกับนโยบาย และการบริหารจัดการกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของกฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

- รัฐต้องกำหนดนโยบายและดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารองค์กรทางด้านพลังงานไฟฟ้า (การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค และการไฟฟ้านครหลวง) เพื่อให้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยราชการเดียวกัน โดยให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลให้มีการวางแผนและการปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความสะดวกรีบร้อย และมีประสิทธิภาพ ปัจจุบัน กฟผ. และ กฟน. อยู่ภายใต้การกำกับดูแลต่างกระทรวงกัน”

พรรคการเมือง (ไม่มี)

ประชาชน (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางถิลาดี บุรีกุล กรรมาธิการ ขอแก้ไขความในมาตรา (๒/๒/-) ๑๘ เป็นดังนี้

“รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนาและใช้ประโยชน์จากพลังงาน พลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทน อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน และเอกชน มีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย” เพื่อให้มีความหมายที่ครอบคลุมหลายภาคส่วน

ประธานกรรมาธิการกล่าว คำว่า “เอกชน” มีความหมายรวมถึง “องค์กรพัฒนาเอกชน” และ “ภาคประชาสังคม” ขอให้บันทึกไว้ในเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

พลเอก เลิศรัตน์ รัตนวานิช ที่ปรึกษากรรมาธิการและโฆษกกรรมาธิการ ขอแก้ไขความในมาตรา (๒/๒/-) ๑๘ เป็นดังนี้

“รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และการใช้ประโยชน์จากพลังงาน พลังงานหมุนเวียน พลังงานทดแทน และ พลังงานทดแทนพลังงานหมุนเวียน อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน การผลิตพลังงานเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย” เพื่อให้ได้ความหมายครบถ้วนขึ้น โดยการสลบคำระหว่างพลังงานหมุนเวียนและพลังงานทดแทนเพราะพลังงานหมุนเวียนเป็นส่วนหนึ่งของพลังงานทดแทนจึงควรเขียนไว้ภายหลัง และการตัดคำว่า “และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม” เนื่องจากมีกล่าวถึงไว้ในตอนต้นแล้ว ซึ่งในประโยคนี้นี้เป็นการเน้นการวิจัยและการใช้ประโยชน์จากพลังงาน จึงไม่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการในพื้นที่ นอกจากนี้การเพิ่มเติมคำว่า “การอนุรักษ์พลังงาน การผลิตพลังงาน” เพื่อให้ครอบคลุมมิติการอนุรักษ์ซึ่งสำคัญมากในการสร้างจิตสำนึกการใช้พลังงานอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ

นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ รองประธานกรรมาธิการ คนที่หก ขอแก้ไขความในมาตรา (๒/๒/-) ๑๘ เป็นดังนี้

“รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน โดยสนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียนให้เต็มศักยภาพ กำกับดูแลให้มีการประกอบและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนาและใช้ประโยชน์จากพลังงาน พลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทน อย่างต่อเนื่อง เป็นระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้

ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการผลิตเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย” เนื่องจากการดำเนินการที่ผ่านมาไม่ได้สนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียนให้เต็มศักยภาพอย่างจริงจัง ซึ่งควรให้ความสำคัญกับพลังงานหมุนเวียนมากกว่าเพียงเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันหรือพลังงานสิ้นเปลืองอย่างอื่น โดยจะเป็นการลดการใช้พลังงานน้ำมันและฟอสซิล รวมทั้งลดการก่อให้เกิดมลภาวะเนื่องจากการผลิตพลังงานจากทรัพยากรดังกล่าว อีกทั้งยังเป็นการลดภาระภาครัฐในการพึ่งพาพลังงานที่ต้องนำเข้ามาในประเทศด้วย

ประธานกรรมาธิการกล่าวว่า ควรเพิ่มคำว่า “พลังงานทุกประเภท” และตัดคำว่า “พลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทน” โดยแก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๑๘ เป็น “รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียนให้เต็มศักยภาพ รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากพลังงาน พลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทนทุกประเภท อย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงาน การผลิตพลังงานเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย”

ประเด็นการพิจารณาของคณะกรรมการ

ประธานกรรมาธิการกล่าวว่า ควรแก้ไขมาตรา (๒/๒/-) ๑๘ เป็น “...ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด...” เพราะการสร้างความมั่นคงทางพลังงานจะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่มากนักน้อย

ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการชี้แจงต่อที่ประชุมว่า ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน เพื่อให้การสร้างความมั่นคงทางพลังงานและการใช้พลังงานทดแทนมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติให้แก้ไขร่างมาตรา (๒/๒/-) ๑๘ ที่คณะอนุกรรมการยกกว้าง บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเบื้องต้นเป็นผู้เสนอ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๘ รัฐต้องสร้างความมั่นคงทางพลังงาน กำกับดูแลให้มีการประกอบและการใช้ประโยชน์จากพลังงานและพลังงานทดแทนอย่างได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคุ้มค่า โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการผลิตและการใช้พลังงานหมุนเวียนให้เต็มศักยภาพ รวมทั้งต้องส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และการใช้ประโยชน์จากพลังงาน พลังงานหมุนเวียน และพลังงานทดแทนทุกประเภท อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเอกชน มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พลังงานและการผลิตพลังงานเพื่อใช้เองและเพื่อจำหน่ายด้วย”

มาตรา (๒/๒/-) ๑๙

คณะกรรมการธิการเพิ่มขึ้นใหม่

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๙ รัฐต้องส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะให้เป็นรากฐานเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และบริหารจัดการวัฒนธรรมเพื่อพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ โดยมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

มาตรา (๒/๒/-) ๒๐

คณะกรรมการธิการเพิ่มขึ้นใหม่

“มาตรา (๒/๒/-) ๒๐ รัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน และการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในทุกระดับ รวมทั้งจัดให้มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่เป็นระบบ ทันสมัย และมีมาตรฐาน อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

ประเด็นความเห็นหรือข้อเสนอแนะของสภาปฏิรูปแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง ผู้ที่กรรมาธิการเชิญมาให้ความเห็น และประชาชนที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ เสนอให้ฝ่ายบริหาร หรืออื่น ๆ (ไม่มี)

กรรมาธิการยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

นางฉวีลวดี บุรีกุล กรรมาธิการ ได้ยื่นขอแก้ไขเพิ่มเติม ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๙ รัฐต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญในการอนุมัติอนุญาตให้บุคคลหรือเอกชนเข้าดำเนินการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และคลื่นความถี่ ทั้งนี้ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และการอนุมัติอนุญาตจะดำเนินการมิได้หากประชาชนไม่เห็นชอบ”

เหตุผล “พิทักษ์ทรัพยากรสมบัติสาธารณะจากการให้สัมปทานอนุมัติอนุญาตที่ประชาชนและประเทศเสียประโยชน์”

กรรมาธิการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- ในส่วนของภาค ๒ ผู้นำการเมืองที่ดีและสถาบันการเมือง หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐยังไม่มีมาตราใดบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งข้อเสนอขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องสนับสนุนเรื่องการเปิดพื้นที่ศิลปวัฒนธรรมในทุกรูปแบบซึ่งมีความสำคัญ คิดว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีความยินดีในการเปิดพื้นที่ดังกล่าว

- ควรกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในเรื่องการกีฬา รวมเข้ากับศิลปวัฒนธรรมด้วยหรือไม่ โดยเรื่องศิลปวัฒนธรรม การกีฬา และการท่องเที่ยว สามารถรวมอยู่ในมาตราเดียวกันได้เพื่อให้มีความครอบคลุม

- คณะกรรมาธิการควรพิจารณาคำวินิจฉัยข้อเสนอของสมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติในด้านต่าง ๆ เพื่อมาใช้ในการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้

ประธานกรรมาธิการได้ชี้แจงว่า ควรแยกแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเรื่องศิลปะกับวัฒนธรรมออกจากกัน

นายเชิดชัย วงศ์เสรี กรรมการ ได้เสนอความเห็นที่ควรแยกแวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านการกีฬาออกจากด้านศิลปวัฒนธรรม เนื่องจากกีฬามีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาชนให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ โดยรัฐควรจะดำเนินการด้านกีฬา ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาการกีฬาเพื่อพัฒนาสุขภาพ คุณภาพชีวิต จิตใจ รวมทั้งสร้างความสามัคคีและความภูมิใจของคนในชาติ

(๒) จัดให้มีโครงสร้างและการบริหารจัดการด้านการกีฬาในทุกระดับที่ทันสมัยมีมาตรฐานอย่างทั่วถึงเท่าเทียมและเพียงพอ

(๓) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ และสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจของชาติ

- การปฏิรูปด้านกีฬาควรเน้นหนักไปในเรื่องของการพัฒนาประชาชนให้มีสุขภาพอนามัยที่ดีมากกว่าเพื่อความเป็นเลิศทางด้านการกีฬา เพราะการกีฬานั้นมุ่งเน้นเพื่อสุขภาพของประชาชนเป็นสำคัญ

ประธานกรรมการกล่าวว่า อาจยกร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาตราหนึ่งเพื่อบัญญัติรวบรวมแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐทั้งเรื่องของศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการกีฬา เป็นมาตราเดียวหากต้องการเพิ่มเติมเรื่องใดก็นำมาบัญญัติเพิ่มเป็นอนุมาตราได้

กรรมการแสดงความคิดเห็นว่า

- ประเด็นเรื่องการท่องเที่ยวนั้นควรนำไปบัญญัติไว้ใน มาตรา (๒/๒/-) ๑๒ ส่วนท้าย ดังนี้ “และพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและยั่งยืน”

ประธานกรรมการกล่าวว่า ฉะนั้นจะมีเรื่องที่ต้องบัญญัติไว้ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ๒ เรื่อง คือ ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา

กรรมการแสดงความคิดเห็น ดังนี้

- คณะกรรมการควรนำแผนแม่บทของประเทศในยุโรปมาใช้ประกอบการพิจารณากร่างรัฐธรรมนูญในส่วนนี้ คือ รัฐต้องจัดให้มีแผนแม่บทระดับชาติว่าด้วยศิลปวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาผู้สร้างผู้บริโภค และผู้สนับสนุนงานศิลปวัฒนธรรม โดยกำหนดนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมพัฒนาปกป้องฟื้นฟู เผยแพร่ และสื่อสารศิลปวัฒนธรรม รวมถึงการพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ โดยใช้ฐานคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรม โดยให้ภาคประชาชนวางแผนส่วนร่วมจัดการ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมสนับสนุนเปิดพื้นที่ทางศิลปะและวัฒนธรรม

- มาตรา (๒/๒/-) ๑ ได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วว่าแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นเจตจำนงให้รัฐดำเนินการตรากฎหมายและกำหนดนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะฉะนั้นมาตรา (๒/๒/-) ๑ ก็จะเป็นฐานในการที่จะไปกำหนดกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ หรือในส่วนของระเบียบกระทรวง ทบวง กรม แต่ถ้ามาบัญญัติไว้ส่วนนี้อาจทำให้รัฐธรรมนูญถูกลดระดับลง

- ความเป็นวิถีไทยอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติควรมีการส่งเสริมและให้คุณค่า ซึ่งคณะกรรมการควรนำมาพิจารณาประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญในเรื่องแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านศิลปวัฒนธรรม

- ในแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนั้นไม่ควรมีบทบัญญัติมากเกินไป ดังนั้น ในเรื่องของการศึกษา และ ศิลปวัฒนธรรมจึงควรนำมารวมบัญญัติไว้ในมาตราเดียวกัน โดยในส่วนของรายละเอียดนั้นควรนำไปบันทึก ไว้ในเจตนารมณ์

- ควรมีแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในด้านการศึกษابัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยบัญญัติรวมไว้ใน มาตราเดียวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านศิลปวัฒนธรรม

ประธานกรรมการได้เสนอบทบัญญัติ มาตรา (๒/๒/-) ๑๙ ดังนี้ รัฐต้องส่งเสริมวัฒนธรรมและ ศิลปะให้เป็นรากฐานเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และบริหารจัดการวัฒนธรรมเพื่อพัฒนามูลค่าเพิ่มทาง เศรษฐกิจ เปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ โดยมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

และเสนอแยกแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐด้านการศึกษาไปเป็นอีกมาตราหนึ่ง เป็นมาตรา (๒/๒/-) ๒๐ ดังนี้ “รัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน และการกีฬา เพื่อความเป็นเลิศในทุกๆระดับ รวมทั้งจัดให้มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่เป็นระบบ ทันสมัย และมี มาตรฐาน อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

ที่ประชุมเห็นชอบกับข้อเสนอของประธานกรรมการ

มติของคณะกรรมการ

ที่ประชุมคณะกรรมการมีมติเพิ่มมาตราขึ้นใหม่ ๒ มาตรา คือ มาตรา (๒/๒/-) ๑๙ และมาตรา (๒/๒/-) ๒๐ ดังนี้

“มาตรา (๒/๒/-) ๑๙ รัฐต้องส่งเสริมวัฒนธรรมและศิลปะให้เป็นรากฐานเอกลักษณ์ของชาติและ ท้องถิ่น และบริหารจัดการวัฒนธรรมเพื่อพัฒนามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ เปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรม ด้านศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้ โดยมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”

“มาตรา (๒/๒/-) ๒๐ รัฐต้องส่งเสริมให้มีการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิต ของประชาชน และการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในทุกๆระดับ รวมทั้งจัดให้มีการบริหารจัดการด้านการศึกษาที่เป็น ระบบ ทันสมัย และมีมาตรฐาน อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม”

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องอื่น ๆ

๔.๑ นายคำณูน สิริธิตสมาน โฆษกกรรมการ ในฐานะประธานอนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์ รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญได้ขออนุมัติหลักการต่อที่ประชุม ให้คณะ อนุกรรมการบันทึกเจตนารมณ์รัฐธรรมนูญและการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญและ เจ้าหน้าที่จากสำนักจดหมายเหตุแห่งชาติเข้าร่วมเดินทางไปสัมมนารับฟังความคิดเห็นในฐานะผู้ร่วม สังเกตการณ์กับคณะอนุกรรมการการมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อเก็บข้อมูล เกี่ยวกับการจัดทำจดหมายเหตุการยกร่างรัฐธรรมนูญ ครั้งละไม่เกิน ๕ คนโดยให้มีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายตาม ระเบียบของทางราชการ ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติเห็นชอบ

๔.๒ ที่ประชุมมีมติให้นัดประชุมครั้งต่อไปในวันจันทร์ที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๐๐ นาฬิกา
ณ ห้องประชุมงบประมาณ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๓

เมื่อประชุมเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ประธานกรรมการได้กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมประชุม และ
กล่าวปิดการประชุม

เลิกประชุมเวลา ๒๐.๒๙ นาฬิกา

นายเผ่าพันธุ์ นวลสง

นิติกรปฏิบัติการ

นายไพรัช สุทธิเจริญ

นิติกรปฏิบัติการ

นางสาวอัจฉรา สวนสมุทร

วิทยากรชำนาญการ

นายสกันธ์ พรหมบุญตา

นิติกรปฏิบัติการ

นายจีรวาส์ อินทะชิต

นิติกรปฏิบัติการ

นายรัฐภูมิ คำศรี

นิติกรชำนาญการ

นางสาววรินทร์ทร पनिธานธรรม

วิทยากรปฏิบัติการ

นายเฉลิมศักดิ์ ใจขำนิ

วิทยากรปฏิบัติการ

ผู้จัดบันทึกการประชุม

นางสาวจินดารักษ์ แสงกาญจนวนิช

ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานบริการเอกสารอ้างอิง

สำนักกรรมการ ๒

ผู้ตรวจบันทึกการประชุม

เอกพล ยุทธนากรชัย/พิมพ์